

Capitul V

LO RAT PENAT EN LA PRIMERA EPOCA
AUTONOMICA
(1980-1990)

Vicent Xavier Navarro i Pastor

INTRODUCCIO.

Lo Rat Penat entra en la decada dels 80, anys en els que una volta recuperada la democràcia i reinstaurada la monarquia constitucional, el Regne de València començarà a desenvolupar i a fruitar d'autonomia però en el nou nom de Comunitat Valenciana. Ya en el nom es manifestaven els desacords existents en els partits polítics, especialment pel desig dels partits d'esquerra d'impondre el de *País Valencià*.¹ Els partits d'esquerra conseguiren que l'ent preautonòmic es denominara: *País Valencià*, però la resposta popular de repudi fou tan ampla que esta mateixa esquerra acceptà, ya en l'Estatut d'Autonomia, una denominació de transacció: *Comunitat Valenciana*, a mes de la tradicional Senyera coronada. Tambe va acceptar que l'Estatut denominara com a idioma valencià a la llengua autoctona, que junt al castellà serien els dos idiomes oficials. Però esta denominació de *valencià* no fou obstacul per a que, en matèria llingüística, la catalanització dels organismes oficials fora absoluta². Esta situació convertia a Lo Rat Penat en la consciència valencianista i al mateix temps en una institució molesta per a l'oficialitat governant.

L'entitat, que acabava de complir 100 anys (1878-1978), ocupà el destacat lloc —ara des de la resistència contra el pancatalanisme i en l'esquena girada de les institucions oficials— que li pertoca per dret i per història com a institució capdavantera i fonamental en les reivindicacions dels drets dels valencians i molt especialment en la llengua i cultura valencianes que mai havia deixat d'estudiar, ensenyar i difondre, inclús en els difícils anys quaranta. (Veja's els capítuls 3 i 10 d'esta obra)

5.1. CANVI EN LO RAT PENAT. LA SOCIETAT OPTA DECIDIDAMENT PER LA LLENGUA VALENCIANA.

En la Junta General Extraordinària del dia 24 d'octubre de 1979, queda aprovada la normativa ortogràfica que per a la llengua valenciana havia publicat la Secció de Llengua i Lliteratura de l'Acadèmia de Cultura Valenciana (ACV)³. En la citada Junta queda patent el desig majoritari dels socis de prendre esta decisió, aixina com tambe els intents d'Emili Beüt i demes membres de la Junta de Govern per tal d'evitar-la.

¹ El nom País Valencià era repudiat perquè era la denominació escollida pel pancatalanisme com a símbol de vinculació en l'invent dels denominats Països Catalans.

² Este tema del pancatalanisme en el PSOE-PSPV provocà la marginació d'historics membres d'eixe partit com Manuel del Hierro o Fernando Millán.

³ Les normes foren aprovades per aclamació de l'Assamblea, segons quedà registrat en l'Acta de la Junta General Extraordinària del 9 de gener de 1980.

TRENTATRES PRESIDENT

En Xavier Casp i Verger
(1980-1982)

Est acort historic deixava de banda les Bases de Castello⁴; en eixa Junta intervingueren activament, defenent la necessitat d'una normativa ortografica propia, entre altres, Vicent Ramon Calatayud, Antoni Fontelles, Fermi Juanto, Vicent Castell i Lluís Alcón. Alguns d'ells ocuparien carrecs en la nova Junta de Govern de Lo Rat Penat.

Emili Beüt i demes membres de la Junta de Govern presenten la dimissio internament⁵ i un grup de socis presenten la peticio d'una nova Junta General Extraordinaria en la que es demana l'acort de suspensio de les baixes de socis produïdes durant 1979 i un vot de censura a la Junta de Govern “per sa actuació contraria al sentir majoritari dels socis i proposta d'acòrt de dimissió de la mateixa”⁶

Estos fets que vivia la centenaria societat hem de vore'ls dins del marc en el que estava immersa Valencia en aquells moments. La denominada *Batalla de Valencia* estava en un dels moments de major efervescencia:

“...Recordem aquell 9 d'Octubre de 1979, quan la frontera de l'Ajuntament de Valencia estava presidida per la Senyera Valenciana i per una quatribarrada. Els anims del poble s'exaltaren en vore's presidits per una bandera estranya que no era la seua propia i a la que se'ls havia ensenyat a odiar per lo que de repressiva tenia, arribant inclus a cremar-la.”⁷

Els canvis decisius que eixos dies es produïren en Lo Rat Penat —sobre tot l'historic acort d'acatament de la normativa ortografica de la ACV— marcarien l'actuacio —estrictament valenciana i valencianista— de la venerable societat en estos ultims vint anys del segle XX.

En els ultims anys anteriors ad este canvi drastic, Lo Rat Penat no va saber donar lo que els socis —que ho hagueren d'exigir— i la majoria de la societat valenciana demanava: una clara postura en la defensa del valencianisme i molt especialment en el de la llengua valenciana.

Els antecedents d'esta normativa ortografica els trobem en el llibre *En defensa de la llengua valenciana* de Miquel Adlert Noguero, que es publicà en 1977 per l'editorial “Del Cenia al Segura”.

“...se feren cincmil eixemplars i l'acceptacio social fon tan gran que s'esgotaren en dos o tres mesos.

La situacio politica valenciana de transicio i preautonomia es vivia intensament en el carrer, el catalanisme, que havia anat covant-se en els ultims anys de la dictadura, feu aparicio publica i l'enfrontament entre pancatalanistes i valencianistes tambe. Pronte tindran lloc les primeres concentracions i manifestacions massives del valencianisme i inclus alguna formacio politica nacionalista que assumirà la defensa d'una llengua valenciana genuïna.”⁸

L'importancia d'este llibre⁹ i del seu autor son capitals per la repercussio que tindria en estos ultims anys en el valencianisme cultural.

⁴ Josep Mª GUINOT I GALAN: *Les Bases ortografiques del 32 i les d'El Puig comparades*, pag. 54, Ed. Lo Rat Penat, Coleccio “Quaderns de Divulgacio” n° 9, Valencia, 1997.

⁵ *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 6 de novembre de 1979. Full 55-b.

⁶ *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 20 de novembre de 1979. Full 57.

⁷ Juli MORENO i Marivi FERRANDIS: *9 d'Octubre*. Quadern de divulgacio n° 2, Ed. Lo Rat Penat, Valencia 1994, p. 40.

⁸ Joan Salvador LÓPEZ, pag. 73, dins del llibre VV.AA. : *Miquel Adlert. Homenage*, Ed. Lo Rat Penat, Coleccio “Al Vent” n° 4, Valencia, 1990.

⁹ L'editorial L'Oronella, en el mecenage de l'Assocacio d'Escriptors en Llengua Valenciana, ha publicat en 1998 un llibre titulat *El pensament valencianiste de Miquel Adlert* que conté la reedicio de *En defensa de la llengua valenciana* a mes de les seues obres *De la meua catacumba* i *Del periodisme meu*. El llibre de 335 pagines conté el prolec de Xavier Casp i una introduccio de Voro López al primer llibre —que ya va publicar Lo Rat Penat en 1990 en el llibre de la cita anterior— a mes d'una introduccio d'Anfos Ramon al segon llibre i una atra d'Aureli López a l'ultim llibre.

TRENTAQUATRE PRESIDENT

Dr. En Joan Gil i Barberà
(1982-1992)

En ell es manté la tesis de l'engany que significaven les Bases de Castello i del mal que s'havia fet a través d'elles a la personalitat diferenciada de la llengua valenciana.

En el llibre es fa referència a *Lo Rat Penat*, i per lo aclaridor que pot resultar transcrivim eixos fragments:

“La catalanisació que s'havia iniciat abans de la guerra, principalment impulsada per Carles Salvador i les normes de Castelló, inclús arribà al sempre arcaïste *Rat Penat* que substituï sa tradicional arcaïsiació per la catalanisació que li dugué Carles Salvador, qui publicà una gramàtica catalanisant que serví de text en els cursos de *Lo Rat Penat*. En edicions posteriors a la mort de Carles Salvador, a la gramàtica seua li augmentaren catalanisació els que substituïren sos noms, en l'edició, per “Secció filològica de *Lo Rat Penat*”, en els cursos del qual ha ensenyat valencià catalanizat i ha fet professors de valencià catalanizat.

Inclús en plena escalada pancatalanista, en 1975, *Lo Rat Penat* publicà una nova edició d'esta gramàtica. I li fiu l'oferiment d'estes instruccions per a qué les publicara i serviren per a informar noves edicions, i que rectificara així *Lo Rat Penat* l'acció catalanisadora que realisava. I no s'acceptà el meu oferiment, i encara l'any 1976 s'ha publicat una nova gramàtica, com les anteriors sense nom o noms d'autor o autors, dient-se basada en les normes de Castelló! i, clar, sense a penes més descatalanisació sobre les anteriors que substituir: *aquest* per *este* i *altre* per *atre* i, clar, els corresponents derivats i *tz* per *s*; per lo que segueix ensenyant valencià catalanizat i fent professors de valencià catalanizat, col·laborant a la catalanisació -presidida, ¡ai!, per la Universitat- pero fent creure lo contrari en lo que diu esta gramàtica en el preàmbul.”¹⁰

Ya en el numero 1 de la revista *Murta*, Miquel Adlert criticava a *Lo Rat Penat* per l'utilisació de catalanades en els seus escrits, i tambe mostrava el seu desacort en la proposta de propugnar una reunió d'entitats “quan València ja te Acadèmia”¹¹.

Les “instruccions” d'este llibre serviren de base per a la redacció de l'Ortografia per part de la Secció de Llengua i Lliteratura de la ACV i que *Lo Rat Penat* assumiria el 24 d'octubre de 1979.¹²

El 9 de giner de 1980 es celebrà la Junta General Extraordinària —a la que no assistix Emili Beüt— en la que s'aprova el vot de censura a la Junta de Govern per 101 vots a favor, 27 en contra i 16 vots en blanc.

En esta Junta el soci Antoni Alfonso Agusti recrimina a la Junta de Govern la celebració dels Jocs Florals del centenari (la primera edició dels Jocs es celebrà en 1879) sense presidir-los la Senyera. Efectivament, llegint la crònica dels 96 Jocs Florals en la revista *Murta*, podem observar que acaba en esta pregunta:

“¿qué ha passat enguany que en l'escenari no estava, com tots els atres anys, la Senyera valenciana?”¹³

Realment costa d'entendre com en uns moments en els que la majoria del poble valencià es volcava en la defensa de la Real Senyera *Lo Rat Penat* no la posara en la cerimònia dels Jocs Florals.

¹⁰ Miquel ADLERT NOGUEROL: *En defensa de la llengua valenciana*, de l'edició de L'Oronella comentada ades, pag. 43, València 1998, 335 pag.

¹¹ *Murta*, nº 1, maig 1978, p. 39.

¹² El curs 79-80 yo era un alumne dels Cursos de Llengua i Cultura Valencianes de *Lo Rat Penat*, i encara que son vivències personals crec que pot ser interessant comentar alguns dels fets que vaig viure en eixos moments. La flama del valencianisme se'm va despertar davant de l'estatua del Rei Conqueridor un 9 d'octubre sentint el discurs del president de *Lo Rat Penat*, Emili Beüt. Pot ser que fora l'últim en que es feu, ya que en l'arribada al poder del PSOE en l'Ajuntament de València rapidament es va suprimir el parlament. Comenci a dependre a escriure la llengua valenciana en eixa dubitativa gramàtica de l'any 76 que Adlert Nogueroles comenta en el seu llibre, i afortunadament acabarem el curs en la nova normativa ortogràfica, genuïnament valenciana.

¹³ *Murta*, nº 18, novembre 1979, p. 12.

Es impossible excusar-se en un oblit; ¿o pot ser l'Ajuntament va exigir que no hi estiguera?. Recordem que eix any, l'Ajuntament de Valencia ya estava governat pel PSOE i actuà com a president dels Jocs Florals el tinent d'alcalde Fernando Millán.

Fins a l'any anterior en que la societat celebrà el seu centenari, les corporacions provincial i municipal ocuparen les taules de presidència en l'escenari del Teatre Principal i tal com era costum l'alcalde de la ciutat, Miquel Ramón Izquierdo actuà com a President dels Jocs¹⁴.

El dia 11 de febrer de 1980 es celebrà la Junta General Ordinaria i seguidament l'Extraordinaria en la que s'aprovava per aclamació la nova Junta de Govern al complet.

La Junta General començà 10 minuts tart per l'espera a la possible assistència d'Emili Beüt qui finalment no assistí.

El soci Tomas Peiró —qui en els anys següents passaria a formar part de la Junta de Govern i que no deixà de treballar incansablement per Lo Rat Penat fins a la seua mort— va adherir-se als ultims parrafes de la Memoria de l'any 79 que va llegir el Secretari accidental dimissionari, Jesus López Sancho i que aixina consten en l'acta:

“Que en l'esdevinidor participem tots activament i ab entusiasme ab nostra Societat, pero tots units, per un intens amor a la nostra terra, per tal que la flama del valencianisme no s'apague, preservant-la dels vents que puguen desviar-la dels propòsits per a que fón encesa, i que són la consolidació i redreçament de la veritable identitat del Regne de Valencia.”¹⁵

Seguidament es celebrà la Junta General Extraordinaria en la que s'aprovà per aclamació l'única candidatura que es presentà per a cobrir tots els carrecs de la Junta de Govern. President: Xavier Casp Verger, vicepresident primer: Vicent Lluís Simó Santonja, vicepresident segon: Joan Gil Barberà, secretari general: Vicent Ramon Calatayud Tortosa, vicesecretari primer: Pere Catalán Hurtado, vicesecretari segon: Antoni Fontelles Fontestad, tesorer: Joan Antoni Sauquillo Olmedilla, contador: Enric Gómez Fajarnés, bibliotecaria: Vicenta Peris Puchades, vocal primer: Josep Bea Izquierdo, vocal segon: M^a del Pilar Hervás de Aragón, vocal tercer: Emili Camps i Gallego, vocal quart: Anfos Ramón i García, vocal quint: Antoni Alfonso Agustí i vocal sext: Vicent Casp Verger.

Tancà l'Assamblea Pasqual Barrachina qui, en nom de l'anterior Junta de Govern, digue:

“...que ara finalisava la gestió d'uns hòmens que havien lluitat i havien posat tot el seu interès pel bé de nostra Societat i de Valencia. Afegí, que si com és humà, havien comés errors, també havien tingut encerts.”¹⁶

Esta clara postura de Lo Rat Penat li costaria passar de ser una institució en les “bendicions” de l'oficialitat a convertir-se —sobre tot durant els anys de govern del PSPV-PSOE— en un centre de resistència del valencianisme, perdent el recolzament oficial, sent boicotejada i sent silenciades les seues actuacions, arribant inclus prop de la persecució.

En estos ultims vint anys, Lo Rat Penat ha denunciat en moltes de les seues publicacions l'engany que suponen eixes “Normes de Castelló” i que han dut a la situació actual de catalanisació, agreujada mes si cap des de l'implantació d'este valencià catalanitzat en el sistema d'ensenyança.

En la nova Junta de Govern entraven entre atres, persones que tant significarien i treballarien en els anys posteriors en el moviment valencianista i en Lo Rat Penat com Joan Gil Barberà, Vicent Ramon Calatayud

¹⁴ *Murta*, n° 6, octubre 1978, p. 22.

¹⁵ *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 11 de febrer de 1980. Full 65.

¹⁶ *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 11 de febrer de 1980. Full 66.

Tortosa o Anfos Ramón i García. Mes tart, en 1982, entraria a formar part de la Junta de Govern Marivi Ferrandis i Olmos.¹⁷

Un dels primers acorts que prengue la nova Junta de Govern fon el nomenament de Chimo Lanuza Ortuño com a President dels Cursos de Llengua Valenciana i a Antoni Fontelles Fontestad com a Director dels mateixos.¹⁸

Els alumnes dels curs 79-80 acabarien estudiant la nova normativa, netament valenciana, plens d'expectació i d'esperança en el pervindre i en l'ansia renovada de saber i coneixer.

Durant eixe curs i els següents es canvià el pla d'estudis i s'amplià el programa en noves assignatures com Fonètica, Llingüística, Dialectologia, Història de la Lliteratura Valenciana i Sociolingüística. Mentres, augmentava el número d'alumnes desijosos de dependre la llengua valenciana neta d'influències alienes i polida de catalanismes i castellanismes, en la garantia que ofería Lo Rat Penat. Després de tres anys d'estudis els alumnes més aventajats obtindrien el Títol de Professor de Llengua Valenciana.

5.2. LA PRESIDENCIA DE XAVIER CASP VERGER.

Xavier Casp —a pesar de no tindre eixa intenció— acceptava fer-se carrec de la Presidència de Lo Rat Penat el dia 15 de gener de 1980 en sa casa quan un grup de valencianistes encapçalat per Simó Santonja acodiren a oferir-li-la.

A ran d'esta decisio, Miquel Adlert publicà en la revista *Murta* un articul criticant esta decisio de Xavier Casp i criticant també a Lo Rat Penat:

“He d'explicar ma posició contrària a Lo Rat Penat. Des de 1925 que, com saben molts, em fiu valencianiste a 1939 YO NO HE SEGÚT MAI DE LO RAT PENAT, i he cregut que degué desapareixer en 1907, fent mutis, pel foro o per qualsevòl lateràl. Perqué, com molts dels valencianistes, per no dir la majoria, d'abans de la guerra estaran conformes, Lo Rat Penat ha segut sempre enemic del valencianisme polític i ha impedit que este prosperara. Per això, front a cada organisació valencianista que naixia, clamaven els ratpenatistes: “No fa falta. Ya està Lo Rat Penat”¹⁹.

En el seu articul parla també de lo que succeí nomenada la guerra civil:

“Entre les grans ironies de la vida, una ben gran es que els que ara tenen Lo Rat Penat no saben que m'ho deuen a mi, que el salví el 29 de març de 1939.

..., exclamí yo, poc mes o manco: ¡Lo Rat Penat! ¡La biblioteca! ¡L'archiu dels jocs florals! ¡Les biblioteques que s'han dut allí estos dies! ¡Vaig a salvar-lo! Vinga éni mi, Santmartí [està referint-se a Ricart Santmartí Bargues], que vosté era directiu en 1936, i acompanya-nos Vicent [Vicent Casp Verger]. Anarem i, com la porta “de servici” estava tancada, la joventut i fortalea de Vicent Casp se l'endugué per davant, entrarem i posarem les banderes, i seguidament se li feu entrega de Lo Rat Penat a son president el 1936, Josèp Casanova Dalfó, aristòcrata valencià, cavallér no recorde de quina orde. I verem allí, intactes, la biblioteca de Lo Rat Penat, l'archiu dels jocs florals i moltíssims paquets de llibres

¹⁷ *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 25 de gener de 1982. Full 120-b.

¹⁸ *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 14 de febrer de 1980. Full 67.

¹⁹ Miquel ADLERT NOGUEROL, “Salut i pau”, *Rev. Murta*, nº 21, febrer 1980, p. 2.

de les biblioteques d'entitats valencianistes que els havien dut per a salvar-los. ¿Qué ha trobat de tot açò la nova directiva?²⁰

Agraits els ratpenatistes, insistiren en que em fera de Lo Rat Penà, i —tinguí la debilitat— em feu. I un any després em tiraren de Lo Rat Penà i em denunciaren al governador —com a Xavier Casp i a altres— per “rojo separatista”. Aixina paga el dimoni a qui els servíx.

En març de 1974, Xavier Casp, recent i primer “convèrs” (el 9 de ginèr anterior) a la meua concepció llingüística, s'encabotà en que nos ferem de Lo Rat Penà per a que adoptara i propalara lo que tres anys després fon l'obra meua “En defensa de la llengua valenciana”. Diverses vegades intentí lo que nos havia dut a Lo Rat Penà, inclús oferint la “paternitat” de la concepció meua de la llengua per a que apareguera com a obra de Lo Rat Penà. I no obtinguí sinó negatives.”

Parlant del nomenament de Casp com a nou president de Lo Rat Penat finalisa:

“..., fer-lo president de Lo Rat Penà, per a mi, es com matar puces a canonades o posar a un almirant a manar una llanxa guardacostes.”²¹

Est articul no va sentar molt be a la nova Junta de Govern²² i Xavier Casp va contestar en un altre articul:

“...yo vaig escriure i vaig actuar en tals épocas contra un “Rat-Penà” que, al meu entendre com al de molts valencianistes, no corresponia a les aspiracions del patriotisme valencià, sinó que les ofegava. Al cap i a la fi, una situació prou semblant es la que, fa uns mesos, portà las socis a exigir el canvi d'actitud. I precisament en u dels aspectes, l'importantíssim de la llengua valenciana, ho feren promoguts pel tan be raonat crit d'alerta que fon el llibre “En defensa de la llengua valenciana” de Miquèl Adlèrt Noguèrol, publicà l'any 1977, l'adopció de les “Instruccions” del qual fon la primera petició que es feu davant la Directiva anterior.

...crec que les societats poden arribar a ser lo que els socis vullguen que siguen, si les circumstàncies ho permeten. I com també crec que les circumstàncies actuals si que ho permeten, em paréix que “Lo Rat-Penà”, com altres societats, pot arribar a ser lo que els socis vullguen que siga, sempre d'acòrt en els seus principis socials.

..., no soc yo a soles qui he acceptàt esta missió, sinó unes quantes persones tan importants i tan ocupades com yo, les que, no én mi, sinó junts, nos hem responsabilisàt d'intentar fer de “Lo Rat-Penà” lo que els socis desigen i lo que València necessita d'ell ara.

..., no anem a pensar -ni molt manco a jugar- lo que “Lo Rat-Penà” ha segút o ha deixàt de ser; símplement i sincérament, anem a recordar la raó de ser que constituí el seu fonament intentant que les glòries valencianes que ame siguen realment glòries i valencianes de cap a peus.”²³

²⁰ Interessantíssima esta pregunta d'Adlert. En la busqueda d'informació per a la redaccio d'este llibre nos hem trobat en buits incomprensibles de falta de documents. Falten els llibres d'actes de 1882 a 1906, de 1936 a 1962 i de 1966 a 1978. Inclús el primer llibre d'actes de Lo Rat Penat de 1879 a 1881 ha segut recuperat recentment.

²¹ Miquel ADLERT NOGUEROL, “Salút i pau”, Rev. *Murta*, nº 21, febrer 1980, p. 3 i 4.

²² *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 25 de març de 1980. Full 70.

²³ Xavier CASP, “¿Per qué?”, Rev. *Murta*, nº 22, març 1980, p. 2.

Casp, trentatres president de Lo Rat Penat, ocupà el carrec des de 1980 fins a 1982, any en que va renunciar a la presidència²⁴ per a presentar-se com a candidat al Senat per Unió Valenciana en les eleccions generals de 1982 encara que no va obtindre l'escany. Posteriorment, en les eleccions autonòmiques del 8 de maig de 1983 obtingue l'escany en les Corts Valencianes²⁵. La Junta de Govern de Lo Rat Penat acordà nomenar-lo President d'Honor a perpetuïtat²⁶.

5.2.1. L'ESPECIAL DOMINICAL DEL DIARI *LEVANTE*.

Important, per la gran difusió que tingue entre el poble valencià, fon la gran labor cultural que el diari *Levante*, dirigit per Josep Barberá Armelles, va desenrollar en la promoció de la llengua i cultura valencianes per mig de la publicació d'un *Especial Cultural Dominical* que va constituir un gran èxit.

Destacadíssimes personalitats de les lletres i de la cultura —molts d'ells membres de Lo Rat Penat— escrigueren a lo llarg de tot l'any 1982, especialment: Joan Ferrando Badía, Josep Alminyana Vallés, Xavier Casp, Miquel Adlert Noguerol, Joan Gil Barberá, V. Simó Santonja; i també en menys assiduïtat: M. Llop Catalá, Ramon Ferrer Navarro, Vicente Ramos, Vicente Llorca Alberó, Aurelio Guaita, Ignacio Gil Lázaro, Josep Climent, J. V. Gómez Bayarri, Luis B. Lluch Garín, Vicente Giner Boira, F. Lliso Genovés, Francesc de Borja Cremades Marco, Bernat Bono i Barber i Vicent Gascón Pelegrí.

L'any 1982 i aprofitant-se del mundial de futbol els catalanistes llancen una ofensiva propagandística en el títol de “crida a la solidaritat en defensa de la llengua, la cultura i la nació catalana”²⁷ en la que inclouen a València, firmada entre altres per Vicent Andrés Estellés per Acció Cultural del País Valencià.

En resposta, un grup de destacats intel·lectuals valencians llancen un manifest titulat “Som Valencians” dirigit també a nombroses personalitats de tot lo món.

“SOM VALENCIANS la firman los prestigiosos catedráticos Julián San Valero Aparisi, Eduardo Primo Yúfera, Juan Ferrando Badía; el poeta Xavier Casp; el decano del Colegio de Filosofía de Alicante, José Boronat Gisbert; el doctor Juan Gil Barberá; el filósofo Antonio García Carpio y el académico Vicente L. Simó Santonja.”²⁸

Acabava així el manifest valencianista:

“Com a valencians, en conseqüència, fem constar nostra discrepància total contra les suposicions dogmàtiques que s'expressen en l'escrit citat, que suponen la radical negació de la personalitat diferenciada valenciana i de sa llibertat, com a nacionalitat reconeguda per nostre estatut, per a determinar el seu futur en els ordens econòmic, soci-polític i cultural, com ho feu en l'època del seu major apogeu.”²⁹

²⁴ *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 20 de setembre de 1982. Full 143.

²⁵ *I Centenari dels Jocs Florals de la Ciutat i Regne de València*, p. 283, Ed. Lo Rat Penat, València, 1983.

²⁶ *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 20 de setembre de 1982. Full 143 b.

²⁷ *Levante*, 13-6-82, p. 12.

²⁸ *Levante*, 20-6-82, portada.

²⁹ *Ibidem*, p 16.

5.2.2. EL CRIT DE LA LLENGUA.

Josep Alminyana i Vallés, rector de Sant Esteve i membre de la Junta de Govern de Lo Rat Penat, publicà a finals de 1981 un llibre importantíssim titulat *El Crit de la Llengua*. Editat per Valencia-2000, es presentà el 8 d'octubre de 1981 en l'Hotel Astoria. El llibre es va esgotar rapidament.³⁰

En una interessant entrevista concedida al diari *Levante* el 31 de giner de 1982 declarava al voltant de l'edició:

“Los testimonios que he aportado me parecen de un gran valor, pues los autores que afirmaban escribir en lengua valenciana eran hombres de una cultura vastísima en todos los ramos del saber.

No ignoro la explicaciones que Rubió, Martín de Riquer, Sanchis Guarner, Fuster, etc. dan a la expresiones “en lengua valenciana” “en stil de valenciana prosa” de nuestros clásicos, explicaciones que, por otra parte, no creo que convenzan a nadie, ni siquiera a ellos mismos.

La verdad no debe asustarnos, porque precisamente ella es la que nos hace libres...

Mi libro aporta mas de treinta documentos en los que autores de gran relevancia afirmaron expresamente que escribían en lengua valenciana.”

5.2.3. AMUNT EL COR.

Josep Alminyana i Vallés a través de les seues investigacions sobre la llengua valenciana i la seua labor des de l'associació Amunt el Cor va fer nombroses gestions per tal de conseguir el reconeiximent del dret dels valencians de tindre els texts litúrgics en idioma valencià.

“...el día 20 de abril de 1977, un grupo de cincuenta sacerdotes firmamos un manifiesto en lengua valenciana y castellana. En pocos días llegaron casi a 200 las adhesiones de sacerdotes y religiosos y a miles la de los fieles.

Animados por el eco favorable de nuestro comunicado, convocamos urgentemente una reunión. A ella acudieron sacerdotes y religiosos de les tres diócesis: Valencia, Castellón y Alicante. Se celebró el inmediato día 10 de mayo, bajo la presidencia del ilustrísimo señor don Benjamín Civera, recientemente fallecido. En aquella reunión surgió la idea de la asociación Amunt el Cor, que acaba de ser aprobada por el Ministerio del Interior, y a la que pertenecen además de sacerdotes, seglares universitarios.

...nuestro trabajo ha consistido en preparar las traducciones de los textos litúrgicos del latín a la lengua valenciana.

Las ediciones comenzaron felizmente en 1978 con la edición de tres libros: *Ordinari de la missa en llengua valenciana*, *Propi de la missa en llengua valenciana* y *Ritual de sacraments en llengua valenciana*.

En el año 1979 se editó el *Propi dels sants en llengua valenciana*, y en 1980, el *Leccionari per als dumenges i festes del Senyor en llengua valenciana* ...Además de los libros que hemos mencionado, Amunt el Cor ha hecho varias ediciones de un folleto titulado “Ordinari de la missa”, del que ya estamos en los 50.000 ejemplares.

³⁰ Lo Rat Penat, en 1999, ha realitat una nova edició revisada i ampliada en dos volums: Josep ALMINYANA I VALLÉS: *El Crit de la Llengua* (vol. I i II), Ed. Lo Rat Penat, Valencia, 1999.

Los componentes de Amunt el Cor tenemos muy claro que pronto o tarde, la verdad se abrirá camino y llegaremos a conseguir la aprobación oficial por parte de la Santa Sede de nuestros textos litúrgicos en lengua valenciana, porque no podemos ni imaginar que la ley eclesiástica pueda atropellar la ley natural que ampara nuestro derecho de hablar con Dios en nuestra propia lengua”³¹.

5.2.4. L'ESTATUT D'AUTONOMIA.

En estos dies es debatia la forma d'accés del Regne de Valencia a l'autonomia, be per l'artícul 151 o be pel 143 de la Constitucio espanyola, i, sempre per damunt, planejava la polemica de les senyes d'identitat valencianes: la bandera, la denominacio del territori i la llengua valenciana que el pancatalanisme s'havia encairregat de posar en qüestio.

“Tant si se seguix la via autonòmica de l'art. 151 -que defenen el PSOE i el PCE- com si se seguix la prevista en l'art. 143 —preconisada per l'UCD— l'Estatut serà acceptat, si inclòu una sèrie de requisits sense els quals trobarà l'oposicio dels valencians.

En conclusió: ¡Autonomia, si... pero én el previ coneiximent del possible o possibles Estatuts! I pensen els responsables que els primers obstacles que tenen que eliminar, si volen que la major part del poble valencià accepte son futur Estatut, perteneixen al nivell “superestructural” o “cultural”. El poble valencià exigix la seua SENYERA, pero “sense afegitons”, que nostra nacionalitat valenciana a tenor de la seua història (art. 147, 2, a) s'anomene REGNE DE VALÈNCIA; que nostra LLENGUA VALENCIANA siga, sense contaminar-se, reconeguda com a oficial i obligatòria,...”³²

La falta d'enteniment entre els polítics valencians pel qüestionament de lo inqüestionable per part del pancatalanisme que s'havia introduït en els partits de l'esquerra (PSPV i PCPV) i que s'aprofitaria dels milers i milers de vots de gent d'esquerres, treballadora —molts d'ells de procedencia immigrant als que no interessava el tema de la llengua valenciana— per a fer catalanisme i impondre d'eixa forma els seus criteris, totalment minoritaris i rebujats per la majoria del poble valencià en innumerables i multitudinaries manifestacions, faria que s'allargara la consecucio de l'autonomia.

L'any 1980 Catalunya tenia ja el seu govern autonòmic eixit d'unes eleccions, i el llavors President del Consell preautonòmic, Enric Monsonis, felicitava a Jordi Pujol pel seu nomenament com a President de la Generalitat Catalana i aprofitava per a dir-li que els valencians no voliem intromissions:

“..., el pueblo valenciano tiene las mismas aspiraciones y la firme determinación de resolver las cuestiones que son suyas por sí mismo.

Los valencianos somos un pueblo con historia propia y diferente... Nuestra lengua y nuestra cultura es algo que nos es característico y entendemos que sólo a nosotros corresponde su ordenamiento y difusión dentro del ámbito territorial valenciano.

Somos partidarios decididos de las autonomías regionales de igualdad entre ellas y esperamos que nuestros amigos se ocupen de sus propios asuntos y que nosotros podamos resolver los nuestros sin intromisión de nadie.”³³

³¹ *Levante*, 31-1-82, p. 3 i 4.

³² Joan FERRANDO BADÍA, “Un estatut per al Regne de València”, *Rev. Murta*, n° 20, gener 1980, p. 14.

³³ *Murta*, n° 24, maig 1980, p. 1.

Encara tardaria València dos anys en tindre aprovat el seu estatut.

Les referències al problema valencià eren diàries i contínues en els mitjans de comunicació valencians i també passaria la polèmica als diaris d'àmbit nacional.

Pilar Urbano —només per posar algun exemple— escrivia en *ABC* baix el títol de “València, amenazada por el pancatalanismo”:

“Fui testigo hace un mes en Valencia de una masiva manifestación popular que acabó concentrando, ya anochecido, entorno a la estatua de don Jaime I el Conquistador a unos 200.000 valencianos. Llegaban desde los más distantes pueblos de Castellón, Alicante y Valencia.

¿POR QUÉ PAÍS y no REINO? El valenciano sabe que la denominación que se pretende imponer, País Valencià, no es indiferente ni ingenua. La palabra Reino estorba al proyecto pancatalanista por la simple razón de que un Reino no puede englobarse en un Principado. Un país, en cambio, sí puede añadirse a un mapa de *países*.”³⁴

Igualment escrivia Aurelio Guaita, catedràtic de l'Universitat Autònoma de Madrid sobre la denominació:

“Cavanilles, a fines del XVIII, es decir casi un siglo después de Almansa, seguía hablando de reino de Valencia. Denominación indiscutible e indiscutida durante siete siglos...”³⁵

Uns dies abans de celebrar-se el debat de l'Estatut del Regne de València en el Congrés dels Diputats, un grup d'intel·lectuals valencians acodiren a Madrid a visitar al President del Govern Calvo-Sotelo i entregar-li un manifest on li expressaren els problemes que estava patint València per a obtenir el seu estatut i el menyspreu que sofria.

“Visitaren al president del Govern, en nom d'altres molts intel·lectuals, que no pogueren estar presents en la reunió, Julià San Valero, portant-veu del grup com a catedràtic més antic dels presents i director-decà de l'Acadèmia de Cultura Valenciana; Joaquín Rodrigo, Eduard Primo Yúfera, Enric Garcia Asensio, Adrià Espí Valdés, Miquel Adlert Nogueròl, Aureli Guaita, Joan Ferrando Badia, Carme Llorca, Josep Boronàt Gisbert, Josep Lluís Manglano, Joan Bosch Marín, Xavier Casp [president de Lo Rat Penat], Gustau Villapalos, Vicent Giné Boira, i excusaren la presència López Ibor, Santiago Grisolia, Vicent Ll. Simó Santonja, Antolí Candela i Antoni Ubieta.”³⁶

El manifest fou llegit i entregat a Leopoldo Calvo-Sotelo, i entre altres coses dià:

“...una autonomía profunda y sincera, con los máximos techos de autogobierno que la Constitución permite, basada en robustecer los rasgos de la propia personalidad e identidad valencianas, anclada en su historia, en su cultura, en su lengua propia y diferenciada, unido todo ello con el profundo respeto en el ejercicio de las competencias a todas y cada una de las provincias que integran el histórico Reino de Valencia, constituirá un factor de estabilidad profunda y de fortalecimiento de la democracia.”³⁷

³⁴ *ABC*, Madrid, 22-1-82, p. 11.

³⁵ *ABC*, Madrid, 26-1-82.

³⁶ *Murta*, n° 44, març 1982, p. 4.

³⁷ *Ibidem*, p. 5.

El manifest tingue un ample reso en la premsa de Madrid i també en la valenciana, però lamentablement de poc serviria esta visita al President del Govern. El 2 de febrer de 1982 es publica en el Bolletí Oficial de les Corts Generals el Projecte d'Estatut d'Autonomia del Regne de València, i el 9 de març s'inclou en l'orde del dia de la sessió plenària³⁸. Fins arribar ad este moment, l'elaboració de l'Estatut d'Autonomia havia sofert molts avatars i havia anat canviant la seua redacció i també els seus continguts.

Després de la manifestació del 9 d'octubre de 1977 en el crit de “Llibertat, Amnistia i Estatut d'Autonomia”, es va posar en marxa un llarg procés que havia de culminar en l'obtenció de l'Estatut d'Autonomia.

En estos anys, des de 1977 fins a la consecució de l'Estatut, un importantíssim procés es produiria: la coneguda com a *Batalla de València*.

En els últims anys de la dictadura, el pancatalanisme havia anat organisant-se i els valencians assistien, en un primer moment bocabadats i sense entendre com eixa minoria pancatalanista intenta aconseguir un estatut sucursalista en l'única visió posada en els supòsits països catalans. Aixina, encara baix de la dictadura, els dos anteproyectes d'estatuts —els coneguts com de *Elx* i del *Consell*— son clarament pancatalanistes.

“L'anomenat *Estatut d'Elx* és un “Avantprojecte d'estatut d'autonomia del País Valencià” redactat per un grup d'intel·lectuals valencians [?] al llarg de l'any 1975.

L'Estatut d'Elx és, no ens cal dubtar-ho, un text de caràcter maximalista pensat per provocar, ...”³⁹

Molts ciutadans anirien organisant-se per tal d'exigir el respecte a les seues senyes d'identitat i aconseguir aixina un Estatut adequat al desig de l'immensa majoria dels valencians.

En estos anys es celebraren les més importants i massives manifestacions —impressionants i mai vistes en València— on centenars de milers de persones eixiren al carrer en la Senyera demanant un estatut valencià i valencianiste.

Un paper fonamental en eixos anys tindria la revista *Murta* en llengua valenciana que naixque en 1978 i duraria fins a 1983. En ella escrivia l'intel·lectualitat valencianista i adoptà la reforma ortogràfica proposta per Adlert en el seu llibre *En defensa de la llengua valenciana* i posteriorment la normativa ortogràfica de l'Acadèmia de Cultura Valenciana.

L'interferència sobre els valencians, creada pels interessos del pancatalanisme, va fer que la consecució de l'Estatut fora lenta i complicada. La paradoxa consistia en que el catalanisme no tenia cap d'arrelament entre els valencians, però aixina i tot uns sectors minoritaris en dos dels principals partits polítics de l'esquerra (PSPV-PSOE i PCPV-PCE) van aconseguir que en els vots dels immigrants, majoritàriament castellarparlants —que els apoyaven massivament— se fera pancatalanisme. Lo curios, i paradoxic, es que suponent un gran cost polític per al dos partits polítics de l'esquerra, tant per les divisions internes —eixida de Millán i de Manuel del Hierro del PSPV-PSOE i ostracisme de Palomares en el PCE que considerava el marxisme incompatible en el nacionalisme catalanista— com per ser un tema alie al seu electorat, al final estos partits sempre es mantingueren en la línia catalanista lo que, provablement, va contribuir a que de tindre el conjunt de l'esquerra una ampla majoria, va acabar quedant-se en minoria. I si agudisaren el seu catalanisme provablement perdrien més recolzament. Est es un dels misteris més curiosos de la política valenciana.

València havia complert els requisits llegalis per a accedir a l'autonomia per mig de la via de l'article 151 de la Constitució de 1978 però el govern espanyol (UCD) havia pres les seues decisions, i mentres els andalusos eren convocats a referendun, el Govern va considerar que el restant dels processos autonòmics aniria per la via de l'article 143.

³⁸ *Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana. Procés d'Elaboració i Tramitació Parlamentària*. Corts Valencianes, València, 1992, p. XXI.

³⁹ *Els Avantprojectes d'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana*, comentaris de Luis Aguiló Lucía, p. 113, Corts Valencianes, València 1992.

Com a protesta, els socialistes abandonarien el Consell en desembre de 1979 i Enric Monsonís de la UCD va ser nomenat President en funcions.

“El frustrat colp d’estat de 23 de febrer va produir un apropament de totes les forces polítiques per a reafirmar la democràcia, i va ser la qüestió autonòmica un dels temes considerats importants per a assolir una estabilitat política. El procés autonòmic valencià va ser un dels temes que es van abordar en les conversacions que UCD-PSOE van mantenir en la primavera de 1981 i que van propiciar l’eixida política que es va donar a l’autonomia del País Valencià”⁴⁰.

El 9 de març de 1982 no s’aprovà l’Estatut del Regne de València. El desencant en València fon immens. La gent valencianista reunida en el Teatre Talia —que estava a disposició de l’associació València-2000— es mantenia en l’esperança i l’emoció continguda de que per fi València tinguera el seu Estatut d’Autonomia. A mida que anaven produint-se els fets en Madrid, el semblant de la gent anava canviant cap a la desesperança i cap a l’abatiment.

La premsa, la ràdio i la televisió donà compte de la notícia. Per a la revista *Murta*:

“...Açò demostra, una vegada més, l’actuació d’alguns polítics espanyols (i els valencians entre ells) que, des de Madrid, rigen els destins d’Espanya. Es el centralisme que nos oprimíx, unes vegades des del sud dels Pirineus i altres des de Madrid.”⁴¹

Entre altres coses, l’editorial del *ABC* del dia 10 de març dia:

“Vistas las circunstancias que determinaron en el pleno de ayer que fuera devuelto a Comisión el proyecto de estatuto autonómico para Valencia, al faltar entre otras cosas, el voto de tres ministros del Gobierno, no se sabe que es más de lamentar, si la falta de sensibilidad de unos para entender qué se juegan los valencianos en esto de la autonomía, o la doblez socialista: contrarios a primar los nacionalismos regionales, cuando hablan “a nivel de Estado” —como impropriadamente gustan decir— y defensores súbitos, en el caso de Valencia, de los últimos argumentos del nacionalismo catalán.

Los valencianos, por lo que ha podido verse, no están dispuestos a quedarse en casa en lo que concierne a una cuestión capital, esto es, si constituyen un Reino, o si son un país más que añadir al expansionismo de muchos nacionalistas catalanes. Los socialistas “a nivel de Estado” y los socialistas a escala regional han acudido con presteza a votar contra el proyecto de Estatuto, en el punto crucial de su primer artículo. Una parte del Gobierno ha contemplado el panorama desde el puente.

Es lamentable la hipocresía de que hace gala la izquierda en este caso de la autonomía valenciana, pues detrás de la cuestión del nombre late en carne viva el asunto de la propia identidad de la región. Y es descorazonador tanto la frialdad como las defecciones de que han hecho gala otras fuerzas políticas del otro espacio parlamentario.

El ejemplo menos edificante corresponde al señor Fernández Ordóñez y a sus nueve diputados. No se puede defender públicamente el voto a favor del Estatuto para votar en contra en el primer artículo. La adulación, con zancadilla simultánea es práctica poco recomendable. No es posible estar en tierra de nadie y en la de todos.”⁴²

⁴⁰ *Estatut d’Autonomia de la Comunitat Valenciana. Procés d’Elaboració i Tramitació Parlamentària*, Corts Valencianes, València, 1992. Presentació del llibre per Julia Sevilla Merino, p. XVI.

⁴¹ *Murta*, n° 44, març 1982, p. 44.

⁴² *ABC*, 10-3-82.

L'editorial del *ABC* del dia 11 de març de 1982 insitix en el tema:

“Un porcentaje posiblemente muy alto de valencianos habrá caído en la desilusión y en el desánimo. Tan grave o más será la indiferencia de otros muchos, cansados de la desidia de Madrid.

Hay cansancio e indignación en Valencia. Hay un estado de ánimo colectivo de desesperanza profunda y de escepticismo. Una de las regiones más vivas, con mayor energía para reactivar el pulso de la nación, siente hoy la tentación del desaliento.

Por culpa de la desidia de esos parlamentarios Valencia tiene hoy la sensación de haber sido abandonada,...

De esta peligrosa sensación es necesario salir rectificando cuanto antes. La ausencia de tres ministros en el momento de votar y el sorprendente olvido de otros ocho parlamentarios de UCD es injustificable.”⁴³

Despres d'aço, l'Estatut fon tornat a Comissio i començaren les negociacions acordant-se un nou nom per al Regne de Valencia: el de Comunitat Valenciana.

“La negociació va arribar també a la inclusió d'articles, o modificació de totalitat o part del seu contingut, que van canviar de *manera* definitiva: la bandera, la llengua, l'elecció del president, l'assumpció de competències...”⁴⁴

En efecte, en l'Estatut que definitivament s'aprovaria el 28 d'abril de 1982, s'afegi un preambul i en l'article 1 es nomenava oficialment Comunitat Valenciana. L'article 5 reconeixia la tradicional Senyera —en l'Estatut rebujat es contemplava posar els escuts de les tres províncies— i en l'article 7 es declaraven oficials el valencià i el castellà, quan en l'anterior redaccio es dia que les llengües oficials eren la llengua valenciana i la llengua castellana.

Per la pressió dels pancatalanistes, Valencia perdía com a denominació oficial la de Regne de Valencia que sens dubte era i es la denominació que millor correspon a la seua història.

5.2.5. LA JUNTA DE GOVERN EN EL PSOE EN EL PODER.

La nova Junta de Govern comença la seua activitat en uns moments difícils i que encara es complicarien mes en els proxims anys, quan les eleccions donarien la victòria al PSOE controlat per sectors pancatalanistes i conseguiria pràcticament el govern de totes les institucions valencianes.

Xavier Casp acodiria a la recepció real, com a representant de la llengua valenciana, en motiu de la commemoració del 23 d'abril, aniversari de la mort de Cervantes.⁴⁵

El 8 de juliol de 1980 la Junta de Govern acordà concedir la Medalla del Centenari de Lo Rat Penat al Patronat del Misteri d'Elig:

“...en reconeiximent de la significació tan excepcional que te per a la Cultura Valenciana,... representació anyàl que es pert en el passat, i no deixa de ser mai present...”⁴⁶

⁴³ *ABC*, 11-3-82

⁴⁴ *Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana. Procés d'Elaboració i Tramitació Parlamentària*, Corts Valencianes, Valencia, 1992. Presentació del llibre per Julia Sevilla Merino, p. XXII.

⁴⁵ *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 29 d'abril de 1980. Full 73.

⁴⁶ *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 8 de juliol de 1980. Full 80-b.

Se prepara una excursio ratpenatista a Elig, i el dia 1 de novembre de 1980⁴⁷, en acabar la celebració del Misteri en la Basilica i reunides la Junta de Govern de Lo Rat Penat i la de la Gestora del Misteri es realisà un acte de germanor on es feu l'entrega de la distinció reconeixent aixina l'importància fonamental d'esta expressió cultural en llengua valenciana, joia de la cultura del Regne de València⁴⁸.

S'envià un escrit de protesta⁴⁹ al Ministre d'Educació i Cultura, al Conseller d'Educació i als mijos de comunicació per l'inclusió en el temari d'unes oposicions per a professors de català, dels escriptors valencians del Segle d'Or (BOE nº 130 del 30-5-80).

El Grup de Danses de Lo Rat Penat es desplaça a Anglaterra on guanya el primer premi en el concurs Inter-Tie 1980 del festival internacional de folclor de Middlesbrough (Cleveland), en el que participen grups d'Europa, EE.UU., Amèrica Llatina i Àsia. Exit internacional que faria que gravaren un recital per a la BBC, i que arrebegarien amplament els mijos de comunicació valencians⁵⁰, destacant el seu triomfo front ad altres grups de tot lo mon, molts d'ells subvencionats pels seus Estats: "...El nombre de València, a través del grupo de Lo Rat Penat, ha sonado alto en Inglaterra."⁵¹

Comencen les conferències en les que intervindran personalitats del mon de la cultura. Aixina, en octubre de 1980, ne pronuncià una el professor Calvo Serer⁵² i en novembre i desembre participen Simó Santonja i Josep Climent.

La precarietat econòmica cada volta es mes patent i es paralisa l'edició d'un llibre per falta de diners⁵³. Esta falta de recursos ocasionarà no pocs mals de cap a la Junta de Govern i la paralització de moltes aspiracions i projectes culturals valencians⁵⁴. L'opció per no contemporisar en el catalanisme expres o tacit de les institucions valencianes en mans del PSPV-PSOE suponia que estos anaven a procurar l'asfíxia econòmica de Lo Rat Penat, verdadera consciència valencianista que, en València, es vea obligada a convertir-se en una "societat de resistència". La mateixa societat que, antany, havia segut el referent social mes acreditat. Pero les noves incorporacions permetien la supervivència de Lo Rat Penat, inclús de moment pareixia que, en l'arribada d'Ampar Cabanes a la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, la llengua valenciana anava a estar lliure d'interferències catalanistes.

Al mateix temps, comencen a donar-se d'alta com a socis de Lo Rat Penat persones que després tindrien una gran significació en el ratpenatisme i en el moviment valencianista: Aureli López Muñoz, Enric Martí i Mora, Josep Melià Castelló, etc.

En la Junta de Govern del dia 15-7-80 s'acordà formar part de la Federació Coordinadora d'Entitats Culturals del Regne de València i se nomenen a Joan Gil Barberà, Josep Bea Izquierdo i Antoni Alfonso Agustí com a representants de Lo Rat Penat en ella. Des d'eixa Coordinadora s'organisarien les mes importants manifestacions en defensa de la llengua i cultura valenciana. Tambe continuava la vida societatària i, entre moltes activitats, es celebrà un homenage al poeta Peris Celda en motiu del centenari del seu naiximent.⁵⁵

5.2.6. LA COMISSIO MIXTA ADOPTA LA NORMATIVA ORTOGRAFICA DE LA ACV.

La Comissió Mixta de Bilingüisme constituïda segons Orde Ministerial, adopta el 17 d'octubre de 1980 oficialment les normes de la ACV.

⁴⁷ *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 23 de setembre de 1980. Full 85.

⁴⁸ *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 11 de novembre de 1980. Full 88-b.

⁴⁹ *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 8 de juliol de 1980. Full 80 i 81.

⁵⁰ Mª Teresa OLLER, "El grupo de danza de Lo Rat Penat, primer premio en el festival internacional de Middlesbrough", *Levante*, 27-7-80, p. 28.

⁵¹ Lola DOMÍNGUEZ, "Éxito internacional del folklore valenciano en Inglaterra", *Hoja del Lunes*, 28-7-80.

⁵² *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 28 d'octubre de 1980. Full 87.

⁵³ *Ibidem*, 16-12-80, full 90-b.

⁵⁴ *Ibidem*, 20-1-81, full 92.

⁵⁵ *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 26 d'abril de 1982. Full 131-b.

“Esta decisió ha motivat opinions favorables per part dels valencians i negatives per part dels cercles pancatalanistes de València i, també, en altres de fora que res els deuria importar tot allò que es fa i decidix en les terres valencianes, i mes, sent qüestions tan nostres com es la llengua que parla este poble, i no un altre.”⁵⁶

Esta Comissió Mixta acordà, en 1982, en l'acceptació de la ACV revisar lleugerament la normativa ortogràfica en el tema de l'accentuació⁵⁷, i foren novament publicades baix el títol de *Normes ortogràfiques de l'Idioma Valencià*⁵⁸ per la Secretària General Tècnica de la Conselleria d'Educació del Consell Valencià.

Anteriorment, l'any 1981, la ACV editava la *Documentació formal de l'ortografia de la llengua valenciana*, estudi que justificava les regles ortogràfiques aprovades i oficialitzades després per l'esmentada Comissió Mixta.

El Consell encarrega a Lo Rat Penat la celebració d'uns cursos accelerats per a mestres i professors per a posar en marxa l'ensenyança de la llengua valenciana en el sistema educatiu:

“Informa el Sr. President de les gestions que s'han dut a cap i de les converses que ha mantingut en el Sr. Monsonis, President del Consell, per fer uns Cursos especials, dotats per la Conselleria d'Educació, a fi de preparar als mestres per a impartir la Llengua Valenciana. Ya està aprovada pel Sr. Monsonís la comarcalització i pla presentat per la Secció de Cursos, així com el presupòst, tenint ya l'encarrec per a manprendre els primers quatre. En distintes autoritzacions de quatre cursos es durà a terme tot el programa, que en total es per a vint cursos. Tot lo mon es mostra satisfet pel reconeixement oficial dels nostres cursos. El Sr. Casp informa igualment de com s'ha participat de tot a València-2000 i al Grup d'Acció, a fi de que puguen col·laborar en les seccions de mestres que tenen les dos entitats. El Sr. Ferrando Badía,... es manifesta satisfet de que siga, precisament Lo Rat Penat l'encarregat de fer estos Cursos, com a reconeixement de la pròpia autoritat en la matèria.”⁵⁹

Els cursos es celebren en alta participació de mestres i professors.

Lo Rat Penat participa activament en tot el procés per a posar en marxa l'ensenyança de l'idioma valencià en el sistema educatiu:

“El Sr. Fontelles nos informa de la reunió a que fon requerit Lo Rat Penat, en la que exceptuant la postura ya coneguda de l'Universitat i la compareixença, diuen testimonial, de l'Institut d'Estudis Valencians, les demes entitats de tot lo Regne es mostraren dispostes a refermar les Normes de l'Acadèmia, propugnant unes millores paulatines, que anirà recollint la Conselleria a tenor de les propostes presentades”⁶⁰

El senador Alfons Cucó fa uns comentaris despectius de Lo Rat Penat en el Senat⁶¹ acusant a l'institució —entre altres coses— de “madriguera de jesuïtes”. Com a conseqüència i per al·lusions directes s'acorda⁶² publicar un manifest en la replicació a tan desafortunades declaracions.

⁵⁶ Laura GARCÍA BRU i Chimo LANUZA, “Raconet de la llengua valenciana”, Rev. *Murta*, n° 28, octubre 1980, p. 44.

⁵⁷ *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 8 de juny de 1982. Full 137-b.

⁵⁸ *Ortografia de la Llengua Valenciana*, Ajuntament de València, 1994, p. 72.

⁵⁹ *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 1 de setembre de 1981. Full 107.

⁶⁰ *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 14 d'abril de 1982. Full 130.

⁶¹ *Las Provincias*, 23-6-82, p. 6.

⁶² *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 26 de juny de 1982. Full 139-b.

“...¿No podria ser que el seu subconscient l’haja traicionat, recordant-li una epoca en la que veste es reunia en Lo Rat Penat en un grup que solia recibir, entre destacats panctalanistes, a l’alt directiu de la politica cultural de la Generalitat de Catalunya Sr. Max E. Canner?”

¿Per que, senyor Cucó, no deixa la seua vehemencia a la porta del Senat i medix millor les propies paraules?

Voste partix de que la llengua valenciana es una variant del conjunt de la catalana... això no pot sorprendre a ningú, ya que es ben sabut de tots que veste es “nacionalista dels Països Catalans” i que la base d’estos mai existents “països” es l’unitat de la llengua catalana.

A la seua afirmacio d’esta unitat, hem de manifestar la nostra mes ferma oposicio, per raons historic-científiques i, ara, per raons legals.”

A les critiques que havia fet en el Senat d’inoperancia a la Comissio Mixta i a la Conselleria d’Educacio per la no aplicacio del Real Decret del Bilingüisme en Valencia i de la corresponent Orde Ministerial que havia de desenrollar-lo se li retrucava:

“Contestem a este apartat en allo que la nostra entitat ha pogut colaborar i colobra per a la correcta aplicacio del Real Decret i de l’Orde Ministerial. Al nostre pareixer, la tardança en dur a terme la llegalitat vigent al respecte, es deu, fonamentalment, als obstaculs i obstruccions provinents del representant de l’Univesitat de Valencia en la Comissio de Bilingüisme i, en estos moments de la no nominacio, encara, del nou representant.

...En quant a la Facultat de Filologia de la Universitat de Valencia, hem d’afirmar que en lloc de complir la seua funcio social de servir a la societat valenciana, recollint, estudiant i transmetent-li al poble la propia llengua, s’ha llimitat a servir i difondre la llengua establerta per l’Institut d’Estudis Catalans, dissimulada per les mal dites normes de Castello. ¿Quin pes especific pot tindre en el si del poble valencià la referida Facultat de Filologia, si comença per negar la propia llengua valenciana al poble que, segons veste, es l’únic que pot crear-la?”⁶³

En compliment de lo acordat en el Ple del Consell de la Comunitat Valenciana (19-7-82) s’aprova quins professors estaran facultats per a l’ensenyança de la Llengua Valenciana i d’acort en el decret d’eixe dia, firmat per la Consellera d’Educacio, Ampar Cabanes i pel President del Consell, Enric Monsonís, s’oficialisen el títuls de Llengua Valenciana de Lo Rat Penat per a l’ensenyança de l’idioma.

La Conselleria d’Educacio, dirigida per l’independent Ampar Cabanes Pecourt comença la seleccio del professorat per a l’ensenyança de l’idioma valencià en els centres escolars.

“Informa el Sr. Fontelles de que havent acodit a la citacio de la dita Conselleria [d’Educacio], en la mateixa se’ls ha manifestat que despres de que el MEC haguera parat l’expedient de contractacio dels mestres proposats per a l’ensenyança de la Llengua Valenciana demanant informe al Consell, este informe troba que es nefast per a conseguir que seguixca son curs la proposta de la Conselleria, ya que el Sr. Monsonis s’expressa de forma ambigua. Com en esta qüestio estem jugant-se el futur, es dir el que es puga ensenyar valencià, o que les noves directrius de govern contracten professors catalanistes, acordem que es redacten telegrames a S.M. el Rei, al President del Govern, al Ministre d’Educacio i al President del partit de l’oposicio, Sr. Fraga, segons text: Suplicamos

⁶³ *Bolleti Lo Rat Penat*, nº 8, juliol 1982.

intervención. Resolución contratos pendientes forma MEC. Profesores Idioma Valenciano propuestos Conselleria Educación Comunidad Valenciana. Demora puede producir problemas por injerencia otra lengua rechazada por Pueblo Valenciano.”⁶⁴

El president Monsonís⁶⁵ no ratificà el nomenament que ella feu de professors de Llengua Valenciana i posteriorment Ampar Cabanes calificà de covardia esta actuació del President del Consell⁶⁶.

Anys després, Ampar Cabanes, en una entrevista concedida a la revista *Lo Rat*, comentava a Vicent Ramon Calatayud els crucials fets d'eixos dies:

“La Comissió Mixta de Bilingüisme fon, de naiximent, un projecte abortat. No hi havia voluntat política de dur-lo avant i encara ajudaven, d'una banda les discussions entre els representants del Consell i les seues dimissions seguides; i d'una altra la tebia dels representants del Ministeri, llevat del seu President, Sr. Pérez Franco, qui sempre intentà acostar criteris i arribar a conclusions. Sempre li agraire l'apoyo que m'oferi quan yo era Consellera en el tema del bilingüisme, encara que sospite que aquella actitud degue de costar-li un alt preu.

En lo referent a la reunió promoguda per la Conselleria d'Educació per a intentar aunar les distintes voluntats cap a una normativa única, es cert que l'Universitat envià al seu representant, pero en començar la sessió se n'ana, alegant que no anava a estar d'acort en lo que allí s'acordara. Fon una actuació prou desairada, puix se buscava el dialecte i no l'acceptació de fets consumats. Finalizada la sessió s'aplegà a un acort majoritari, no unanimitat, pero cada representant va expondre la seua opinió.”⁶⁷

A la pregunta de per qué se li donà la Conselleria a Ciscar encara en temps de Monsonís respongue:

“Ciscar uni en sa pròpia persona les dos Conselleries, de Cultura i Educació, després que Monsonís cessara i li deixara el camp lliure a Lerma. Este, una volta nomenat president, em va desposseir de la cartera d'Educació, afegint-la a Cultura.”

I tornava a lamentar l'actuació d'Enric Monsonís:

“En la meua actuació com a Consellera d'Educació vaig tindre dos “handicaps”: les poques transferències i el President del Consell... tot eren obstaculs... i sempre, el nul apoyo de la presidència, quan no tractava de fer-me tropeçar”

Respecte a les contractacions del professorat seleccionat declarava:

“...la Comissió va reunir-se i prengue l'acort de posar en marcha l'ensenyança de la Llengua Valenciana.

A partir d'ahí els inconvenients aplegaren del Ministeri, el qual mai aprovava les contractacions de professorat...Finalment el Delegat d'Educació en València inicià les contractacions, pero se li manà detindre-les i les ja realitzades quedaren sense vigència, com es ben conegut.”⁶⁸

⁶⁴ *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat* 1978-1984. Acta Junta de Govern, 20 de novembre de 1982. Full 147.

⁶⁵ Per a les eleccions del 13 de juny de 1999, Unió Valenciana —que patí la major debacle electoral de la seua història— havia recuperat per a la política activa a Enric Monsonís en les llistes al parlament europeu; a una persona que en el seu moment haguera pogut evitar -o per lo manco paliar- l'actual situació de catalanització que viu el sistema d'ensenyança valencià.

⁶⁶ *Rev. Murta*, n° 53, giner de 1983, p. 37.

⁶⁷ *Rev. Lo Rat*, n° 24, març 1995, p. 18.

⁶⁸ *Ibidem*.

Entre altres coses, el 28 d'octubre de 1982 el PSOE havia guanyat per majoria les eleccions generals. El nou conseller, Cebria Ciscar, ràpidament desestimà la selecció feta per l'anterior consellera, i un grup dels professors de Llengua Valenciana es tanca com a protesta en la Conselleria d'Educació.

L'editorial de la revista *Murta* tractava el tema del tancament dels professors i de lo que s'aveïnava:

“...El motiu era manifestar la seua protesta per l'actitud discriminatoria del Conseller, que no ha respectat la selecció feta per l'anterior Conselleria. La tancada arrematà la nit del mateix dia en l'intervenció de la policia.

...No nos enganyem; els professors foren rebujats perquè anaven a ensenyar valencià i no català, i només que per a impedir eixa possibilitat.

...tenim el nomenament del catalanista número u del “sector eclesiàstic”, per a encabeçar la llista del nou Conseller. Ell i els altres estan destinats a llavar els cervells dels nostres fills. La gaitada al poble valencià, vinguda de la mà de nostres propies institucions autonòmiques.

...l'actitud del Conseller no es aïllada. Estavem veent treballar l'host de penetració pancatalanista des de les fulles de la revista “Generalitat”, editada per la Diputació Provincial de València. Estavem veent les “campanyes de teatre” que estan costant un grapat de milions al contribuent, promogudes per la mateixa institució. Estavem veent com des del “Butlletí Municipal d'Informació” s'anava semblant el desconcert entre els valencians poc coneixedors de la llengua escrita. Estavem i estem veent els bandos del nostre Alcalde redactats en eixa jerga barrejada que el nostre poble no enten ni vol.

La protesta dels professors discriminats es la del poble valencià... Dominat el Consell i també les Corts valencianes per un partit que ha optat per canviar el destí del nostre poble, tallant la seua trajectòria històrica, fa perillar que, per este camí, se nos entregue a una altra hegemonia. L'horiso es presenta fosc.

...Sí, el poble valencià està tancat en preso. Una preso sense murs visibles, però que atenalla sense pietat la seua llibertat. L'única forma de aconseguir la llibertat es la voluntat unànime de lliurar una altra batalla, i així com lliurarem la de la Senyera i la guanyarem, lliurarem també la batalla incruenta, però inevitable, de la llengua.”⁶⁹

El dia 18 de desembre de 1982 apareix en el Diari Oficial el nou decret de Ciscar que exclou les titulacions de Lo Rat Penat i es llança un manifest⁷⁰, que arreplega *Las Provincias* i *La Hoja del Lunes*, pel que s'aclarix la postura de l'entitat i la ferma voluntat de recuperar el dret que li pertoca segons la llei, mes que mereixcut per la dedicació durant tants anys a l'ensenyança de la llengua valenciana.

El manifest⁷¹ té una ampla i favorable resposta popular i el conseller Ciscar sol·licita una entrevista en Lo Rat Penat per a parlar del tema. En la visita que li efectuà la Junta de Govern se li va exposar el disgust per vore exclos a Lo Rat Penat com a entitat capacitada per a otorgar titulacions oficials i vàlides per a l'ensenyança valenciana, discriminant així a una institució que venia exercint el seu magisteri des de 1949, sent l'única que ho feia en eixa època.

El conseller excusà la seua actuació responsabilitant a la UCD:

“El Conseller manifestà que no es desijava marginar-nos, però s'havien vist obligats a fer-ho perquè l'anterior política havia segut imposada per UCD; d'haver segut pactada com

⁶⁹ Rev. *Murta*, nº 53, gener 1983.

⁷⁰ *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 20 de desembre de 1982. Full 151.

⁷¹ Rev. *Murta*, nº 52, desembre 1982, p. 5.

ells proposaven, l'ICE i Lo Rat Penat haurien seguit abans i ara, els únics en capacitat d'ensenyar i donar titulacions oficials.”⁷²

En la Junta de Govern del 3-1-83 i parlant-se del tema, Miquel Ramón i Quiles va comentar que creïa que l'Acadèmia deuria també començar accions:

“...a lo que respon el Sr. Casp que no hi ha ninguna alusio directa, cosa que se li retruca al fer-li vore que tota la causa estava en la defensa que tots fem de ses normes, per adoptar-les com a propies, per lo que just fora que també ells es defengueren.”⁷³

Esta actitud, podriem dir de certa inhibicio, per part de Xavier Casp i de la ACV seria una constant a lo llarg dels anys i una de les recriminacions mes repetides a l'institucio academica des dels moviments valencianistes, que havien depositat en ella tota la seua confiança.

Així, parlant dels greus problemes de la llengua valenciana i de la constestacio a un articul de Badia Margarit, tornava a eixir el tema de la falta d'interés de l'Acadèmia:

“Mossen Alminyana informa de la reunio realisada entre ell, Lluís Alcón, Xavier Casp i Julià San Valero. En ella s'acordà que cadascu faria esquemes de constestacio a Badia Margarit i d'entre ells es trauria el definitiu. A mes l'Acadèmia convocaria una Junta Extraordinaria on se reunirien les Entitats Culturals per a buscar solucions de cara al problema tan greu que tenim en l'actualitat.

Pero res de d'aço s'ha realisat, per lo que Mossen Alminyana està molt disgustat pel poc interes demostrat per l'Acadèmia de Cultura Valenciana, com a Entitat que deuria defendre la llengua valenciana mes que ninguna atra per que d'ella han eixit les actuals normes, i pels seus membres que demostren tindre coses mes importants que fer, que atendre degudament el problema que ens ocupa.”⁷⁴

Ciscar tornà la visita i va presidir una sessio de treball en Lo Rat Penat en la que se li insisti en que se reconeguera el dret, guanyat pels anys i la dedicacio, de poder continuar la tasca academica, oficialisant-la, en base als seus continguts científics.

“En l'orde del dia s'adjuntaren unes preguntes al Conseller, per que es natural la nostra extranyea pel fet que els recents nomenaments de professors de “valencià” vagen encapçalats per Pere Riutort, conegut mallorquí, pancatalaniste, frare que ha provocat continuament als valencians i a mes que en la seleccio no hi haja cap professor titulat per Lo Rat Penat.”⁷⁵

Ciscar s'excusà en la comissio —que ell havia nomenat—, pero va assegurar que estava disposat a que per mig d'una comissio, Lo Rat Penat també participara en el desenroll de l'implantacio de l'ensenyança, seleccio de texts, etc. i va prometre el reconeiximent de l'entitat per a setembre⁷⁶.

Immediatament, Lo Rat Penat li escrigue notificant-li la comissio que ell propongue que es formara i se li elevà informe demanant el reconeiximent dels títols de valencià⁷⁷.

⁷² *Bolleti Lo Rat Penat*, nº 14, febrer 1983, p. 2.

⁷³ *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 3 de gener de 1983. Full 153.

⁷⁴ *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 24 d'octubre de 1983. Full 173.

⁷⁵ *Bolleti Lo Rat Penat*, nº 14, febrer 1983, p. 2.

⁷⁶ *Ibidem*, pag. 2.

⁷⁷ *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 17 de gener de 1983. Full 153-b.

Els fets desmentien les bones paraules de Ciscar. Durants els anys que estigue al front de la Conselleria, mai reconeixeria les titulacions de Lo Rat Penat pese a ser la continua i principal reivindicació en les nombroses visites que la Junta de Govern efectuà, i impondria una total discriminació cap a la centenària institució. Apartant de la docència als professors titulats per Lo Rat Penat conseguia imposar en l'ensenyança del valencià les tesis catalanistes. Uns anys que haurien d'haver segut d'esperançadora recuperació de la llengua dels valencians, per mig del dialecte i la tolerància es convertiren en contínues protestes a la seua política pancatalanista, grans manifestacions i tensions en els centres escolars per les protestes de pares d'alumnes pels continguts de l'assignatura de "valencià".

“Continuen les consultes, per part de molts pares valencians, sobre el millor modo de tallar el pancatalanisme que brolla en certs mestres de “valenciano” dels nous contractats per la Conselleria; el nostre consell va dirigint-se majorment en assessorar-los, fent-los vore que la voluntat dels pares deu prevaleixer sobre tal tipo d'educadors, es dir que l'assemblea del APA de cada Institut o centre es la sobirana en regir sobre el claustre en este tema, o siga que si els pares volen no se'ls ensenyarà català als fills, per a lo qual deuen unir-se i tindre força dins de les Apes.”⁷⁸

I arribà setembre de 1983:

“Com tots sabem la Conselleria de Cultura ha obert el plaç d'inscripció per a contractar professors de valencià per a EGB; i de nou ens trobem que la titulació per Lo Rat Penat ha segut exclosa, de poc han valgut les conversacions en el Conseller i vanes promeses.

I no a soles això, sino que la Conselleria que tantes voltes ha pregonat que únicament tindrien validesa els títols impartits per l'universitat (ICE) està ara donant oficialitat...als cursos de la campanya Carles Salvador. Mes títols de valencià-no.”⁷⁹

En novembre de 1983 Lo Rat Penat llança un nou manifest, el qual s'envia als mijos de comunicació denunciant la situació i s'envia també a “cada coleje, associació de pares, institut d'ensenyança, etc. de tot lo Regne, per tal de que tot lo mon sapia sense excusa quin es el pensament de Lo Rat Penat en tema tan vital.”⁸⁰

El manifest dia, entre altres coses:

“LO RAT PENAT, que, durant mes de cent anys i quasi en exclusiva ha segut l'única Entitat que ha treballat per la Cultura i la Llengua Valencianes en tota circumstància política, inclús baix d'amenaces i persecucions, manifesta:

...V. Que fem responsable al Conseller d'Educació i Cultura, Sr. Ciscar, d'estar imposant a la força, per mig del departament de Lingüística “Valenciana” de la Facultat de Filologia de l'Universitat i de l'ICE [Sanchis Guarner fon durant anys director del ICE], l'aprenentatge del català als professors dels nostres chiquets, quan ells haurien d'ensenyar la llengua pròpia en lloc d'una altra estrangera; es mes, quan ell, el Sr. Ciscar, pel lloc on està hauria de defensar-la com ningú.

Considerem que el fet consumat de rebujar les titulacions de “Lo Rat Penat” es chafigar els fruits de mes de cent anys d'història treballosa i d'afany per conrear i defensar la Llengua Valenciana, ab l'incomprensio i el sarcasme, a sovint, dels qui mes be haurien d'haver-li ajudat de cor i de fet.

⁷⁸ *Bolleti Lo Rat Penat*, nº 15, març 1983, p. 2.

⁷⁹ *Bolleti Lo Rat Penat*, nº 20, setembre 1983, editorial, p. 2.

⁸⁰ *Bolleti Lo Rat Penat*, nº 23, desembre, 1983, p. 2.

VI. Que denunciem la finalitat per ells perseguida, com es apoderar-se de l'escola — transigent, a ultima hora, en dir al “nostre idioma” a la “nostra llengua”, valencià— a fi d'anar cap a l'assimilació total ab el català, en perjudi de la Llengua Valenciana, la qual privada del suport literari, quedaria en un “patois” despreciable, condemnada a una mort lenta i a sa desaparició, despres.”

I denunciava als elements pancatalanistes, que des de l'Universitat i en alguns partits polítics, imponien les seues idees minoritàries:

“VII. Que, al denunciar tots estos fets, no estem en contra ni de l'Universitat ni de cap partit polític concret; pero si estem en contra d'eixes minories pancatalanistes, que tan desfavorablement estan influint en una com en els altres.”⁸¹

El dia 26 de novembre de 1983 es celebra una multitudinària manifestació, convocada per Unió Valenciana, a la que s'adheriren altres partits com Aliança Popular, Partit Democrata Popular o Centre Democràtic i Social, i que contà en l'apoyu de numerosíssimes entitats culturals, destacant entre les més importants, Lo Rat Penat, l'Associació Cardona i Vives de Castello o ADIA d'Alacant. Milers de veus demanaren la dimissió del Conseller Ciscar i exigiren l'ensenyança de l'autèntica llengua valenciana. En la manifestació participaren també els professors desestimats en una gran pancarta que dia “Professors de valencià rebujats per no donar català”.⁸² En resposta ad esta manifestació el PSOE en el poder es feu més antivalencianista. El sectarisme de les institucions governades pel PSOE es cada volta més patent, subvencionant entitats i grups pancatalanistes⁸³ i discriminant al valencianisme.

L'Ajuntament de València, governat pel PSOE, pronte començarà a anar en contra de Lo Rat Penat. El tradicional parlament que el President de Lo Rat Penat ofería davant del Rei En Jaume els 9 d'octubre queda anulat⁸⁴ i el també tradicional dinar que la corporació municipal ofería a la regina dels Jocs Florals, Junta de Govern i autoritats queda igualment anulat⁸⁵.

5.2.7. L'AJUNTAMENT DE VALENCIA CREA UN CONCURS PARALEL DE LLIBRETS DE FALLA.

Per a les falles de 1981 l'Ajuntament de València crea un concurs paral·lel de llibrets de falla, deixant de patrocinar el tradicional i ja històric de Lo Rat Penat. El fustigament contra la centenària institució es feia més patent per moments en el boicoteig d'esta important convocatòria de Lo Rat Penat que en eix any de 1981 feia la 79 edició.

“El delegat en la J.C. Fallera, Sr. Esteve nos dona conte de la comunicació verbal que li fa el Secretari de la mateixa Sr. Maroto indicant-li que l'Ajuntament retira el seu patrocini als premis que s'acostumaven, per que volen fer un concurs ells. Concurs que ya sabem que seria en l'òcul fi de potenciar amagadament la llengua catalana. S'acorda fer un escrit demanant aclariment al tema i resposta per escrit, per a saber a que atendre's, encara que no se nos escapa el “Boicòt” que es vol acabar de consumir per part de l'Ajuntament, tal com ya ho fa la Diputació.”⁸⁶

⁸¹ El manifest, que consta d'una introducció a més del propi manifest, es pot consultar en el nº 62 de la revista *Murta*, corresponent a novembre de 1983.
⁸² “Cronica d'una manifestació”, Rev. *Murta*, nº 62, novembre de 1983.

⁸³ En un interessant article de Mª Consuelo Reyna en *Las Provincias* del dia 18 d'abril de 1980, denuncia la discriminació a l'hora de concedir subvencions des de la Diputació.

⁸⁴ *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 7 d'octubre de 1980. Full 86.

⁸⁵ *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 14 d'octubre de 1980. Full 87.

⁸⁶ *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 16 de desembre de 1980. Full 90.

I els temors es confirmen:

“Informa el Sr. Camps [Emili] que, tal com indica un bolletí informatiu de la Junta Central Fallera, l’Ajuntament, posant a l’organisme faller coma excusa, organisa el concurs de llibrets propi, tal com se nos anuncià, encara que oficialment no hagen donat cap de resposta al nostre escrit demanant aclariment”⁸⁷

L’Ajuntament intenta implicar a la Junta Central Fallera i que siga ella la que convoque el concurs catalanizat, pero els fallers, que ya han seguts informats per part de Lo Rat Penat mijant un escrit⁸⁸ enviat a totes les comissions, no veuen en bons ulls la jugada que intenta l’Ajuntament.

“El Sr. Camps informa de que es feu la reunió de districtes fallers. El clima, diu, fon bo, allí. Es sollicità una Assamblea extraordinaria per a tocar el tema, i es demanarà en la mateixa que anulen el concurs per part de la JCF i si l’Ajuntament convocara o persistira en son proposit seria qüestió solsment de la Corporació, pero no de la JCF. Esperém aconteiximents”⁸⁹

La Junta de Govern es prepara per a afrontar la convocatòria del concurs:

“En marcha la sollicitud d’Assamblea extraordinaria dels fallers. Si es guanya la moció, no farà el Concurs la JCF, encara que creguem que l’Ajuntament el tirarà avant per mig de la seua Comissió de Cultura. S’acorda, per lo dit el fer les gestions com siga, per a traure els premis que abans dotava l’ajuntament, aixi com els estandarts per atres mijos.”⁹⁰

Finalment la JCF desconvoca⁹¹ el concurs i sera unicament l’ajuntament qui el convoque. El cartell del Concurs de Llibrets de Falla de Lo Rat Penat es publicat en premsa⁹² i te una bona acollida en el mon faller. On no cau tan be es en l’Ajuntament, on com a vengança es nega⁹³ a que els premis de Lo Rat Penat s’entreguen —com tradicionalment venia fent-se— en la tribuna municipal, per lo que finalment la Junta de Govern acorda fer l’entrega dels palets el dumenge 15 de març de 1981 en la seu de Lo Rat Penat, encarregant dels preparatius a Emili Camps.

Començava aixina —des de les institucions governades pel PSOE— una politica de despreci i boicoteig, que duraria anys a la fins eixos moments venerable i centenaria institucio.

Aixina i tot, la 79 edicio del Concurs de Llibrets de Falla fon un exit. En la Memoria, realisada per Vicent Ramon Calatayud, de l’any 1981 que es llegeix en l’Assamblea General de socis celebrada el 28-1-82 es valora la convocatòria i celebracio del concurs:

“...registrà un increment de participants del 10 %, encara que se li havia retirat el patrocini de premis i estandarts per banda de l’Ajuntament, puix que este el convoca paralèl. La dotació del nostre concurs s’augmentà en un 120 % i la brillantia de l’entrega de premis, feu época, ya que es realisà en el nostre lloc social i fon motiu de festa, orchata i música.”⁹⁴

⁸⁷ *Llibre d’Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 30 de decembre de 1980. Full 91.

⁸⁸ *Ibidem*.

⁸⁹ *Llibre d’Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 13 de giner de 1981. Full 91-b.

⁹⁰ *Llibre d’Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 20 de giner de 1981. Full 92.

⁹¹ *Llibre d’Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 27 de giner de 1981. Full 93.

⁹² *Llibre d’Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 3 de febrer de 1981. Full 94-b.

⁹³ *Llibre d’Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 24 de febrer de 1981. Full 96.

⁹⁴ *Bolletí Lo Rat Penat*, n° 3, febrer 1982, p. 3.

L'any 1982 es convocarà la 80 edició del concurs:

“Cada nova convocatòria es un repte per a esta Junta de Govern, posada a colps. L'any passat fon la negativa del patrocini de l'Ajuntament, enguany la de la Conselleria de Cultura. Potsé que si escriguerem en les normes de Fabra, es dir en les que diu Cebrià que son les de Castelló, (pero que tots sabem que son les de l'Institut Català) tal volta sucàrem, pero mes val honra i conformar-se en barquetes voladores.

De tots modos hem fet un esfòrç. Una dotació d'un quart de milló i 94 premis es molt per a la salut nostra...”⁹⁵

L'Assamblea de Presidents de Falla mana⁹⁶ a l'Ajuntament que els premis del Concurs de Llibrets de Falla es donen en la tribuna de l'Ajuntament⁹⁷. L'Ajuntament continuaria convocant el concurs paralel fins a l'any 1988; després seria desconvocat i suprimit.

El mon faller, majoritariament valencianiste, va apoyar durant eixos anys a Lo Rat Penat i al seu tradicional concurs i les burles contra el concurs catalaniste de l'Ajuntament tambe foren moltes. Lligam este “sonetet esmolat”⁹⁸ publicat en 1984:

Ya està el concurs dels Llibrets
en el carrer, com qui diu.
Un concurs sempre festiu
i adobat en molts “palets”.

Aci els poetes inquiets
posant la ploma en actiu,
busquen el premi efectiu
per quedar-se satisfets.

Es per això que el concurs
cada dia te mes durs
i potents participants.

Aixi resulta que el mos
mes substancies i mes gros
es qui te mes contrincants...

**(I el poeta que va flux de talent,
si vol premi, ¡se'n va a l'Ajuntament!)**

L'any 1988, seria l'últim any que l'Ajuntament convocara el concurs paralel.⁹⁹

⁹⁵ *Bolleti Lo Rat Penat*, n° 3, febrer 1982, p. 1.

⁹⁶ *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 1 de març de 1982. Full 126.

⁹⁷ *Bolleti Lo Rat Penat*, n° 4, març 1982, p. 1.

⁹⁸ *Bolleti Lo Rat Penat*, n° 24, gener 1984, p. 12.

⁹⁹ *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1985-1990*. Acta Junta de Govern, 2 de febrer de 1989. Full 140-b.

5.2.8. ACTE D'ADHESIO A LA NORMATIVA ORTOGRAFICA DE L'ACADEMIA DE CULTURA VALENCIANA EN EL MONASTERI D'EL PUIG.

Les entitats valencianistes comencen una campanya per a arrebregar adhesions de personalitats i institucions rellevants per a l'Ortografia de la ACV, i Lo Rat Penat participa activament en la tasca¹⁰⁰.

Les entitats i associacions es reunixen en la seu de Lo Rat Penat i acorden fer l'entrega de les firmes a la ACV en un acte que alcance la maxima difusio i prestigi¹⁰¹. L'historic acte es celebra el 7 de març de 1981 en el Monasteri de Santa Maria d'El Puig. Des d'eixe moment serien conegudes tambe com les Normes d'El Puig¹⁰². Un miler d'intelectuals i representants d'entitats culturals del Regne de Valencia recolzaren l'adhesio.

L'acte¹⁰³ es celebrà en el Salo de Senyeres del Real Monasteri. Ad este acodiren centenars de persones que omplien no sols el nomenat salo, sino el claustre del monasteri. Parlaren el President de la Coordinadora d'Entitats Culturals del Regne de Valencia, Francesc Nieto Edo, i el seguiren Josep Esteve Patuel per Castello, Rafael Villar per Valencia i Josep Boronat Gisbert per Alacant, els quals feren una brillant defensa de la llengua i cultura valencianes. Tancà l'acte Julià San Valero, director decà de l'Academia de Cultura Valenciana i catedratic d'Historia Antiga de l'Universitat de Valencia, qui va rebre de mans del President de la Coordinadora els plec de paper en les firmes d'adhesio.

El representant d'Alacant, Josep Boronat Gisbert digue entre atres coses:

“Soc d'Alcoy i vinc d'Alacant... estem ací per a testimoniar un agraiment: agraiment a l'Acadèmia de Cultura Valenciana que ha fet possible primér i ha refrendat després l'elaboració d'una ortografia que no està feta mirant als costats i que, al meu entendre... ha conseguit traslladar al papér el parlar dels valencians, la llengua valenciana, en precisió, claretat i adequació entre els sons, entre els fonemes existents i les grafies corresponents... Tot açò s'ha fet seguint les mes modernes corrents llingüístiques...”¹⁰⁴

Julià San Valero agrai l'entrega a l'Academia del document d'adhesio:

“...Les entitats culturals del Regne de Valencia creuen, segons vull entendre pel seu acte, que “saber es poder” com se pensa hui per tot el mon civilisat, i crec que es convenient que el saber es faça poder i l'única forma decent i possible hui es per l'eixercici de la democràcia, per l'extensió del saber la veritat de València entre el poble i la imposició d'esta veritat per la voluntat del poble valencià. La raó sense la força es un mito, pero la força sense la raó es la barbàrie i yo crec que el poble valencià ajudat per estes entitats acabarà imposant la força de la raó valenciana.”¹⁰⁵

La Junta de Govern de Lo Rat Penat valorà l'acte com una fita historica¹⁰⁶. Posteriorment Francesc Nieto Edo entregaria a Lo Rat Penat la copia del protocol notarial, que des d'eixe moment guarda i conserva l'Archiu de la Societat.

“Recibim per part del Sr. Nieto, la còpia del Protocol Notariàl baix del qual figuren les firmes de les entitats i personalitats que refermen la normativa gramaticàl [sic] de

¹⁰⁰ *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 13 de giner de 1981. Full 92-b.

¹⁰¹ *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 20 de giner de 1981. Full 92-b.

¹⁰² Josep Mª GUINOT I GALAN: *Les Bases Ortogràfiques del 32 i les del Puig comparades*, Quadern de Divulgacio n° 9, Lo Rat Penat, Valencia 1997, p. 55.

¹⁰³ La cronica de l'acte, aixina com la transcripcio de l'acta notarial la podem llegir en el n° 33 de març de 1981 de la revista *Murta*.

¹⁰⁴ *Murta*, n° 33, març 1981, p. 7.

¹⁰⁵ *Murta*, n° 33, març 1981, p. 8.

¹⁰⁶ *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 10 de març de 1981. Full 96-b.

l'Acadèmia de Cultura Valenciana. el protocol quedarà en la nostra custòdia, com a depositaris, mentres no determinen altra cosa en Assamblea els membres de la Coordinadora. Quedant la nostra Societat agrada per la deferència.”¹⁰⁷

5.3. LA PRESIDENCIA DE JOAN GIL BARBERÁ.

Despres de la situació creada per la dimissió de Casp, Joan Gil Barberà, vicepresident segon, es va fer carrec de forma interina de la presidencia:

“Tal com s’havia acordat se li comunica al Sr. Gil, qui ha estat ausent una temporada per vacances, la situació causada per haver dimittit el Sr. Casp i el desig de la Junta de Govern de que ell es faça carrec de la presidencia fins les eleccions del 84, a lo qual accedix, demanant com a condició que se li ajude per part de tots, cosa que se li garantisa.”¹⁰⁸

L’any 1984 seria elegit President i tornaria a repetir en les eleccions de 1988, finalisant el seu mandat en 1992 i se pot afirmar que es un dels grans presidents que ha tengut Lo Rat Penat, tant pels anys que estigue al front de la societat, mes de deu anys, com pels difícils reptes als que s’hague d’enfrontar, especialment per la delicada situació front a totes les institucions i organismes oficials en mans del PSPV-PSOE, des dels quals es va desenvollop una política clarament pancatalanista. La clara defensa de la llengua valenciana i les conseqüents difícils relacions en les institucions oficials, marcarien el seu mandat, que ben be podriem calificar d’heroic.

Aixi figura en la seua resenya biografica en el llibre del Centenari dels Jocs Florals de 1983:

“...Elegit ya president efectiu, lesionant els seus interessos tant materials com professionals, ha hagut de lliurar grans batalles en defensa de la Llengua Valenciana en els moments actuals, quan tants entrebancs li fiquen a la benvolguda societat valencianista.”¹⁰⁹

Joan Gil Barberá hague d’enfrontar-se al gran repte que significà la celebració del Centenari dels Jocs Florals. Durant el seu mandat -entre atres moltes coses- s’impulsà la Seccio de Publicacions, se potenciaren les Joventuts Ratpenatistes, s’edità sense interrupció el *Bolleti Informatiu Lo Rat Penat* i en 1990 es convertí en la revista *Lo Rat*, que continúa editant-se. Pero sens dubte la seua gran batalla fon continuar en peu i avant front a la discriminació, boicoteig i fustigament que va rebre Lo Rat Penat en eixos anys des de les institucions oficials, dispostes a acabar en tota discrepància a la seua política pancatalanista.

Aixina i tot sempre va defendre les institucions valencianes i el nostre autogovern:

“...Els homens passen, pero les institucions es queden; per tant els valencians hem de valorar i potenciar les nostres Institucions, treballar per tal que les Corts Valencianes recuperades siguen un autentic govern de tots els valencians i per a tots els valencians.”¹¹⁰

“...tots junts hem de treballar per tal de conseguir lo millor per al Regne de Valencia, i que eixe Govern recuperat siga dels valencians i per als valencians.”¹¹¹

¹⁰⁷ *Llibre d’Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 24 de abril de 1981. Full 97.

¹⁰⁸ *Llibre d’Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 4 d’octubre de 1982. Full 144.

¹⁰⁹ *I Centenari dels Jocs Florals de la Ciutat i Regne de Valencia*, Ed. Lo Rat Penat, Valencia, 1983, p. 285.

¹¹⁰ *I Centenari dels Jocs Florals de la Ciutat i Regne de Valencia*, Ed. Lo Rat Penat, Valencia, 1983, p. 9.

¹¹¹ *Ibidem*, p. 320.

El 18 d'octubre de 1982, ya actuà com a President en la cerimònia dels 99 Jocs Florals, sent regina Rosa Kira Román, de Gandia, poeta Rafael Villar i Mantenedor Felip G. Perles.¹¹²

Pronte començaran les tensions en Cípria Ciscar. En desembre de 1982¹¹³, Lo Rat Penat llança un manifest —que te una ampla acollida— denunciant les actuacions del Conseller de Cultura per la publicació en el DOGV del 18-12-82 del decret del 3-12-82 referent a la llengua valenciana en l'ensenyança, contrari a lo aprovat en anteriors disposicions:

“...i rebujant als mestres i llicenciats que es contractaren per a l'ensenyança de la Llengua Valenciana, no es fa mes que deturar de nou el proces laboriosissim d'acostament del poble a sa propia essència, per una banda i seguir frustant la recuperació autonòmica dels valencians, per atra. A mes s'està en el perill de perdre els símbols, guanyats pel sentit comú dels valencians i pel desig massivament expressat pel poble multitudinàriament en repetides ocasions...

Que no s'enten el desig esplayat pel President de tots els valencians, Sr. Lerma, de no voler atiar noves guerres, si mentrestant per baix ma s'ataca l'arraig de la personalitat valenciana al voler arraconar sa llengua, substituint-la per la catalana, en lo que s'està plantejant el pijor enfrontament i propiciant una desestabilisació de la novella autonomia que nosatres desijariem unida i forta.”¹¹⁴

A ran de tot açò, del 10 al 15 de giner de 1983, Lo Rat Penat celebra un cicle de conferències per tal de desmitificar les Normes del 32 que els pancatalanistes —ara eixercint la seua influència en el Consell— utilisen per a introduir de forma enganyosa el català en l'ensenyança. El cicle te una resposta massiva i es celebren animadíssims debats posteriors.

“Cadascu dels conferenciants ha tractat esta normativa des dels diversos aspectes deixant assentats els orígens i el perquè d'ella; així com l'intencionalitat de la mateixa. Normativa ortogràfica que els conferenciants han considerat sense vàlida actual per no adaptar-se a la realitat lingüística valenciana en argumentacions filològiques, històriques i sociològiques.”¹¹⁵

En la conferència que pronuncià el filòleg Chimo Lanuza es va dir lo següent:

“Acabare dient com a conclusió una cosa que he estat mantenent durant tot el temps i es que yo no puc acceptar, com a filòleg, una cosa tan poc seria, feta a saber còm i per quí. El per a què ya ho sabem i els resultats els tenim hui en les escoles. Sense un estudi previ, sense una justificació, decidiren propugnar una ortografia que dista molt de servir per a representar a la llengua valenciana escrita.”¹¹⁶

A banda de la batalla continua a lo llarg dels anys en la defensa de la llengua valenciana, Lo Rat Penat desenrolla una gran activitat que abarca tots els aspectes de la cultura valenciana. A proposta de Lo Rat Penat, l'Ajuntament rotula un carrer en el nom del poeta Francesc Caballero Muñoz¹¹⁷. El 25 de febrer de 1983 es presentà el llibre *L'Obra dels primers valencianistes* de Vicent Sanç que començava el programa d'edicions de la Secció de Publicacions.

¹¹² Rev. *Murta*, nº 50, octubre 1982, p. 27.

¹¹³ *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 20 de desembre de 1982. Full 151.

¹¹⁴ Este manifest de Lo Rat Penat es pot consultar en la Rev. *Murta*, nº 52, desembre 1982, p. 5.

¹¹⁵ *Bolletí Lo Rat Penat*, nº 14, febrer, 1983.

¹¹⁶ La conferència es celebrà el 11 de giner de 1983 i es publicà, pel seu interès, en la revista *Murta*, nº 53, giner 1983, p. 43.

¹¹⁷ *Bolletí Lo Rat Penat*, nº 14, febrer, 1983.

Durant estos anys, des de l'associació València-2000, presidida per Francisco Domingo, s'intenta crear una convergència política i social valenciana. Tant en la seua seu, el Palau de Mercader, com en el Teatre Talia, es celebren infinitat d'actes, conferències, reunions, exposicions i concursos, sempre des d'un valencianisme estricte¹¹⁸. Taula Nova Valenciana, en el patrocini de València-2000 organisa el concurs de cartells¹¹⁹ del "9 d'octubre, dia nacional valencià" que en arribar esta celebració¹²⁰ omplia els carrers de València. També des de València-2000 s'organitzen les conegudes "escoles paraleles de resistència" com a acció positiva front a l'implantació amagada del català en les escoles per part de la Conselleria dirigida per Cipria Ciscar.

La clausura dels Cursos 82-83 estigué a càrrec de Leopold Penyarroja "...la Clausura dels Cursos fon concorregudíssima i el nivell de la conferència molt alt."¹²¹ El 19 d'octubre de 1983 es celebrà la presentació del llibre de Chimo Lanuza: *Valencià, ¿llengua o dialecte?*:

"...La presentació del llibre... fon del tot interessant i el nivell d'assistència, sobre tot de joves, nos dona una nota d'esperança..."¹²²

Este mateix any de 1983, les Corts Valencianes aprovaren la Llei d'Us i Ensenyança del Valencià. En el *Bolletí de Lo Rat Penat*, per mig del seu editorial es separa clarament l'aprovació de la llei respecte a la catalanització en les escoles:

"Era una bona jugada relacionar les dos coses, i posar a tots aquells valencians que no accepten la catalanització lingüística contra l'obligatorietat, però una cosa no te que vore en l'atra..."

Rebutjaré la catalanització i procuraré que en les escoles es done llengua valenciana, sent una assignatura com a mínim, igual d'obligatòria i necessària que qualsevol atra."¹²³

5.3.1. EL CENTENARI DELS JOCS FLORALS.

Per a la celebració d'esta important efemerides el 7 de gener de 1982 es va constituir la Comissió Executiva del Centenari dels Jocs Florals formada per Joan Gil Barberà, Vicent-Ramon Calatayud, Josep Alminyana i Vallés, Emili Camps i Gallego, Anfos Ramón i García, Vicenta Peris Puchades, Pere Catalán i Hurtado, Tomas Peiró i Martín. Josep Bea Izquierdo, Vicent Payá Molina, Miquel Ramón i Quiles, Enric Gómez Fajarnés, Amelia Comba i Comba, Marivi Ferrandis i Olmos, Angels Redón i Díaz, Rosa Bartual Oliver, Enric Martí i Mora, Rafael López Díez i Vicent Úbeda i Úbeda.¹²⁴

S'acorda¹²⁵ oferir la Presidència d'Honor als Reis d'Espanya i la Cadira d'Or a la Reina i s'envia la carta "però en la condició de que s'envie en les dos llengües"¹²⁶. Posteriorment es rebí carta de la Casa Real excusant-se i indicant no poder assistir¹²⁷ per lo que se decidí insistir en el tema.

¹¹⁸ *Bolletí Lo Rat Penat*, nº 19, juliol-agost, 1983, p. 11.

¹¹⁹ *Bolletí Lo Rat Penat*, nº 19, juliol-agost, 1983, p. 6.

¹²⁰ El cartell guanyador del concurs de 1983 fon portada de la Rev. *Murta*, nº 60 corresponent al mes de setembre, i tal com marcaven les bases figurava la següent llegenda: "9 D'OCTUBRE, DIA NACIONAL VALENCIÀ".

¹²¹ *Bolletí Lo Rat Penat*, nº 20, setembre 1983, p. 2.

¹²² *Bolletí Lo Rat Penat*, nº 22, novembre, 1983, p. 2.

¹²³ *Bolletí Lo Rat Penat*, nº 23, desembre, 1983.

¹²⁴ *I Centenari dels Jocs Florals de la Ciutat i Regne de València*, Ed. Lo Rat Penat, València, 1983, p. 310.

¹²⁵ *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 16 de juny de 1982. Full 138-b. En l'acta es pot llegir que el tema es va consultar en el Governador. En posterior visita al governador, este oferí a la seua filla per a ser dama de la Cort d'Amor i se'l va nomenar Soci d'Honor (Acta 12-7-82).

¹²⁶ *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 26 de juny de 1982. Full 139-b.

¹²⁷ *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 6 de setembre de 1982. Full 142.

En escrit de la Casa de S.M. El Rei de data 3 de març de 1983, firmat pel marquès de Mondéjar, els Reis accepten la Presidència d'Honor. En un escrit posterior de la casa real es negaria “molt amablement”¹²⁸ la possibilitat d'assistència dels Reis i de les Infantes, per lo que s'acorda oferir la Cadira d'Or a la primera dama valenciana, l'esposa del President de la Generalitat.

El dia 30 de juny de 1983, Joan Lerma recibix a membres de la Junta de Govern i de la Comissió del Centenari i se li fa la proposta:

“...es feu la petició de la Sra. del President de la Generalitat per a que presidixca com a Regina, el lloc de la Reina i com fon molt acollida la nostra indicació. Es pensa que per mig dels Jocs Florals es pot potenciar el sentiment valencià que no pot tindre atre color que el propi, cosa que pot ser molt ben organitzada per al 9 d'octubre. S'ha posat [Lerma] a la nostra disposició per a que tot siga un èxit.

La Junta pensa majorment que esta bona disposició deu aprofitar-se en favor de València, tractant d'atraure als valencians a una concòrdia”¹²⁹

Generoses i esperançadores les intencions de la Junta de Govern, que a pesar de les tensions en el govern socialiste havia ofert a l'esposa del President de la Generalitat el màxim honor, sempre pel bé de la Patria Valenciana, però també molt infelices, com demostraria el pas dels anys. El govern de Lerma ajudaria molt poc a la concòrdia dels valencians potenciant únicament als defensors de les tesis pancatalanistes, ja que molt especialment des de la seua Conselleria de Cultura, Educació i Ciència s'optaria pel catalanisme més feroç. Al mateix temps que ocorrien estos fets, Cipria Ciscar, llevava l'oficialitat als títols de llengua valenciana de Lo Rat Penat —aprovats per l'anterior govern, segons decret de 19 de juliol de 1982— i fea burdes i falses promeses a l'Institut, promoguent el catalanisme en els centres escolars desfent-se de tots els professors seleccionats per l'anterior Consellera d'Educació —molts d'ells en titulació de Lo Rat Penat— deixant, en fi, de banda el sentir majoritari dels valencians expressat en nombroses i multitudinàries manifestacions i en les urnes, puix resulta evident que es fea catalanisme en els vots d'un electorat que no era catalanista, ni volia saber res d'eixe tema.

La Junta visità a Marivi Abad, esposa del president Lerma, que es va excusar i demanà que es nomenara a una altra persona. No obstant quedà clar que el President de la Generalitat i ella ocuparien la Presidència de la Comissió d'Honor en el Centenari en representació Real.¹³⁰

La Junta deliberà l'assunt, arribant a propondre's tornar a l'antiga tradició de que fora el poeta guanyador de la Flor Natural el que la triara, però fon desestimada¹³¹. Joan Gil Barberà proposà nomenar a Pepita Samper i que ella ostentara la representació de les 99 anteriors que ja foren regines en son dia, lo qual s'aprova el 15 de juliol de 1983. Pepita Samper va acceptar encantada¹³² i promete col·laborar al màxim, cosa que ben bé va realitzar. Després de ser regina en 1929, l'il·lustre dama valenciana tornaria a ocupar tan alta distinció en tanta dignitat i senyoriu que quedaria per a sempre en el rècord dels valencians. Bellíssima i en un trage impressionant¹³³ presidi la ja històrica i magna cerimònia del Centenari dels Jocs Florals.

Com a regal a la societat i per a memòria del Centenari dels Jocs Florals deixà una magnífica vitrina-expositor —instal·lada en el Saló de Regines— per a guardar la Senyera de Lo Rat Penat.¹³⁴

¹²⁸ *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 9 de maig de 1983. Full 163-b.

¹²⁹ *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 2 de juliol de 1983. Full 167.

¹³⁰ *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 2 de agost de 1983. Full 168-b.

¹³¹ *Ibidem*, full 169.

¹³² *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 26 de setembre de 1983. Full 171.

¹³³ Joan GIL BARBERÀ i altres: *Lo Rat Penat*, Ed. Consell Valencià de Cultura, València, 1996. En la pàgina 176 n'hi ha una magnífica fotografia de Pepita Samper en la Cadira d'Or.

¹³⁴ *Bolletí Lo Rat Penat*, n° 26, març-abril 1984, p. 2.

S'acorda oferir el carrec de Mantenedor a Manuel Broseta¹³⁵, pero este no acceptà i finalment s'acorda per unanimitat de la Junta nomenar a Julià San Valero¹³⁶.

Pese a la falta de diners i la falta d'ajuda institucional tots els actes del centenari foren un exit i molt especialment la cerimònia dels Jocs Florals en el Saló Columnari de la Llonja el 9 d'octubre de 1983.

“Entre los asistentes al certamen figuraban autoridades civiles i militares de Valencia, ocupando el lugar de honor el señor Presidente de la Generalitat Valenciana D. Joan Lerma y su esposa Dª Marivi Abad, en representación de SS.MM. los Reyes de España.

También hicieron acto de presencia el alcalde de la ciudad de Valencia En Ricart Pérez Casado, el Conseller de Cultura, Ciprià Ciscar y una gran parte del Gobierno Valenciano.”¹³⁷

Es temia algun incident de desaire per algun sector del públic cap a les autoritats, pero després d'uns rumors inicials s'impogué l'educació i finalment les autoritats feren la seua entrada sent rebudes geladament pel públic que omplia la Llonja.

Eixe mateix mati s'havia celebrat la processó cívica:

“...acodint la Junta de Govern en ple a la processó cívica i trasllat de la Real Senyera valenciana al monument del Rei D. Jaume, per a retre-li homenage en el 745 aniversari de la conquesta de Valencia. Pel president, Sr. Gil, i el vicepresident primer, Sr. Ramón i García, es va depositar una corona de llorer als peus del monument, com es tradicional. Un any mes, l'autoritat municipal va suprimir els parlaments que l'alcalde i el president de Lo Rat Penat dirigien al poble en tan senyalada commemoració. Cal ressenyar, com anècdota ben significativa, que la Corporació municipal ordenà que fora hissada pel balcó de l'Ajuntament la Real Senyera, sens estar present el piquet de soldats i banda militar que l'acompanyaven, escamotejant-li, pertant, els honors que per la seua realeza li corresponien.”¹³⁸

Molts foren els actes i celebracions, així el cartellista Raga realitzà el cartell anunciador del centenari i dissenyà també la medalla commemorativa. El dia 3 d'octubre s'inaugurà l'Exposició Antològica dels Jocs Florals en el Centre Cultural de la Caixa d'Aforros de Valencia, la qual seria clausurada, després d'una gran assistència de públic, el dia 14 d'octubre per la Regina, Pepita Samper, per Marivi Abad, esposa del President de la Generalitat i pel Conseller de Cultura, Ciprià Ciscar.¹³⁹

Les paraules que tancaven el discurs de San Valero s'han fet famoses perquè resumixen tota la problemàtica absurdament creada per la minoria pancatalanista i donen la fàcil i única solució:

“...devem ser nosatres, els valencians i no atres, els qui projectem la manera de viure valenciana en el futur, perquè
 Si som lo que som, serem.
 Si som lo que son, no serem.
 I nosatres volem ser, ara i sempre, valencians.”¹⁴⁰

¹³⁵ *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 25 de maig de 1983. Full 164-b.

¹³⁶ *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 26 de juliol de 1983. Full 168.

¹³⁷ Joan GIL BARBERÀ i altres: *Lo Rat Penat*, Ed. Consell Valencià de Cultura, Valencia, 1996, p. 175.

¹³⁸ *I Centenari dels Jocs Florals de la Ciutat i Regne de Valencia*. Ed. Lo Rat Penat, Valencia, 1983, p. 314.

¹³⁹ Tota la crònica dels actes del centenari es troba magníficament arreglada en el *Llibre del Centenari* editat per Lo Rat Penat en 1983 i també es pot llegir en el llibre titulat *Lo Rat Penat* i que edità el Consell Valencià de Cultura en 1996.

¹⁴⁰ *I Centenari dels Jocs Florals de la Ciutat i Regne de Valencia*. Ed. Lo Rat Penat, Valencia, 1983, p. 337.

5.3.2. EL LLIBRE DEL I CENTENARI DEL JOCS FLORALS DE LA CIUTAT I REGNE DE VALENCIA.

Com a recórt de la celebració del centenari, Lo Rat Penat publicà una cuidada edició —fa anys que està esgotada— en la direcció de Josep Alminyana i Vallés, en la col·laboració de Lluís Alcón i Manuel León.

Hi figura la foto dels Reis d'Espanya que havien acceptat¹⁴¹ la Presidència d'Honor de l'event en la dedicatòria i en les rubriques de Juan Carlos R. i Sofia R.

En les paraules de presentació de Joan Gil Barberá cal destacar l'últim paràgraf que transcrivim perquè reflecteix l'entrega i la grandesa d'este gran President de Lo Rat Penat, on entre línies podem donar-nos compte dels problemes i la falta de col·laboració del govern del PSOE al que molestava sobremanera el protagonisme que adquiriria Lo Rat Penat en esta celebració.

Joan Gil Barberá demana a tots els valencians el recolzament de les Corts Valencianes recuperades i marca la línia de l'entitat que continua fins als nostres dies: la defensa de la llengua valenciana.

“Afortunada casualitat i coincidència històrica importantíssima: enguany, en 1983 hem recuperat les Corts Valencianes, i LO RAT PENAT commemora el Primer Centenari dels Jocs Florals; crec que es un fet molt important a senyalar, perquè quede en la memòria de tots els valencians. Els homes passen, però les institucions es queden; per tant els valencians hem de valorar i potenciar les nostres Institucions, treballar per tal que les Corts Valencianes recuperades siguin un autèntic govern de tots els valencians i per a tots els valencians. LO RAT PENAT seguirà el seu destí i el camí a seguir: per una banda, la defensa de l'idioma valencià, perquè sense llengua no hi ha pàtria; per una altra, es consagrarà sancer al compliment del seu compromís fundacional, que es el de ser “Amador de les Glòries Valencianes”¹⁴².

El proleg del llibre es d'Anfos Ramón i García, President dels Jocs Florals¹⁴³, i en ell nos transmet també la situació que està patint la llengua valenciana per causa de les pressions dels pancatalanistes i les maniobres contra Lo Rat Penat.

“... hi ha una constant permanent que no ha sofert canvi: l'amor a la terra-mare València i el fervoros afany de mantindre sempre neta, sobre tot, la Llengua Valenciana. Una llengua que ha anat evolucionant al compàs de la vida, com es normal, i que hui està més prop i més endins del poble que mai, a pesar de certes desgraciades corrents que intenten, utilitzant poderosos mitjans, la seua mixtificació, o lo que es pitjor, la seua dependència de la que, sabent-se tot lo més germana, intenta adjudicar-se el privilegi i el paper de mare, apropiant-se descaradament d'una herència que no li pertoca... Però no es així el camí que volem seguir al confeccionar este complementari i senzill preambul. No volem aprofitar l'ocasió per a denunciar maniobres i manipulacions que pretenen arraconar “Lo Rat Penat”, per no voler claudicar davant la nova ona de “científics” i per rebujar formes i normes que un dia es varen introduir solapadament en el valencià, aprofitant-se de la bona fe d'uns homes que hui han obert els ulls a l'increïble realitat.

...Lo Rat Penat va a celebrar l'edició Centenaria dels Jocs Florals. Es desig de la seua Junta de Govern fer una festa extraordinària, dins de les seues possibilitats. Vol també, aprofitant la cojuntura, fer una crida a l'unitat de tots els valencians per tal de seguir la seua

¹⁴¹ *Ibidem*, p. 169.

¹⁴² *Ibidem*, p. 9.

¹⁴³ La presidència dels Jocs Florals sempre l'havia ostentada l'Alcalde de València, però des de l'arribada al poder municipal del PSOE esta tradició es va trencar, i la Junta de Govern de Lo Rat Penat es va veure obligada a nomenar este carrec, que va recaure en el poeta Anfos Ramón i García.

linia de “aimadors de les glories valencianes”. I si gloriosa es la nostra historia i la nostra cultura i la nostra llengua, no manco gloriosos son els Jocs Florals com a part principallissima del nostre patrimoni literari i espiritual. Valencia no pot perdre una tradicio que entra en el camp de lo secular. I si be no en falten de detractors que la consideren caduca i anacronica, no per això deixa de contindre uns valors sempre vigents com son la Fe, la Patria i l’Amor.”¹⁴⁴

Comença el llibre en un capítol dedicat a la Senyera de Lo Rat Penat on figuren les croniques de la seua bendicio el 6 de maig de 1923¹⁴⁵ i seguidament apareixen cronologicament els retrats de les regines i al costat de cada una, el nom del mantenedor, el poeta, el lema del treball premiat en la Flor Natural i un fragment del poema.

Els retrats de les dones que ocuparen la Cadira d’Or son la majoria d’ells quadros a l’oli, algunes fotografies i quan no es troba cap imatge grafica apareix una rosa. La decadencia en que caigueren els Jocs Florals en els anys 70 es pot apreciar en la falta de quadros entregats per les regines.

Seguix el llibre en el capítol dedicat als Presidents, en els seus retrats i una breu biografia i l’apartat dedicat a la Galeria de Prohoms. El cartell del centenari dels Jocs, realitzat pel cartellista Raga dona pas al capítol dedicat a la celebracio i cronica del centenari.

En la Comissio d’Honor figuren en la presidencia S.S. M.M. els Reis Joan Carles I i Na Sofia i el Molt Honorable President de la Generalitat Valenciana i com a membres de la mateixa el Ministre de Cultura, President de les Corts Valencianes, Alcaldes de Valencia, Castello i Alacant, Capita General de la III Regio Militar, Conseller de Cultura, Governadors Civils d’Alacant i Castello, Miquel Ramón Izquierdo, Vicent Ramos i Pérez, President de l’Audiencia Territorial de Valencia, Comandant en Cap del Sector Aereu de Llevant, Comandant de Marina, Arquebisbe de Valencia, Manuel Campillos, Xavier Casp Vercher, Salvador Llacer, Antoni Martínez Serrano, Joaquim Vidal Negre, Director-Decà Academia de Cultura Valenciana, Delegat de Facenda de Valencia, Colege de Notaris, Colege d’Advocats, Colege d’Arquitectes, President i Director Caixa d’Aforros de Valencia, Superior en Cap de Policia de Valencia, Joan Ferrando Badía, Santiago Grisolia, Eduart Primo Yúfera, Amparo Cabanes Pecourt, Mª Consuelo Reyna Doménech, Antoni Ubieto Arteta, Vicent Simó Santonja, Vicent Giner Boira, Lluís Súñer Sanchis, Francesc Domingo Ibáñez, Vicent Castells Maiques, Josep Mª Boluda i Sanambrosio, Josep Bosch Marín, Joaquim Rodrigo Vidre, Enric García Asensio, Mª Teresa Oller Benlloch, Vicent Gascó Pelegrí, Sebastia Capella Pallarés, Vicent J. Úbeda Úbeda i Begonya de la Concepción.

En el llibre figura tambe l’anvers i revers de la Medalla del Primer Centenari dels Jocs Florals aixina com el matasagells commemoratiu que havia aprovat el Ministeri de Transports, Turisme i Comunicacio.

En una historica fotografia en el Salo de Regines de Lo Rat Penat podem vore junt a Joan Gil Barberá els restants membres de la Junta de Govern: Vicent Ramon Calatayud, Anfos Ramón, Joan Ferrando Badía, Josep Alminyana Vallés, Vicent Casp, Emili Camps i Gallego, Josep Bea Izquierdo, Vicent Payá, Tomas Peiró, Enric Gómez Fajarnés, Pere Catalán, Amelia Comba, Vicenta Peris, i la nova generacio de ratpenatistes: Marivi Ferrandis, Angels Redón, Antoni Fontelles, Miquel Ramón i Quiles i Laura García.

Acaba el llibre en la Cronica de les celebracions del Centenari, i hui, casi vint anys despres, es interessantissima la seua llectura per a fer-nos idea de la carencia de mijos i la falta de recolzament d’unes institucions que haurien d’haver-se volcat en est importantissim event cultural valencià.

Del presupost preparat per la Comissio Eixecutiva del Centenari sols es va conseguir un 13 %.

Lliggam:

¹⁴⁴ *I Centenari dels Jocs Florals de la Ciutat i Regne de Valencia*, prolec d’Anfos Ramón i García. Ed. Lo Rat Penat, Valencia, 1983, p. 9.

¹⁴⁵ *Las Provincias*, 8-5-1923 i *Diario de Valencia*, 9-5-1923.

“El projecte confeccionat per a la realisacio del Centenari, era molt ambicios. Perque naturalment sense ambicio, no es pot fer res en la vida. Sera prou dir que el pressupost inicial rallava els tretze millons de pessetes. Millons que s’havien distribuït entre el Ministeri de Cultura, Generalitat Valenciana, Ajuntament de Valencia, Diputacio Provincial, Caixa d’Aforros de Valencia i Lo Rat Penat. Dels 12.850.000 pessetes que estaven pressupostats exactament, sols es varen conseguir 1.700.000 pessetes.

...La carencia de mijos economics ha resultat evident. A pesar de tot, la Comissio treballà a mort, per tal de celebrar dignament la festa centenaria. I si be la perfeccio completa practicamente es impossible, cal reconeixer que l’acte va resultar brillant, elevat i, en alguns moments, profundament emotiu.”¹⁴⁶

Gracies a la Caixa d’Aforros de Valencia que no fallà en la seua subvencio es va poder editar el llibre del centenari¹⁴⁷ que deixa per a l’historia la celebracio del primer segle de vida de la gran Festa de la Llengua Valenciana de la que Lo Rat Penat fon l’impulsor i organisor.

Lamentablement la colaboreccio economica d’esta institucio financera valenciana, despres *Bancaixa*, duraria ben poc. Una volta el PSOE es va fer en el control dels seus orguens es va tallar la colaboreccio economica en Lo Rat Penat, tancant la seua porta a les propostes culturals que des de la centenaria institucio se’ls oferia per al seu patrocini.

L’acte de presentacio del llibre¹⁴⁸ es celebrà el dia 11 de decembre de 1983 en l’Hotel Astoria i estigue a carrec de Josep Alminyana i Vallés que havia dirigit l’edicio.

Seguidament es celebrà un sopar social en numerosa assistencia i en acabant es llegiren els parlaments de Marivi Ferrandis, vicesecretaria de l’entitat, i d’Anfos Ramón, vicepresident i president dels Jocs Florals, conclouent l’acte en les paraules del president, Joan Gil Barberà i de la regina, Pepica Samper.

En l’acte s’entregaren les medalles del Centenari als senyors: Alamar, Vinyals, Raga i a Mª Consuelo Reyna.

Transcrivim algunes de les paraules que pronuncià Marivi Ferrandis i que transmenten molt be els moments pels que passava la llengua valenciana i el cami que havia pres l’entitat:

“Estudiar, conservar, protegir, donar a coneixer i fomentar l’aprenentage i progres de l’Idioma Valencià —el qual estem molt orgullosos de tindre com a Llengua oficial— es la finalitat basica de Lo Rat Penat, com aixina proclamen els nostres estatuts.

Som conscients de que el nostre treball es molt dificultos, mes que en ninguna epoca de l’historia, ya que som hereus d’un valencià que encara que el poble l’ha mantes viu per tradicio oral de pares a fills i per l’estima que sempre li ha tengut a la seua Llengua, hui es troba en una situacio dramatica; hui som hereus d’un valencià caotic, en vies de la seua total extincio on se’ns imposen unicament dos alternatives i les dos impliquen la seua desaparicio: -o l’assimilacio de la Llengua Valenciana per la catalana, -o la seua substitucio per la castellana. Les dos soterran les essencies del nostre poble. Ninguna de les dos acceptem. Coneguem la tercera via i es la que hem fet nostra. Es una via dura, en la qual no caben posicions esterbolides i dubtoses. Hem de ser conscients d’alho que volem, i lo que volem es la recuperacio total de l’idioma valencià.”

¹⁴⁶ *I Centenari dels Jocs Florals de la Ciutat i Regne de Valencia*. Ed. Lo Rat Penat, Valencia, 1983, p. 311.

¹⁴⁷ *Ibidem*.

¹⁴⁸ *Bolletí Lo Rat Penat*, n° 24, giner 1984, p. 1.

En les seues paraules també va fer referència al valencià catalanitzat que estava imponent-se en els col·leges i a les “Escoles paraleles de resistència” que com a resposta s’havien creat des de València-2000 per a contrarestar el pancatalanisme que estava imperant en els centres escolars des de la Conselleria d’Educació i per a que serviren de forum i punt de reunió per a tots aquells que volien aprendre la llengua valenciana:

“...Davant l’agressió “contra natura” que des d’institucions oficials, i damunt autonòmiques, està patint l’Idioma Valencià; quan en els col·leges i per mig d’una imposició dictatorial, estan donant català, falsificant la nostra educació introduint-nos un idioma artificial i totalment acientífic que mai no ha segut utilitzat pel poble valencià, hui, caminant ja per eixa tercera via i única vàlida, tenim les escoles paraleles, que es la resistència activa del valencià, a on els chiquets que no vullguen dependre el català mal dissimulat que els estan obligant a estudiar en els col·leges, tindran l’oportunitat de dependre el verdader Idioma Valencià;...”¹⁴⁹

5.3.3. LA PROCESO CÍVICA DEL 9 D’OCTUBRE.

En estos anys les tensions es repetixen en la Proceso Cívica en la Real Senyera del 9 d’octubre, principalment en insults i crits per part del públic assistent contra els representants socialistes municipals —que han d’anar protegits i escoltats per la policia— acusats de promoure el catalanisme des de la corporació, mentres que la Junta de Govern ratpenatista en corporació i en la seua Senyera es aplaudida i ovacionada al seu pas. El 9 d’octubre de 1983, tornen a repetir-se els fets.

“Les festes del 9 d’octubre s’han tornat a celebrar en tot el Regne de València, éen tensions, crits, malestar i éen un total desconeiximent de lo que es el civisme.

...I enguany, la festa del 9 d’octubre ha batut tots els camps imaginables de l’absurt. Tres actes distints. El tradicional, moment de baixada de la Senyera de l’Ajuntament, proceso cívica i acte davant del monument del rei Don Jaume. El del Puig, a on el President Lerma n’organisà un altre, éen la concurrència de les dones i homes de Sagunt protestant [pel tancament de AHM], i el tercer, organitzat pels pancatalanistes..., éen una assistència de trescentes persones, com a màxim.”¹⁵⁰

La corporació municipal havia decidit la baixada de la Senyera a les 9.00 del matí, un hora prou intempestiva, pot ser en l’esperança de que anara menys gent, però el desplegament policial fon escandalós i totalment fora de lloc, huitcents policies nacionals i quatre-cents municipals. Unió Valenciana va demanar la dimissió del governador civil Eugenio Burriel:

“Unión Valenciana lamenta la nueva humillación inferida al pacífico pueblo valenciano con el descomunal despliegue policial efectuado como si de un acto ilegal se tratara; por ello Unión Valenciana solicita la dimisión del gobernador civil, ya que permitió cargas policiales incluso contra mujeres y niños cuyo mayor pecado es el de ser y sentirse valencianos”¹⁵¹

¹⁴⁹ *Bolleti Lo Rat Penat*, n° 24, giner 1984, p. 1

¹⁵⁰ *Rev. Murta*, n° 61, octubre 1983, portada.

¹⁵¹ *Rev. Murta*, n° 61, octubre 1983, p. 4.

Imagine que farts de rebre la continua recriminació —no per socialistes sino per pancatalanistes— tots els anys en la multitudinaria processó, el concejal Real, arribà a fer a Lo Rat Penat una impressionant sugerència:

“Informa el Sr. Anfos Ramón de l’entrevista en Real en la que nos sugerien que per al 84 sigam nosatros qui tragam la Senyera i celebrem la processó. Se li indicà que sent una cosa oficial, nosatros no erem qui. El Sr. Camps indica que tal volta si poguera ser, este seria el modo de llevar tensions. La Junta es conforme en este punt, pero s’està en el recel, per lo que poguera passar i la responsabilitat que sobre nosatros cauria.”¹⁵²

5.3.4. LA RATIFICACIÓ DE LA PRESIDENCIA DE GIL BARBERÁ.

En les eleccions de 1984, després de que en 1982 accedira ad ella de forma interina per la dimissió de Casp, Joan Gil Barberá ocuparà la presidència efectiva, proclamant-se els nous carrecs de la Junta de Govern:

President: Joan Gil Barberá
 Vicepresident Primer: Anfos Ramón i García
 Vicepresident Segon: Emili Camps i Gallego
 Vicesecretari Primer: Vicent Xavier Navarro
 Tesorer: Vicent Payá Molina
 Bibliotecaria: Vicenta Peris Puchades
 Vocal Primer: Pere Delmonte Hurtado
 Vocal Segon: Miquel Ramón i Quiles
 Vocal Tercer: Juli Moreno i Moreno
 Vocal Quart: Angels Redón Díaz

L’editorial del nº 25 de Lo Rat Penat, de febrer de 1984, i a ran de les noves eleccions en l’entitat, plantejava la necessitat d’augmentar el cos social —a trentau de decembre de 1983 eren 892 socis— per tal de poder fer front als reptes plantejats:

“L’actual economia no ens permet ni aplegar al sosteniment de les despeses fixes minimes per a mantindre —unicament— la porta oberta.

Esta situació ens condiciona de tal manera les nostres activitats que ens fa paltejar-nos la necessitat d’un gran eixamplament de la base social ratpenatista; tan sols quan tingam cincmil socis -en una primera etapa- i deumil -en una segona- Lo Rat Penat estaria en condicions d’afrontar dignament el repte de la catalanisació i castellanisació de la societat valenciana. Hui, quan en totes les escoles públiques i majoria de les privades l’ensenyança del català es un fet inqüestionable ...”¹⁵³

Des de l’emissora radiofònica *Radiocolor* comença un programa cultural valencianista “La nostra veu”, realitzat de forma totalment desinteressada per Marivi Ferrandis, membre de la Junta de Govern de Lo Rat Penat i per Voro López. De mitja hora de duració s’emet, dimarts, dijous i dissabtes.

“Com tot no ha de ser negatiu per al valencianisme i encara que siga un fet no massa corrent en les actuals circumstàncies de repressió per a la nostra llengua l’emissora valenciana Radiocolor, ha tingut a be dedicar en la seua programació un espai per a la difusió del valencià...”¹⁵⁴

¹⁵² *Llibre d’Actes de Lo Rat Penat 1978-1984*. Acta Junta de Govern, 10 d’octubre de 1983. Full 172.

¹⁵³ *Bolletí Lo Rat Penat*, nº 24, giner 1984, p. 3.

¹⁵⁴ *Bolletí Lo Rat Penat*, nº 27, maig 1984, p. 3.

El programa s'emet per a tota la Comunitat Valenciana i l'any 86 celebren el seu tercer aniversari

“Per *la Nostra Veu* ha passat tota l'actualitat valenciana economica, politica, cultural i festiva...

La maxima ambicio i esforç dels seus realitzadors es fer normal l'ús de la nostra llengua en un mig important de comunicacio com es la radio...”¹⁵⁵

En motiu del 25 d'abril de 1984, Lo Rat Penat celebra un cicle de conferencies que baix el titol de “Raons d'Identitat” es celebra en Castello, Gandia, Altea i Valencia, participant: Xavier Casp i Verger, Francesc de Borja Cremades Marco, Josep Aparicio, Leopolt Penyarroja, Chimo Lanuza i Ortuño, Josep Alminyana i Vallés, Alfons Vila i Moreno, Josep Mª Guinot i Galán i Antonio Ubieto Arteta. El cicle contà tambe en la col·laboracio de l'Associacio Cardona i Vives de Castello i el Grup Bernia d'Altea. El cicle donaria lloc a l'edicio per part de la Seccio de Publicacions del llibre *Raons d'identitat. Historia i Llengua* l'any 1985.

El 2 de juny de 1984, el rei Joan Carles I, va rebre a la Junta de Govern de Lo Rat Penat¹⁵⁶, que acodi acompanyada per la regina Pepita Samper.¹⁵⁷

“...Teniem que anar i quedar be per Valencia i Lo Rat Penat i personalment no crec que s'haja perdut el temps, ya que les coses, i sobre tot els nostres problemes, que no son facilis d'entendre, quan millor, mes clarament i a mes altura s'expliquen, millor.”¹⁵⁸

En Gandia es crea una Delegacio de Lo Rat Penat¹⁵⁹, degut al n° de socis que n'hi ha en eixa capital i les moltes ganes que tenen de fer activitats.

“El nivell d'associats en Gandia i la comarca va creixent. Alli n'hi ha un nucli ratpenatiste molt actiu el qual ha fet necessaria una reglamentacio, per lo que es crea la Seccio de Delegacions...”¹⁶⁰

L'Ajuntament de Castello dota un premi per als CI Jocs Florals i els pancatalanistes ataquen a l'alcaldia de la ciutat en el diari *Mediterráneo*, per lo que Lo Rat Penat es veu obligat a contestar als atacs:

“...Finalment direm que es capcios el plantejament que vol enfrontar als ciutadans de dos capitals germanes, al temps que amaguen el seu pancatalanisme, que nos faria a tots subsidiaris...”¹⁶¹

5.3.5. *ELS QUATRE EVANGELIS EN LLENGUA VALENCIANA (I LA TERCERA CORONA POETICA).*

Amunt el Cor trau a la llum en 1984 una importanssima edicio despres de moltissimes hores de treball: *Els Quatre Evangelis. Traduccio de la nova vulgata a la llengua valenciana* per Josep Alminyana Vallés i Lluís Alcón Edo, en l'aprovacio de la Conferencia Episcopal Espanyola:

¹⁵⁵ *Bolleti Lo Rat Penat*, n° 39, febrer-març 1986, p. 3.

¹⁵⁶ *Bolleti Lo Rat Penat*, n° 28, juny 1984. Es troba arplegat el parlament que se li digue al Rei.

¹⁵⁷ En el llibre *Lo Rat Penat*, editat en 1996 pel CVC, es pot vore una fotografia de l'audiencia, p. 171.

¹⁵⁸ *Bolleti Lo Rat Penat*, n° 28, juny 1984, p. 2. “Secretaria informa” per Vicent Ramón Calatayud.

¹⁵⁹ *Bolleti Lo Rat Penat*, n° 29, juliol-agost 1984, p. 2.

¹⁶⁰ *Bolleti Lo Rat Penat*, n° 30, setembre 1984, p. 2.

¹⁶¹ *Ibidem*, p. 5.

“En virtut del Canon 825 del vigent codex de Dret Canonic, el text de Els Quatre Evangelis en Llengua Valenciana d’esta edicio ha segut aprovat per la Comissio Permanent de la Conferencia Episcopal Espanyola, en sa reunio del 2 al 4 de maig de 1984”

L’exit es grandissim i el llibre s’esgota rapidament, fent-se noves edicions. En un impressionant acte celebrat en la Catedral de Valencia el 8 d’octubre de 1984, Amunt el Cor presenta la traduccio dels Evangelis al poble valencià.

“...l’acte de presentacio, just en correspondencia a l’importancia de lo que representa, estigue a l’altura de la fita del proposit: L’ACTE DEL SIGLE, en materia cultural i en l’ambit de la llengua valenciana. Cal felicitar a l’associacio d’Amunt el Cor i felicitar-nos tots els valencians. El public tambe respongue... Ya son molts els valencians que es planyen de no haver alcançat a comprar dels llibres de les edicions primeres, ya que les quatre estan esgotades.”¹⁶²

La llectura de la presentacio del llibre es interessantissima i nos fa sabedors dels entrebancs que els sectors pancatalanistes posaren per a que l’edicio no vera la llum:

“Estos Quatre Evangelis en Llengua Valenciana tenen la seua historia. Des de les ya lluntanes acaballes del 60, quan començaven la traduccio dels texts biblics per als nostres Leccionaris, ya fomentaven l’esperança d’editar estos Evangelis en la Llengua que parla i enten el nostre poble fidel valencià.

No caldra que expliquem ara i aci els motius de tanta demora i de les dificultats i pressions a que hem estat sotmesos i que hem hagut d’aguantar.

...Hui es un dia historic per al nostre Regne. Des de l’edicio de la Biblia Valenciana de Dom Bonifaci Ferrer, alla per les lluntanies del 1478, est es el primer intent, que es du a bon terme, d’editar els Evangelis en Llengua Valenciana. Es un dia historic per als valencians, perque resumix resonancies historiquies, concentra fragancies ancestrals i obri noves rutes cap a un futur mes esperançador.

...La riquesa de la nostra Llengua Valenciana es extraordinaria. Quan les del seu entorn eren a penes balbucients, ella ya havia conseguit una vigorosa personalitat.

...En la traduccio d’estos texts biblics a la nostra Llengua Valenciana hem volgut tindre presents, com a norma a seguir, unes paraules del Papa Pau VI, de grata memoria, referides a les traduccions liturgiques, i que fem del tot nostres, a l’hora d’oferir-vos esta traduccio: que siga ben valenciana, tot lo mes literariament digna, gramaticalment correcta i directament intel·ligible que hem pogut, inclus per als chiquets, ab un llenguatge senzill i suggerent.

D’aci ve que, atenent-nos a les orientacions de l’Academia de Cultura Valenciana, hagem preferit tambe conscientment aplicar a esta traduccio nostra les seues normes ortografiques..., per ser-ne, ara per ara, les uniques que mes s’ajusten a la nostra fonetica i les que mes s’adeqüen a la llengua viva del nostre poble valencià, que es, al cap i a la fi, son exclusiu amo i senyor.”¹⁶³

Lo Rat Penat escriu a la Conferencia Episcopal:

¹⁶² Bolleti Lo Rat Penat, n° 31, octubre 1984.

¹⁶³ Els Quatre Evangelis, Ed. Amunt el Cor, Valencia 1984.

“...s’aprova escriure a la Conferencia Episcopal fent costat a l’entitat Amunt el Cor que ha segut atacada pel manifest dels rectors de distintes universitats, falsejant la realitat que representa l’edicio dels Quatre Evangelis en llengua valenciana, vertadera joia per als creyents valencians de llengua vernacula”.¹⁶⁴

Per atra banda, l’any 1985 l’Academia de Cultura Valenciana instaura el Dia de la Cultura Valenciana, el 3 de març, en el que Lo Rat Penat participa activament a mes de totes les institucions culturals valencianistes, homenajant a Ausias March i depositant una corona de lloer en la seua tomba en la Seu de Valencia sobre la llosa dedicada per Lo Rat Penat i l’Ajuntament de Valencia en 1950.

En motiu del 25 d’abril de 1985 es celebra un nou cicle de conferencies en la que participen: Manuel Ramírez i Giménez, Josep Mª Guinot i Galán, Leopolt Penyarroja, Julià San Valero Aparisi, Josep Marín Morell i Ferran Sastre Olamendi.¹⁶⁵

Des de Valencia-2000 i Taula Nova Valenciana es clausura la II campanya “Crida per la Llengua Valenciana” i es llança el II manifest de les Escoles Valencianes de Resistencia.¹⁶⁶

Tambe l’any 1985 es celebra el centenari del nomenament de la Mare de Deu dels Desamparats com a Patrona de Valencia, conseguit en el segle passat gracies a la proposta llançada per Lo Rat Penat:

“Des del segle XVII es venia venerant la Mare de Deu dels Desamparats en la seua Capella, sempre reverenciada pel poble valencià; i en 1882, dos segles despres, Lo Rat Penat, basant-se en la devocio de la gent i analisant que era considerada patrona en el cor dels valencians, començà a treballar én l’idea del patronat oficial, i el 24 d’abril d’eixe mateix any, el president de la societat, el prestigios escritor valencià Ferrer i Bigné, reunit én la Junta de govern, acordaren celebrar una festa extraordinari i solemne a la Verge dels Desamparats, i aixi fer pública l’idea del seu nomenament com a patrona; l’idea fon acceptada én un gran entusiasme popular. Lo Rat Penat i el diari “Las Provincias” actuaren com a caps en la campanya i, junt a l’arquebisbe de la ciutat, aplegaren a comunicar-se én el papa Lleo XIII. Totes les gestions i tramits realisats tingueren un resultat positiu, ya que el 23 d’abril de 1885, el president, d’aquell moment, de Lo Rat Penat, Feliu Pizcueta, donava la noticia rebuda per telegraf: la Mare de Deu dels Desamparats i dels Sants Innocents era nomenada oficialment Patrona de Valencia pel Papa.”¹⁶⁷

La Junta de Govern, el dia 2 de maig de 1985, aprova, a proposta del President, Joan Gil Barberá, oferir a la Mare de Deu l’insignia d’or de Lo Rat Penat. Es nomena padrina de la celebracio i de l’ofrena a la senyora Guadalupe Doménech Burriel, neta de Federico Doménech, impressor —que donà entre atres la Primera Corona Poetica— i membre del consell d’administracio de *Las Provincias*, diari que fon el promotor, junt a Lo Rat Penat, de les gestions que donarien com a fruit el patrocini, fea cent anys.

El dia 5 de juny de 1985 es celebra la cerimonia en la Basilica. Primer la missa oficiada pel bisbe auxiliar de Valencia, Santiago García Aracil; canta l’escolania i a l’orgue el canonge Josep Climent, Prefecte de Musica Sacra de la Seu, i els texts sagrats per a la lliturgia en llengua valenciana son preparats per Josep Alminyana¹⁶⁸. Acabada la missa fon beneida la joia de Lo Rat Penat i es pujà al camari, on el bisbe va prendre l’agulla d’or

¹⁶⁴ *Llibre d’Actes de Lo Rat Penat 1985-1990*. Acta Junta de Govern, 24 de giner de 1985. Full 3-b.

¹⁶⁵ *Bolleti Lo Rat Penat*, n° 34, abril-maig 1985, p. 9.

¹⁶⁶ *Bolleti Lo Rat Penat*, n° 35, juny-juliol 1985, p. 6.

¹⁶⁷ *Corona Poetica oferta per Lo Rat Penat a la Mare de Deu dels Desamparats ab motiu del 1er. centenari com a Patrona de Valencia*, introduccio del President Joan Gil Barberá, Ed. Lo Rat Penat, Valencia 1985.

¹⁶⁸ *Corona Poetica oferta per Lo Rat Penat a la Mare de Deu dels Desamparats ab motiu del 1er. centenari com a Patrona de Valencia*, Ed. Lo Rat Penat, Valencia 1985. La cronica de l’acte està arreplegada per Vicent Ramon Calatayud, i plasma l’estranyea de que el canon de la missa fora fet en castella, quan la celebracio era en llengua valenciana.

en el mant de la Verge. L'acte en l'interior de la Basilica acabà en el cant de l'Himne de la Coronació i entre aplaudiments, ovacions, vitols i llagrimas dels fidels que omplien el recint. Seguidament, en la plaça actuaren el Cor Popular dirigit per Rosa Bartual i el Grup de Danses dirigit per Enric Martí.

Igualment, i seguint la tradició, Lo Rat Penat fa una crida als poetes valencians per a participar en una nova Corona Poetica en motiu de la celebració. Esta anava a ser la tercera. La primera va ser editada en 1885¹⁶⁹, en motiu del patronage. La segona s'edita en 1923¹⁷⁰ en motiu de la seua coronació.

La *Corona Poetica oferta per Lo Rat Penat a la Mare de Deu dels Desamparats ab motiu del 1er. centenari com a Patrona de Valencia* es editada en 1985 en el patrocini de la Caixa d'Aforros de Valencia.

Joan Gil Barberà expressa aixina el seu agraïment en el llibre:

“...expresse el meu reconegut i admirat agraïment a tots els poetes que han col·laborat, en la seua inspiració i saber fer, al montage d'este llibre, llibre testimoni d'un centenari, digne de passar a ocupar les files dels fets valencians.”

La Junta de Govern i les distintes seccions continuen en les seues activitats ordinaries, i aixina, el 23 de juny es celebra la clausura dels Cursos en una conferencia de Joan Costa Catalá titulada “El valencià, Llengua viva”.

Les Joventuts Ratpenatistes (JJ.RR.) celebren l'Any Internacional de la Joventut, obrint-se les distintes activitats el 27 de maig en una conferencia sobre la joventut, del catedratic Gustavo Villapalos Sala.¹⁷¹

En motiu de les celebracions del centenari de la poetesa gallega Rosalia de Castro, Lo Rat Penat va encarregar un retaule ceramic de taulellets de Manises, realitzat per Gimeno, que va ser entregat al President de la Xunta Galega, i que des de llavors esta instal·lat en la casa-museu de l'escriptora en Padrón.¹⁷²

En Elig es celebra el I Congrés de la Llengua Valenciana, on Lo Rat Penat estigues especialment invitat.¹⁷³

El Cor popular acodi, en juliol a participar en l'Europeade, que eix any es celebrà en Torino, i alcançaren un gran exit.¹⁷⁴ Igualment, el Cor Popular celebrà el seu 5nt. aniversari.¹⁷⁵

5.3.6. LA GENTILEA FLORAL.

Per a la celebració dels CII Jocs Florals, i seguint la tanda rotativa que es realisa per a agermanar a Valencia, Castello i Alacant, es nomenada Neus Colomina Gascó de Castello. L'acte de la “Demana” —acte en el que la Junta de Govern es desplaça a la ciutat de la futura Regina, per tal de demanar el consentiment ad ella i a la seua familia— tingue lloc el 31 d'agost de 1985 en Benicassim. Els Jocs Florals es celebraren la nit del 21 d'octubre de 1985, en el Teatre Principal, i actuà com a Mantenedor el director de *Castellón Diario* Joan E. Mas i Molina. La Flor Natural fon guanyada pel poeta Emili Ridocci. El Jocs foren un gran exit: moltíssim public vingue expressament de Castello i quedaren impressionats per la cerimonia.¹⁷⁶

¹⁶⁹ *Corona Poetica oferta per Lo Rat Penat a la Mare de Deu dels Desamparats ab motiu del 1er. centenari com a Patrona de Valencia*, Ed. Lo Rat Penat, Valencia 1985. El llibre conté un articul d'Anfos Ramón i García sobre la primera corona poetica de 1885.,p. 15.

¹⁷⁰ *Corona Poetica oferta per Lo Rat Penat a la Mare de Deu dels Desamparats ab motiu del 1er. centenari com a Patrona de Valencia*, Ed. Lo Rat Penat, Valencia 1985. Igualment, el llibre conté un articul firmat per Emili Camps i Gallego sobre la segona corona poetica de 1923, p. 17.

¹⁷¹ *Bolleti Lo Rat Penat*, n° 35, juny-juliol 1985, p. 7.

¹⁷² *Bolleti Lo Rat Penat*, n° 36, agost-setembre-octubre 1985, p. 2.

¹⁷³ *Bolleti Lo Rat Penat*, n° 36, agost-setembre-octubre 1985, p. 2.

¹⁷⁴ *Bolleti Lo Rat Penat*, n° 36, agost-setembre-octubre 1985. Cronica de la XXII Europeade, per Ana Pilar Martín Mateu, p. 8.

¹⁷⁵ *Bolleti Lo Rat Penat*, n° 38, giner 1986, p. 11.

¹⁷⁶ En el n° 37 del *Bolleti Lo Rat Penat*, es troba una magnifica cronica dels CII Jocs Florals realisada per Vicent Ramon Calatayud que nos transmet les emocions vixcudes.

Per l'èxit que supongueren els Jocs Florals i la gran resposta dels castellonencs, Vicent Ramon Calatayud va idear i va propondre a la Junta de Govern la celebració d'un acte, "la Gentilea Floral", en la capital de La Plana en el següent contingut:

"...per tal de que se li done digne colofó als Jocs i se tinga ocasió de llegir els treballs ordinaris premiats en la festa, que normalment no se lligen en l'acte, hem pensat fer com una tornada, en agraïment a la ciutat que nos brinda les seues dones, fent que pugua també participar de l'esplendor que irradien els nostres Jocs Florals. Aixina, per al proxím dia 23 de maig es celebrarà acte en el Casino Antic de Castello, en el que a més de llegir l'accessit de la Flor, l'Englantina i la Viola, així com la Poesia Festiva, els poetes guanyadors oferiran a la Mare de Deu del Lledo, patrona de la ciutat germana, a Castello i a les Dames, un poema, sonet o madrigal i el poeta premiat en la Flor dedicarà el seu cant a la Regina."¹⁷⁷

L'acte resultà un èxit. Presidit per la CII Regina, Neus Colomina, van fer acte de presència autoritats castelloneres, una representació de la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència i distintes personalitats de la vida cultural. En l'acte es feu entrega de la Medalla del Centenari dels Jocs Florals de la Ciutat i Regne de València a la Societat Cultural Cardona i Vives, recordant aixina al gran patrici a qui feia 77 anys Lo Rat Penat oferí una lapida en sa casa natal de Castello, i també se donà la Medalla al Casino Antic de Castello. La gran sorpresa de la nit fou la llectura —que va emocionar al públic que omplia el saló— de l'accessit a la Flor Natural, obra de Federic Feases, jove promesa de la lliteratura en llengua valenciana, que uns anys després, un desgraciat accident s'emportaria per a sempre.¹⁷⁸

El President dels Jocs Florals, Anfos Ramón, va pronunciar un magnífic discurs:

"Per això Lo Rat Penat... ha volgut portar [a Castello] també eixe sentiment de valenciania que aglutina, que integra, que agermana i que, mentres quede un fill conscient de nostres terres, no pot morir, perquè les arrels del poble estan massa fondes... Ara no falta qui està intentant per tots els mijos, tallar les branques i fins els cimals dels nostres arbres patris i eixe treball que tant els està costant, no saben que es totalment inútil. Perquè els arbres rebrotaran ab més força i tornaran a donar collites esplèndides i abundants."¹⁷⁹

L'èxit de la Gentilea Floral, faria que s'instaurara ja com un acte habitual més de la societat, i ve celebrant-se sense interrupció tots els anys.

En octubre de 1985 es llança la III Crida per la Llengua i Cultura Valencianes per Taula Nova Valenciana, associació integrada per joves valencianistes en la col·laboració de Lo Rat Penat i de València-2000, i s'inicia la campanya de les Escoles Paraleles de Resistència, oferta valencianista per a l'ensenyança de la llengua, front al català que s'està impartint en les escoles, en la que participen i col·laboren entitats, associacions culturals i recreatives, falles, etc.¹⁸⁰

La política catalanista del Conseller Ciscar continua, i la Junta de Govern es veu obligada a llançar un nou manifest el 31 d'octubre de 1985 denunciant la situació:

"Per l'autoritat moral que representa l'haver seguit l'única institució en donar classes de Llengua Valenciana des dels anys de la repressió llingüística i davant de la cerimònia de

¹⁷⁷ *Bolleti Lo Rat Penat*, n° 40, abril-maig 1986, p. 4.

¹⁷⁸ El poema "Pantiginia" de Federic Feases guanyà l'Accessit a la Flor Natural en els Jocs Florals de 1985 i es pot trobar en l'Archiu dels Jocs Florals de Lo Rat Penat, corresponent ad eix any.

¹⁷⁹ *Bolleti Lo Rat Penat*, n° 41, juny-juliol-agost 1986, p. 8.

¹⁸⁰ *Bolleti Lo Rat Penat*, n° 36, agost-setembre-octubre 1985, p. 10.

confusio que existix sobre la seua docencia oficial, propiciada pel pancatalanisme confesat del rectorat de l'Universitat Lliteraria de Valencia i per la falta de concrecio definitiva de la Conselleria de Cultura i Educacio, hui, quan el conflicte llingüístic esclata per totes bandes i trava el normal desenroll del Valencià, son molts els pares i els centres escolars que nos demanen consell i guia per a dur a bon terme l'ensenyança del nostre idioma.”

El manifest fea un repas a la trayectoria de Lo Rat Penat, en l'ensenyança i defensa de la llengua valenciana, idioma reconegut en el nostre Estatut i denunciava la politica de Cipria Ciscar, per a acabar en una crida a la concordia i al bon sentit:

“...Que cridem al bon sentit i a la concordia dels valencians, pregant es recapacite per qui corresponga i es pose com a unic fi el progres en pau del nostre poble, orgullos d'haver tengut sempre i saber mantindre ara una llengua viva, la qual deu fer millorar, cultivant-la i enriquint-la per la seua i propia manera d'entendre's...”¹⁸¹

L'ultima semana del mes de giner de 1986, el Conseller de Cultura torna a rebre a la Junta de Govern de Lo Rat Penat per a continuar donant llargues i excuses a la principal reivindicacio de reconeiximent i oficialitat dels tituls de llengua valenciana de Lo Rat Penat:

“Referent a les titulacions prega que esperem al mes de setembre que es quan arremata el plaç que se li concedi a l'ICE, per a pendre alguna mida referent a incloure-nos o considerar-nos com a la primera institucio que donà classes de llengua valenciana.”¹⁸²

Per supost, en setembre, res de res. Ni en octubre, ni en novembre...

Pese a la falta d'ajuda oficial, l'activitat cultural en Lo Rat Penat es continua. En el mes de decembre, El Grup de Danses participa generosament pels chiquets del mon en la Gala de la UNICEF, i pronuncien conferecies el professor Bernat Adam Ferrero i l'indumentarista Victoria Licerias.¹⁸³

El 14 de decembre de 1985, es celebrà la cerimonia de la benediccio del nou estandart del Grup de Danses de Lo Rat Penat en l'iglesia de Sant Esteve que fon apadrinat per Ampar Peris Pallardó i pel president Joan Gil Barberá, acte que fon celebrat en la pila baptismal de Sant Vicent Ferrer per mossen Alminyana, rector de la parroquia, que llui per a l'acte una singular casulla del segle XVII.¹⁸⁴

En 1986 es celebren eleccions en la societat per a renovar mija Junta de Govern tal com marquen els Estatuts, i Vicent Ramon Calatayud deixa la Secretaria General ¹⁸⁵. En motiu de deixar la Secretaria General fa una interessant valoracio dels anys anteriors i de les perspectives de futur:

“...Certament que Lo Rat Penat de hui es distint; mes quallat; mes lliure; mes definit. Per atra banda ha duplicat el numero de socis i ha sabut recuperar el lloc que la seua autoritat moral mereix i el prestigi social recomana, tant en les arees locals com en les hispanes i encara estrangeres.

¹⁸¹ *Bolleti Lo Rat Penat*, n° 37, novembre- decembre, p. 5.

¹⁸² *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1985-1990*. Acta Junta de Govern, 30 de giner de 1986. Full 39.

¹⁸³ *Bolleti Lo Rat Penat*, n° 37, novembre- decembre, p. 10.

¹⁸⁴ *Bolleti Lo Rat Penat*, n° 39, febrer-març 1986, p. 7.

¹⁸⁵ Incansable treballador per la causa valenciana, sempre des del positivisme i de la suma d'esforços i gran escritor en llengua valenciana, ha segut una peça fonamental en el moviment valencianiste i continúa sent-ho en l'actualitat -1999- des de la presidencia de l'Associacio d'Escritors en Llengua Valenciana.

...I ara ens trobem en una situació difícil. Sabem que hem seguit capaços de realitzar algun progrés, més que les dificultats, digam-ne oficials hagen seguit moltes, però lo que resta per fer esta ben cru i a més hem perdut força de lluita: nos hem acomodats a les noves situacions i no pocs valencianistes s'entretenen en disputes domèstiques, llancen polvora en salves i encara més: balafien el patriotisme, per tal de lluir el seu melic, que de segur sera redo, com el de tots.

...Es precis seguir impartint cursos de llengua valenciana. Per a que es mantinga una docència de l'idioma propi, un punt de referència que no es desdibuixe. Més que sols siga el testimoni viu; front a la massiva ensenyança del catalanesc. Tenim al nostre favor la senzillea de la normativa valenciana, la qual, per estar basada en la llengua que es parla, es molt fàcil de dependre i molt difícil de desarrelar.

...Pero sobretot es necessari seguir creant consciència patriòtica, per a que cadascu actue en mentalitat valenciana allà on es trobe. Això vol dir que, respectant aquella universalitat que es la més rica particularitat del nostre caràcter, cal dir ben fort lo que som, hem seguit i seguirem sent, en la senzillea de la veritat que nos acompanya, sense violències, però en la fermea de l'exercici quotidià d'un POBLE LLIURE I MULTISECULAR; QUE GOJA D'UNA LENGUA PROPIA, POLIDA I ACURADA, COM A VEHICUL D'EXPRESSIO A MÉS D'INSTRUMENT DE CREACIO LLITERARIA; QUE TE UNES FITES DEFINIDES, NO SOLS EN TERMENS GEOGRAFICS, SINO CULTURALS, HISTORICS, ECONOMICS I SOCIALS, i que com a tal te dret a crear i organitzar els seus ferraments de creiximent futur. Sense renunciar a res de lo que li es propi i en el compromís de fer surar estos postulats front als que manipulen l'història o pretenguen fer-ne aprovació indeguda de lo que sols a València li pertoca.¹⁸⁶

Es constituïx el Consell Valencià de Cultura en un acte al que es convidat el president Joan Gil Barberá, distingint aixina a Lo Rat Penat com a l'única entitat valencianista invitada. Tres membres del citat Consell son membres de Lo Rat Penat: Joan Ferrando Badía, Leopold Penyarroja i Pere Vernia, de lo qual la societat es troba molt orgullosa.¹⁸⁷

A pesar de la situació de boicoteig des de les institucions governades pel PSPV-PSOE, Lo Rat Penat continúa col·laborant. Aixina, la Junta de Govern, i a petició de la Diputació de València, presta el quadro realitzat per Pinazo del fundador Constanti Llombart, per a una exposició sobre Blasco Ibáñez¹⁸⁸. També es prestat el retrat de la reina Desamparats Sarthou a la Caixa de Pensions per a una exposició sobre el pintor Artur Ballester Marco¹⁸⁹.

Si bé Lo Rat Penat patix una clara marginació, alguns dels seus membres reciben el reconeixement a la seua labor professional. La musicòloga Mª Teresa Oller, membre de Lo Rat Penat, es nomenada Acadèmica de Número de la Real Academia de Belles Arts de Sant Carles.¹⁹⁰

5.3.7. LES JORNADES D'AFIRMACIO DE LA LENGUA VALENCIANA.

El dissabte 10 de maig de 1986, es celebrà una gran manifestació valencianista, organitzada per Unió Valenciana i refermada per les Entitats Culturals del Regne de València "per tal de que se nos faça justícia i se tinga present la Llengua Valenciana, entre les llengües minoritàries del Consell d'Europa..."¹⁹¹

¹⁸⁶ Vicent Ramon CALATAYUD, "Des de dins i cap a fora", *Bolleti Lo Rat Penat*, n° 38, gener 1986, p. 4.

¹⁸⁷ *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1985-1990*. Acta Junta de Govern, 30 de gener de 1986. Full 39.

¹⁸⁸ *Bolleti Lo Rat Penat*, n° 39, febrer-març 1986, p. 2.

¹⁸⁹ *Bolleti Lo Rat Penat*, n° 40, abril-maig 1986, p. 3.

¹⁹⁰ *Bolleti Lo Rat Penat*, n° 39, febrer-març 1986, p. 2.

¹⁹¹ *Bolleti Lo Rat Penat*, n° 40, abril-maig 1986, Editorial.

A ran d'aço, Lo Rat Penat junt a Valencia-2000 i atres associacions culturals organisen en maig de 1986 unes Jornades entorn a la llengua valenciana i es fa public un "Manifest d'Afirmacio de la Llengua Valenciana" que rep el recolzament de milers de valencians. El manifest acabava aixina:

"1.- Exigim que es pose fi al tracte discriminatori de l'idioma valencià respecte ad atres llengües espanyoles, i als seus intents d'absorcio dins de l'area llingüística del catala.

2.- Demanem el reconeiximent de la dimensio internacional que li correspon, com a llengua de cultura que ha donat, des del sigle XIV, importants figures a la lliteratura universal."¹⁹²

Les "Jornades d'Afirmacio de la Llengua Valenciana", es celebren durant el mes de maig de 1986 en el Salo de Regines de Lo Rat Penat i en el Teatre Talia. En elles participen destacades personalitats del valencianisme: Joan Ferrando Badía, Josep Mª Guinot, Leopolt Penyarroja, Joan Costa Catalá, Xavier Casp, Pere Vernia i Emili Miedes i a mes es presenta "Un projecte cultural per a Valencia" per jovens del Centre-2000 d'Estudis Polítics i Socials.

L'acte de clausura de les Jornades i d'adhesio al Manifest d'Afirmacio de la Llengua Valenciana es celebrà el dia 11 de maig de 1986 en el Teatre Talia i ad ell acodiren:

"Membres del Consell Valencià de Cultura com Joan Ferrando Badía, Pedro Vernia i Leopolt Penyarroja; academics de l'Academia de Cultura Valenciana (Julià San Valero, Xavier Casp, Ramon Ferrer, entre atres); directius de Lo Rat Penat i Valencia-2000, el president del Grup Popular de les Corts Valencianes Manuel Giner Miralles, i lidere d'Unio Valenciana, entre ells Miquel Ramón Izquierdo i Vicent González Lizondo."¹⁹³

En la primera part actuà el Grup de Danses de Lo Rat Penat que interpretà el Ball de la Moma, i seguidament començà l'acte academic en l'intervencio de Vicent Sanç, qui feu un resum de les adhesions al Manifest, en numero superior a dotzemil entre associacions, entitats ciutadanes i sectors professionals valencians: empresaris, meges, advocats, professors, mestres d'EGB i llicenciats, economistes, administratius, arquitectes, periodistes, artesans i escriptors.

"A continuacio intervingueren Joan Gil Barberà¹⁹⁴ i Francesc Domingo, presidents de Lo Rat Penat i Valencia-2000 respectivament, quins feren entrega de les adhesions arreplegades a l'Academia de Cultura Valenciana, en la persona del seu director deca, doctor Primo Yúfera."¹⁹⁵

Paralelament es celebra en Barcelona el II Congrés de la llengua catalana. Les principals autoritats valencianes que havien refusat participar en el Congrés de la llengua valenciana, ara apareixien en el congrés de la llengua catalana:

"...En la presidencia d'honor el M. Hble. Joan Lerma i Blasco i en la comissio d'honor Cebría Ciscar i Casabán, Ricart Pérez Casado i Antoni García Miralles; els caps del PSOE en Valencia... els seus noms i carrecs ya han circulat per tot arreu en els programes des del 30 de juny del 85."¹⁹⁶

¹⁹² *Bolleti Lo Rat Penat*, n° 40, abril-maig 1986. en les pagines centrals es troba integrament arreplegat el "Manifest d'afirmacio de la Llengua Valenciana".

¹⁹³ Vicent SANÇ, "Balanch de les Jornades d'estudi i afirmacio de la Llengua Valenciana", *Bolleti Lo Rat Penat*, n° 41, juny-juliol-agost 1986, p. 5.

¹⁹⁴ El discurs del president de Lo Rat Penat, "ple de contingut ideologic i patriotic" es pot consultar en el n° 41 del *Bolleti Lo Rat Penat*, p. 3.

¹⁹⁵ Vicent SANÇ "Balanch de les Jornades d'estudi i afirmacio de la Llengua Valenciana", *Bolleti Lo Rat Penat*, n° 41, juny-juliol-agost 1986, p. 6.

¹⁹⁶ Joan Salvador LÓPEZ, "El II Congrés Internacional de la llengua catalana o l'Imperi contra ataca", *Bolleti Lo Rat Penat*, n° 40, abril-maig 1986, p. 5.

El 28 de maig de 1986, lo Rat Penat celebrà un homenage a Josep Boronat Gisbert, ex-decà del Colege de Doctors i Llicenciats d'Alacant i membre de la Seccio de Llengua i Lliteratura de l'Academia de Cultura Valenciana, a qui se li concedi la Medalla del Centenari de Lo Rat Penat en rao als seus merits en la defensa de la llengua valenciana en terres d'Alacant. En l'acte pronuncià una conferencia en el titol "Al Azraq, el Blau, un espill de resistència i accio".¹⁹⁷

El Cor Popular obte el tercer premi en el XXXII Concurs Internacional d'Havaneres de Torrevella i estrena la Missa Valenciana¹⁹⁸ de Rosa Bartual en gran exit en Turis, rebent la felicitacio del cardenal Tarancón. A l'any següent, l'ú de febrer de 1987, la missa seria emesa per TVE des de Turis. Igualment es posen en marxa Cursos de Rondalla i Cant d'Estil.¹⁹⁹

5.3.8. LES CELEBRACIONS DEL 9 D'OCTUBRE.

Tots els anys Lo Rat Penat, en motiu de la festa del 9 d'octubre llança un manifest patriotic i reivindicatiu. El del 9 d'octubre de 1986, alcança una gran repercussio publica i es motiu de portada en *Las Provincias*. En ell es fea un repas als problemes valencians pendents de solucio, i als ya —per desgracia— tradicionals punts de denuncia de la politica llingüística pancatalanista eixercida des de la Generalitat Valenciana. Es demanava la creacio d'un canal televisiu autonomic que "servira per a potenciar l'economia i la cultura i aunar la personalitat valenciana" i del mateix modo es denunciava "l'ilegal invasio de repetidors i antenes per banda d'emissores forasteres [TV3], dins del nostre territori, de modo que ocupen un mercat cultural i publicitari que no els correspon"²⁰⁰. Tambe s'incidia en aspectes economics, politics i socials, demanant la realisacio de numeroses infraestructures necessaries per al desenroll economic de la Comunitat Valenciana.

La celebracio de la processo civica del 9 d'octubre, continua provocant molts maldecaps a l'Ajuntament per les protestes que recibixen l'alcalde i molts regidors durant la seua celebracio. A la ya "luminosa idea" del concejal Real, de la que ya hem parlat en atre apartat d'este capítol, de desentendre's de la processo i de que fora Lo Rat Penat l'unic organizador, est any es llança des de l'Ajuntament l'idea de fer-la mes "ludica":

"Enterats pels mijos de comunicacio de l'intencio de l'Ajuntament d'afegir figures estranyes a la tradicional processo en la Senyera, com jagants i cabuts, moros i cristians, etc., s'acorda enviar carta a l'Alcalde manifestant-li que considerem inadmissible tal innovacio ya que li restaria serietat i solemnitat al trasllat de la Real Senyera, a mes de donar-li un caracter improp i coent gens recomanable."²⁰¹

Des de que el PSPV-PSOE governava en l'Ajuntament de Valencia, la corporacio municipal va eliminar la celebracio del tradicional *Te Deum* d'accio de gracies en la catedral, presidit per la Real Senyera, dels actes oficials del 9 d'octubre. Lo Rat Penat va prendre el testic i tots els anys convocava als valencians —que omplien la Seu— al *Te Deum*, ara presidit per la Senyera de Lo Rat Penat en els mateixos honors. L'any anterior s'havia afegit la celebracio de la missa i el tradicional Sermo de la Conquesta, pero va haver un incident: la missa es va celebrar inesperadament en castella en l'estranyea i sorpresa, no a soles del public que omplia la catedral, sino de la propia Junta de Govern de Lo Rat Penat, rebent despres esta numeroses i raonades protestes. Per al 9 d'octubre de 1986, s'acordà expressar al Dea de la Catedral la voluntat de la Junta de Govern de que la missa fora integrament en llengua valenciana²⁰². A falta d'una semana per a la celebracio no s'havia rebut la corresponent resposta i s'informa adequadament a l'Arquebisbe de Valencia.

¹⁹⁷ *Bolleti Lo Rat Penat*, n° 41, juny-juliol-agost 1986, p. 13.

¹⁹⁸ *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1985-1990*. Acta Junta de Govern, 18 de setembre de 1986. Full 64.

¹⁹⁹ *Bolleti Lo Rat Penat*, n° 42, setembre-octubre 1986.

²⁰⁰ "Manifest de Lo Rat Penat en motiu del 9 d'octubre", *Bolleti Lo Rat Penat*, n° 43, novembre-decembre 1986, p. 10 i 11.

²⁰¹ *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1985-1990*. Acta Junta de Govern, 25 de setembre de 1986. Full 65.

²⁰² *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1985-1990*. Acta Junta de Govern, 25 de setembre de 1986. Full 65-b.

“El Sr. Secretari informa a la Junta de Govern de que la contestacio recebida telefonicament per part del Sr. Deà de la Catedral, dient-nos que l’Arquebisbe li digue que ferem tot lo que pogueren en valencià, pero que lo que no estava aprovat, o siga el canon, hauria de ser en castellà.

El Sr. Secretari informà al Sr. Deà que en tal cas, esta Junta de Govern havia acordat no celebrar enguany els tradicionals actes, i que lamentant-ho molt expressariem publicament la nostra protesta. En tal punt, començaren les negociacions no desprovistes de certs moments de tensio, fins arribar a l’acort de que tota la missa seria en llengua valenciana, inclús el canon, excepte la consagracio que seria en llatí.”²⁰³

Des del bolleti de la societat es valorà aixina el fet:

“A mes del *Te Deum* tinguerem Missa i Sermo en Llengua Valenciana. Lo Rat Penat valora molt positivament esta decisio i insta a que es faça normal lo que ya deuria de ser-ho, predicar la paraula de Deu en valencià.”²⁰⁴

El dia 15 d’octubre de 1986 es celebraren els Jocs Florals, sent nomenada CIII regina la popular locutora de Radio Nacional i periodista Ampar Peris i Pallardó. Per primera volta en l’historia dels Jocs Florals una dona, Amelia Comba i Comba, conseguia el mes preciat guardo, la Flor Natural. Ampar Peris, dona compromesa en la cultura valenciana, participaria per primera volta en l’Ofrena a la Mare de Deu en les festes de les falles, i instauraria aixina una nova activitat anual que ve realisant-se tots els anys per la Regina dels Jocs Florals, acompanyada pel Cor Popular, Grup de Danses i Junta de Govern, la nit del 18 de març. Tambe es celebrà, en el mes de juny, per segona vegada, la Gentilea Floral en el Teatre Talia de Valencia. En el mateix acte es va homenajar a Vicent Vidal Corella, concedint-li la Medalla del Centenari dels Jocs Florals.²⁰⁵

5.3.9. LA CONFERENCIA DEL CARDENAL TARANCÓN.

En el mes de juliol de 1986, Joan Gil Barberá, Joan Ferrando Badía, Josep Alminyana i Vicent Xavier Navarro, visiten al cardenal Vicent Enrique i Tarancón en sa casa de Vilarreal, i este els expressa el desig de donar una conferencia en Lo Rat Penat.²⁰⁶

La conferencia²⁰⁷, que duya per titol “Present i Futur del Regne de Valencia”, despertà una gran expectacio, i es celebrà el dijous 30 d’octubre de 1986, en el Salo d’Actes del Centre Cultural de la Caixa d’Aforros de Valencia:

“...com ya estava previst tingue lloc, despres de la gran expectacio que havia suscitat a tos els nivells, la conferencia de l’Eminentissim Cardenal Vicent Enrique i Tarancón. El conferenciant davant d’un auditori, que desbordà la capacitat del salo on es celebrà, feu multitud de vegades referencia a la llengua valenciana i a la seua individualitat lexica, fonetica, i sintactica. Destacà la necessitat d’unio entre els valencians aixina com de lo urgent que es començar a treballar des de Valencia realisant estudis seriosos i basats en la realitat immediata.”²⁰⁸

²⁰³ *Llibre d’Actes de Lo Rat Penat 1985-1990*. Acta Junta de Govern, 6 d’octubre de 1986. Full 67.

²⁰⁴ *Bolleti Lo Rat Penat*, nº 43, novembre-dецembre 1986, p. 2.

²⁰⁵ *Bolleti Lo Rat Penat*, nº 47, juliol-agost 1987, p. 2.

²⁰⁶ *Llibre d’Actes de Lo Rat Penat 1985-1990*. Acta Junta de Govern, 10 de setembre de 1986. Full 60.

²⁰⁷ La cronica de la conferencia es pot llegir en el nº 43 del *Bolleti Lo Rat Penat*.

²⁰⁸ *Bolleti Lo Rat Penat*, nº 43, novembre-dецembre 1986, p. 3.

Cal destacar algunes de les paraules pronunciades pel cardenal:

“...el valencià te una fonètica especial, unes paraules propies i unes construccions gramaticals i fins lliteraries, que per cultura, deuen, no sols conservar-se, sino proclamar-se com a part important de la llengua i cultura del Poble Valencià.

...L'Academia de Cultura Valenciana, l'actuacio de la qual fins ara no puc jujar, per que com he dit abans, sempre he estat llunt de la nostra terra, ha de tindre, sembla, la missio que tenen normalment les Academies de la Llengua i de la Cultura que existixen en tots els pobles.

...Lo Rat Penat ya fa temps que ha sabut evolucionar d'una manera realista.”²⁰⁹

El cardenal feu “en definitiva un cant a la rica personalitat valenciana en totes les seues facetes culturals, espirituals i materials, cridant a l'unitat i al bon sentit com a motor del progrés valencià, i advertint del perill de les situacions enfrontades com a esterilisadores de l'Autonomia que cada dia hauria d'anar creixent i assimilant-se”²¹⁰.

Finalisada la conferencia, el president Joan Gil Barberá li concedi l'honor de la Medalla del Centenari de Lo Rat Penat.

L'any 1986 es celebra el centenari del naixement de Josep Mª Bayarri i dins dels actes commemoratius Lo Rat Penat organisa una conferencia de Xavier Casp el 5-11-86 i s'acorda igualment concedir a títol postum la Medalla del Centenari a Josep Mª Bayarri per la seua aportacio a les lletres valencianes i al mon cultural valencià, entrega que es feu a la familia en el sopar del tancament del centenari.

El 20 de decembre de 1986 es celebra una violenta manifestacio pancatalanista enValencia i Lo Rat Penat pública una nota de premsa rebujant-la.²¹¹

La falta d'ajuda de les institucions oficials continúa, i ad aço s'hague de sumar els problemes que començava a donar l'edifici d'Aparisi i Guijarro. El pis del Salo de Regines s'afona pel pas dels anys i per l'accio de la corca en les bigues de fusta, lo que obliga a tancar-lo i a demanar insistentment a la Diputacio, propietaria de l'immoble, la seua reparacio. Una precarietat mes a sumar a les moltes que patix Lo Rat Penat.

Lo Rat Penat, que abandonà, en 1976, el Palau dels Scala en la plaça de Manises a canvi dels inferiorissims locals en el carrer Aparisi i Guijarro, 10, disponia unicament de la planta baixa i el primer pis i venia demanant insistentment a la Diputacio la seua cessio total per l'angustiosa falta d'espai per a desenrollar les innumerables activitats que produix la centenaria societat.

“En gran sorpresa per a nosatros nos hem enterat de que ha cedit [la Diputacio] el segon pis d'este edifici a l'Unio de Periodistes [del País Valencià], quan el President de la Diputacio [Antoni Asunción] nos havia promes formalment la cessio total de l'immoble per al nostre us.”²¹²

En l'Assamblea General de socis del 29 de giner de 1987, Emili Camps deixava constancia “de la lluita constant que du a terme la Junta de Govern per a poder complir els seus projectes en uns moments en els que tantes oposicions i incomprendions tenim per part de l'oficialitat governant”²¹³.

El 14 de giner de 1987, el conseller Ciscar torna a rebre a la Junta de Govern, que li torna a exposar la justa reivindicacio de que es tornen a oficialisar els títols de llengua valenciana de Lo Rat Penat, deixant — com sempre — el tema apartat.

²⁰⁹ *Bolleti Lo Rat Penat*, n° 43, novembre-decembre 1986, Cronica de la conferencia del cardenal Tarancón, p. 12.

²¹⁰ *Ibidem*.

²¹¹ *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1985-1990*. Acta Junta de Govern, 8 de giner de 1987. Full 76.

²¹² *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1985-1990*. Acta Junta de Govern, 18 de decembre de 1986. Full 75-b.

²¹³ *Bolleti Lo Rat Penat*, n° 44, giner-feber-març 1987, p. 3.

“...respecte a la petició de que oficialisara els títols de l’Escola de Dansa “Mª Teresa Oller”, també accedi prometent-nos que la Conselleria de Cultura donaria el Vist i Plau als esmentats títols.”²¹⁴ Posteriorment concediria una subvenció de mig millo de pessetes per a l’Escola de Dansa.²¹⁵

5.3.10. HOMENAGE A MIQUEL ADLERT.

La Junta de Govern de Lo Rat Penat decidí oferir-li un homenage a Miquel Adlert Noguerol. L’acte es celebrà el dia 20 de febrer de 1987. En anterioritat el dia 12 de febrer, Miquel Adlert, acompanyat del seu amic inseparable, Xavier Casp, visità la seu de Lo Rat Penat i feu donació per a la Biblioteca de la societat d’una col·lecció dels seus llibres²¹⁶.

L’homenage²¹⁷ es celebrà en el Saló d’Actes del Centre Cultural de la Caixa D’Aforros i “estigué ple de valencians i de calor humana. En ell intervingueren entre altres Vicent Ramon Calatayud, qui ens parlà magníficament sobre la biografia de Miquel.” Les paraules de Miquel Adlert “constituïren un testimoni viu d’amor i fidelitat a la Patria Valenciana.”²¹⁸

En l’homenage es recordà el llibre que tanta influència tingué en el moviment valencianista:

“...crit raonat i acertadíssim EN DEFENSA DE LA LLENGUA VALENCIANA, clam, que, com el del Palleter, despertaria la consciència dormida dels valencians...”²¹⁹

En est homenage històric, Lo Rat Penat tingué el gran honor d’oferir en vida²²⁰ el reconeixement al gran patriota que va saber donar-se compte de la trampa del catalanisme i que en confessió pública²²¹ dels seus errors, i en la posterior edició de l’importantíssim llibre *En defensa de la llengua valenciana* en 1977, va obrir els ulls a moltíssims valencians de l’engany catalanista i va canviar l’anulador, despersonalisador i perillós camí que havien pres. València haurà de reconèixer algun dia la gran llabor patriòtica de Miquel Adlert i l’aportació i el canvi històric que produí la publicació del seu famós llibre²²².

La Secció de Publicacions trau a la llum un important llibre, la *Gramàtica normativa de la llengua valenciana* de Josep Mª Guinot i Galán i fou presentat el dia 12 de juny en la capital de la Plana.²²³

“L’autoritat del Catedràtic, Filòleg i Gramàtic Guinot i de l’Editor Lo Rat Penat, deuen d’avaluar-la suficientment per a ser text d’ensenyança. La paradoxa és que “els ensenyadors de la llengua oficial” utilitzen “Gramàtica normativa catalana per a us dels valencians”.”²²⁴

²¹⁴ *Llibre d’Actes de Lo Rat Penat 1985-1990*. Acta Junta de Govern, 15 de gener de 1987. Full 79-b.

²¹⁵ *Llibre d’Actes de Lo Rat Penat 1985-1990*. Acta Junta de Govern, 14 de maig de 1987. Full 89-b.

²¹⁶ *Llibre d’Actes de Lo Rat Penat 1985-1990*. Acta Junta de Govern, 12 de febrer de 1987. Full 81.

²¹⁷ L’acte fou arrellegat pels mitjans de comunicació valencians i al mateix s’adheriren totes les entitats culturals valencianistes. El discurs biogràfic de Vicent Ramon Calatayud fou brillant i magnífic i es pot consultar complet en el *Bolletí Lo Rat Penat*, n° 45, abril-maig 1987, p. 5.

²¹⁸ “Secretaria Informa”, *Bolletí Lo Rat Penat*, n° 45, abril-maig 1987, p. 2.

²¹⁹ “Homenage a Miquel Adlert Noguerol”, paraules de Vicent Ramon Calatayud, *Bolletí Lo Rat Penat*, n° 45, abril-maig 1987, p. 5.

²²⁰ Es pot veure una fotografia de Miquel Adlert en l’homenage en el llibre *Miquel Adlert* que publicà Lo Rat Penat en 1990 en la col·lecció “Al Vent”, n° 4.

²²¹ *Jornada*, 24-9-75.

²²² L’editorial L’Oronella, en el mecenatge de l’Associació d’Escriptors en Llengua Valenciana, ha publicat en 1998 el llibre titulat *El pensament valencianista de Miquel Adlert* que conté la reedició de *En defensa de la llengua valenciana* a més de les seues obres *De la meua catacumba* i *Del periodisme meu*. El llibre de 335 pàgines conté el proleg de Xavier Casp i una introducció de Voro López al primer llibre —que ja va publicar Lo Rat Penat en 1990 en el llibre *Miquel Adlert. Homenage*— a més d’una introducció d’Anfos Ramón al segon llibre i una altra d’Aureli López a l’últim llibre.

²²³ *Bolletí Lo Rat Penat*, n° 47, juliol-agost 1987, p. 2.

²²⁴ Vicent Ramon CALATAYUD, “¿Què fa la classe de tropa?”, *Bolletí Lo Rat Penat*, n° 47, juliol-agost 1987, p. 4.

Per a la presentació de la Gramàtica²²⁵ s'havia sol·licitat, per ruina del pis del Saló de Regines de la Societat, el Saló d'Actes del Centre Cultural de la plaça de Tetuan però la Caixa d'Aforros de València —en numerosos directius promoguts pel PSPV-PSOE— acordà no deixar-lo.²²⁶

El Cor Popular viatja a Suïssa²²⁷ del 20 al 26 d'abril de 1987 i participa en els "Encontres Choralis Internacionals" de Montreux²²⁸.

"Esperem que l'importància d'este concurs, en el que gràcies a Cor Popular el folklor valencià quedarà representat en Europa, les nostres autoritats se n'adonen de la relevància que el Cor s'ha guanyat per mèrits propis i ho reconeguen concedint eixes aportacions econòmiques que tantes voltes han denegat."²²⁹

En la Delegació de Gandia de lo Rat Penat es realitza un curs de Llengua Valenciana per a funcionaris i el 21 de maig de 1987 es celebrà la clausura:

"El fet d'haver-se ensenyat segons la normativa de l'Acadèmia de Cultura Valenciana, als funcionaris d'una corporació municipal de majoria socialista, té la suficient importància per a parlar d'este tema..."²³⁰

En les eleccions de 1987, Miquel Ramón i Quiles, membre de la Junta de Govern de Lo Rat Penat, es elegit diputat pel partit UV per al Parlament Valencià, el qual "...demana permís [a la Junta de Govern] per a jurar el càrrec en l'insígnia del Rat, lo qual s'aprova, i al mateix temps posa el seu càrrec a disposició de la Junta de Govern, indicant que li agradaria continuar en ell, ja que n'hi ha precedents històrics en la nostra societat..."²³¹

5.3.11. EL CALENDARI LO RAT PENAT.

L'ànim incansable d'Aureli López i Vicent Ramon Calatayud, fa que ixca a la llum el *Calendari Lo Rat Penat* per a 1988, i la Secció de Publicacions, ara dirigida per Josep Navarro Faus, feu la presentació²³² el dia 18 de novembre de 1987, en el Saló de Regines, després d'acabades les obres de reparació realitzades per la Diputació i que havien durat varis mesos. Esta iniciativa, com moltes de les mampreses per estos dos ratpenatistes, ha tingut continuïtat, gràcies al seu actiu quefer, a lo llarg dels anys posteriors.

"L'equip de redacció del mateix s'ha esmerat en crear un calendari que informa d'allo que li es propi, com també d'altres temes relacionats en festes, tradicions i facetes culturals valencianes, a través d'interessants escrits."²³³

A lo llarg dels anys el *Calendari Lo Rat Penat* ha segut una esperançadora realitat, esperada per moltíssims valencians, i que ha desenrollat una activa labor. L'última presentació del *Calendari* fon la del corresponent a

²²⁵ Josep Mª GUINOT I GALÁN: *Gramàtica Normativa de la Llengua Valenciana*, Ed. Lo Rat Penat, València 1987.

²²⁶ *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1985-1990*. Acta Junta de Govern, 2 d'abril de 1987. Full 87.

²²⁷ El diari *Las Provincias* dona complida informació i publica varies cròniques enviades des de Suïssa pel periodista Baltasar Bueno, que acompanya al Cor en el viatge.

²²⁸ La crònica del viatge es pot llegir en el *Bolletí Lo Rat Penat* n° 46 de juny de 1987, p. 11.

²²⁹ *Bolletí Lo Rat Penat*, n° 45, abril-maig 1987, p. 17.

²³⁰ *Bolletí Lo Rat Penat*, n° 46, juny 1987, p. 5.

²³¹ *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1985-1990*. Acta Junta de Govern, 25 de juny de 1987. Full 93-b.

²³² *Bolletí Lo Rat Penat*, novembre-desembre 1987, p. 10.

²³³ *Bolletí Lo Rat Penat*, setembre-octubre 1987, p. 4.

1999, que es celebrà el 19 de desembre de 1998 en el Salo de Regines de Lo Rat Penat. En esta ocasió, Aureli López en el seu parlament feu una positiva valoració de la grata realitat que es esta aparició anual:

“...12 anys de recuperació del tradicional Calendari de Lo Rat Penat, iniciat el segle passat.

16.000 exemplars van a dur un missatge positiu i valencianista per tot el nostre Regne.

Una vintena d'entitats, partits polítics, comerciants, humils botiguers, etc., estan reparant-lo per cada racó de la nostra nacionalitat. I ací cabem tots i podem col·laborar tots... Ací hem de ser tots valencians actius.

El nostre Calendari es idoneu per a captar nous socis, per a orientar en la compra dels molts llibres que en ell se recomanen, per a recordar el Dia de la Cultura Valenciana, o la fira del Llibre Valencià de juny. Per a que moltíssimes persones descobriquen l'existència dels nostres clàssics, dels autors actuals en prosa o vers, de la Real Academia de Cultura Valenciana, de l'Associació d'Escriptors, del Comitè de la Llengua, de la Taula d'Autors Teatral, de Lo Rat Revista o Lletraferit... de tants valencians que no volem ser anti res i nos dediquem a construir, a fer créixer i valdre lo nostre, a desfer en llibres i arguments la taranyina que vol tapar una llum creativa que sempre ha seguit nostra... i que hui, ara mateixa, llueix en més força que mai.”²³⁴

L'inauguració del curs 87-88 estigué a càrrec de Leopold Ortiz i Climent que parlà sobre “El present i el futur de la taronja valenciana davant del Mercat Comú”.

“...proposant la creació d'un “lobby” de pressió per a defensar els interessos valencians davant del govern central al qual criticà per la forma en que s'han materialitzat els convenis econòmics en Europa, afirmant que una vegada més València ha eixit perjudicada en unes negociacions on erem competents, en benefici d'altres sectors econòmics del país”.²³⁵

El Rotary Club Centre de València concedí a Lo Rat Penat el “Premi al servei a la comunitat”.²³⁶

El 4 de novembre de 1987, al mateix temps que es produïen virulents pluges i inundacions, es celebraren el CIV Jocs Florals. La reina fou alacantina, Laura Monllor i el temps impedí que molts convidats d'Alacant pogueren arribar al Teatre Principal.

“La nit de la Llengua Valenciana, com l'anomenà el nostre President, relluí en tot el seu esplendor. La presència alacantina per les circumstàncies de l'oratge queda molt merescuda, però la Regina junt a les Dames d'Amor ploroses perquè una d'elles no havia pogut arribar, com tampoc ho pogueren fer els seus pares i els trages alacantins, presidiren l'acte.”²³⁷

El 21 de desembre de 1987 es celebrà un sopar homenatge al catedràtic de Dret Constitucional i membre del Consell Valencià de Cultura, Joan Ferrando Badía organitzat per Lo Rat Penat i una comissió executiva “al que s'adheriren innumerables personalitats del món acadèmic de tota Espanya”²³⁸.

²³⁴ Paraules d'Aureli López en la presentació del *Calendari Lo Rat Penat* per a 1999. Arxíu de Lo Rat Penat, 22-12-98.

²³⁵ *Bolletí Lo Rat Penat*, novembre-desembre 1987, p. 6.

²³⁶ *Bolletí Lo Rat Penat*, novembre-desembre 1987, p. 3.

²³⁷ *Bolletí Lo Rat Penat*, novembre-desembre 1987, p. 4.

²³⁸ Vicent Xavier NAVARRO, “Memòria anual de Lo Rat Penat 1987”, *Bolletí Lo Rat Penat*, gener-febrer 1988, p. 6.

“...Joan Ferrando Badia, doctor honoris causa per varies universitats de tot lo mon, està considerat com el millor especialista europeu i la mes alta autoritat d’esta materia en el mon de parla hispana.”²³⁹

La Junta de Govern acorda el 10-12-87 nomenar-lo Soci d’Honor.

En la Junta General Ordinaria de socis del dia 28 de giner de 1988, Joan Gil Barberá tornà a ser reelegit President per a un nou mandat i entrà com a Vicepresident segon Joan Costa Catalá, que eixe mateix any publicaria el llibre *¡Desperta ferro!*²⁴⁰ que arreplega els seus articles publicats en Las Provincias, i que tindria una continuïtat l’any 1997 en l’edició per Lo Rat Penat del llibre *El ferro que desperta*²⁴¹.

El 7 d’abril de 1988 es torna a visitar al Conseller Ciscar. Acodixen, Joan Gil Barberá, Joan Costa, Vicent X. Navarro, Chimo Lanuza, Miquel Ramón i tambe Mª Dolors García Broch per part de UV, que es la que havia sol·licitat l’entrevista, per a tornar a demanar-li l’homologació dels títols de llengua valenciana de Lo Rat Penat.

“Respecte ad aço, el Sr. Ciscar nos ha dit que hi ha problema...”²⁴²

La Junta de Govern feu un comunicat al Consell Valencià de Cultura agraint “el gest de proposar a Lo Rat Penat com a candidat a la distinció de la Generalitat Valenciana al merit cultural, aixina com el vot dels membres del CVC que galanament han refermat la proposta... Al mateix temps, es condol per l’actitut dels qui prengueren el camí del “no sap, no respon”... Finalment l·lament els dos vots en contra, pero accepta la postura, puix que si estos junt ad atres, reconeixen o premien distints valors, advertiren que en la nostra venerable Entitat no mai podran trobar una negació a la llengua i cultura valencianes..., en definitiva a tot allo que nos unix, agermana i definix...”²⁴³. La distinció no fon concedida a Lo Rat Penat.

La Junta de Govern acordà propendre al poeta Xavier Casp —proposta que es repetiria durant varis anys— com a candidat al Premi de les Lletres Valencianes, i s’organisà, junt ad atres entitats i numeroses personalitats, un homenage a Manuel Rodríguez, reconegut escultor valencià, que realisaria anys despres el monument al heroe valencià Vinatea instalat en la plaça de l’Ajuntament.

5.3.12. EL 750 ANIVERSARI DE LA CONQUISTA DE VALÈNCIA PEL REI JAUME I.

En motiu de la celebració del 750 aniversari de la conquesta de València pel Rei Jaume I, Lo Rat Penat crea una comissió per a l’organissació de conferències al voltant del tema.

“Se comenta la conveniència de llançar un manifest en motiu de la commemoració, que deixe clar que eixa data no es mes que una fita historica en la llarga historia dels valencians, rebujant totalment l’idea que es vol llançar des de certs sectors pancatalanistes de que eixa es la data del nostre naiximent com a Poble.”²⁴⁴

El manifest comença en este premambul:

²³⁹ *Bolleti Lo Rat Penat*, novembre-diciembre 1987, p. 11.

²⁴⁰ Joan COSTA CATALÁ: *Desperta Ferro*, Editorial Nova València, València 1988.

²⁴¹ Joan COSTA CATALÁ: *El ferro que desperta*, Ed. Lo Rat Penat, Colecció Al vent, nº 14, València 1997.

²⁴² *Llibre d’Actes de Lo Rat Penat 1985-1990*. Acta Junta de Govern, 7 d’abril de 1988. Full 117-b.

²⁴³ “Comunicat al Consell Valencià de Cultura”, *Bolleti Lo Rat Penat*, març-abril 1988, p. 5.

²⁴⁴ *Llibre d’Actes de Lo Rat Penat 1985-1990*. Acta Junta de Govern, 11 de febrer de 1988. Full 113-b.

“Tenit el privilegi de ser l’Entitat que recuperara i mantinguera la celebració anyal de l’entrada triomfal de Jaume I d’Arago en la ciutat de València, enguany, per commemorar-se el 750 aniversari, Lo Rat Penat...”²⁴⁵

Se celebren conferències de Desantes Guanter²⁴⁶, catedràtic de l’Universitat Complutense de Madrid qui parlà sobre “El dret a l’informació en la llengua valenciana”; de Pere Vernia qui parlà sobre “El mustaçaf de València i la farmacopea valenciana”, i de Francesc Giner Mengual sobre “La ciutadania europea, hui i demà”.²⁴⁷

Dins dels actes programats pel Consell Valencià de Cultura, es celebren en Lo Rat Penat les conferències de Josep Alminyana Vallés —qui pronuncià unes emocionadíssimes paraules en recòrd de mossen Lluís Alcón Edo, professor durant molts anys dels Cursos de Lo Rat Penat, recentment mort— i que parlà sobre “La narrativa valenciana fins al Sigle d’Or”. La conferència de la catedràtica i acadèmica Ampar Cabanes parlà sobre els aspectes demogràfics de la conquesta. Seguí la de Joan Ferrando Badía sobre “L’ordenament jaumista valencià” i s’acabà, ja en desembre en la del catedràtic de la UCLA Robert I. Burns, qui parlà sobre “Les relacions Iglesia-societat en el segle XIII”.

El 4 de desembre de 1988, el Cor Popular de lo Rat Penat es desplaçà a París per a participar en els actes de clausura del 750 aniversari de la Casa de València en París, esta volta sense la companyia i direcció de Rosa Bartual, qui hagué de quedar-se en València a soterrar al seu marit Josep Villanueva. L’actuació fou molt sentida i emotiva²⁴⁸, i el President de la Generalitat, Joan Lerma, els va felicitar emocionat²⁴⁹. Ya en València, Joan Lerma rebria a Rosa Bartual en el Palau de la Generalitat i li expressà personalment el seu condol.

Estos fets nos mostren la paradoxal relació de les institucions en mans dels socialistes en Lo Rat Penat. Per una banda un aïllament considerable i una asfíxia econòmica i per altra la mala consciència de maltractar a la societat valencianista per antonomàsia. Però esta contradicció era fruit de l’estat de forces dins del PSOE valencià al que l’incorporació del PSPV en la transició li havia donat una impronta pancatalanista de la que no participaven les seues bases. El president Lerma era el màxim exponent d’esta contradicció que, potser, la tinguerà inclús interiorment.

Miquel Adlert Noguerol moria la nit del 12 d’octubre de 1988, i la Junta de Govern de Lo Rat Penat expressà públicament el seu profund pesar, però en l’alegria també d’haver-li oferit en vida l’homenaje de la seua admiració i respecte.

“Estem segurs de que el seu missatge de fe i esperança en el futur de la Patria Valenciana passarà i servirà de directiu a les generacions futures. Descanse en pau.

...immediatament sollicitarem a l’Ajuntament la dedicació d’un carrer en el nom de Miquel, solititut que ya ha segut aprovada.”²⁵⁰

Les JJ.RR. li dedicarien un homenaje postum, que donaria lloc al llibre *Miquel Adlert. Homenaje*, editat per Lo Rat Penat en 1990, dins de la col·lecció Al vent. Lo Rat Penat rebe en l’acte un retrat de Miquel Adlert per a la seua pinacoteca.

Els Jocs Florals de 1988 es celebraren la nit del 18 d’octubre, sent regina Dolors Crespo Iranzo, actuant de mantenedor Pere Vernia i guanyant la Flor Natural Chimo Lanuza. Es nomena President de les Joventuts Ratpenatistes a Artur Auhir qui els donarà un nou impuls.²⁵¹

²⁴⁵ El manifest es pot consultar en el *Bolletí Lo Rat Penat*, setembre-octubre 1988, p. 5

²⁴⁶ *Llibre d’Actes de Lo Rat Penat 1985-1990*. Acta Junta de Govern, 18 de febrer de 1988. Full 114-b. La conferència es celebrà el dia 24-2-88 i el conferenciant fou presentat pel catedràtic Ferrando Badía.

²⁴⁷ *Bolletí Lo Rat Penat*, maig-juny 1988, p. 18.

²⁴⁸ “El Cor Popular en París”, *Bolletí Lo Rat Penat*, gener-febrer 1989, p. 8.

²⁴⁹ “Lerma lloró”, *Las Provincias*, 9-12-88.

²⁵⁰ *Bolletí Lo Rat Penat*, novembre-desembre 1988, p. 2.

²⁵¹ *Llibre d’Actes de Lo Rat Penat 1985-1990*. Acta Junta de Govern, 20 d’octubre de 1988. Full 132.

Lo Rat Penat fa public un manifest en relacio a la creacio de la Televisio Valenciana:

“...es pronuncia sense ambigüetats a favor d’una televisio autonòmica en exclusiu Idioma Valencià.

...La Junta de Govern de Lo Rat Penat no pot menys de manifestar al mateix temps sa profunda preocupacio de que la televisio valenciana es convertixca en el mes poderos instrument d’alineacio i sucursalisacio del poble valencià, per l’utilisacio d’un llenguage que, ni cultural ni formalment, es el propi de la poblacio que immemorialment parla valencià.”²⁵²

Com en tantes atres ocasions, les autoritats socialistes desoiren estes peticions.

El 21 d’abril de 1989 es celebrà un homenage postum a Vicent Añón Marco, gravador i gran valencianiste i col·laborador de Lo Rat Penat, qui en son dia publicà a les seues expenses els dos toms del llibre *101 Hijos ilustres del Reino de Valencia*. Glossà la seua figura Pere Delmonte i intervinguren els poetes Donis Martín, Josep Melià, Emili Camps i Anfos Ramón. La familia entregà un retrat per a la pinacoteca de Lo Rat Penat.²⁵³

Igualment, Lo Rat Penat i Amunt el Cor celebren un homenage a Lluís Alcón Edo, compost per un acte religios que es celebrà el 30 de juny de 1989 en l’Iglesia de Sant Esteve i un acte academic el dia 8 de juny en el Salo de Regines, en el que intervingueren, Joan Gil Barberà, Josep Lluís Pérez Rosales, Anfos Ramón, Pere Delmonte, Obduli Jovani i Antoni Fontelles. Tancà l’acte el seu amic Josep Alminyana Vallés²⁵⁴

“...mossen Alcon , home d’una cultura impressionant, especialiste en filologia de llengües mortes i vives, està considerat com a capdavanter en la defensa de la llengua valenciana i defensor apassionat de la personalitat valenciana, completament diferenciada de la dels pobles del seu entorn.”²⁵⁵

Lo Rat Penat acordà que en la Seccio de Cursos figurara una placa en la següent inscripcio: “Mossen Lluís Alcón i Edo, eminent professor”.

Enrique García Asensio pronuncia una conferencia en lo Rat Penat que va desbordar de public el Salo de Regines.²⁵⁶

La Junta de Govern designa regina dels CVI Jocs Florals a Rosalia Trullenque Dicenta, rebesneta de Rosalia Vera Ceballos que fon la X regina en 1889, fea cent anys. L’acte es un exit, actuant de mantenedor Eduart Primo Yúfera i guanyant la Flor Natural el poeta Xavier Casp.

5.3.13. EL SOPAR DE SANT DONIS.

Lo Rat Penat, arrellegant el relleu de la desapareguda Associacio Valencia-2000, celebra el 8 d’octubre el tradicional Sopar de Sant Donis. Este sopar s’ha convertit en una nova i habitual activitat de Lo Rat Penat que ve celebrant-se en gran exit tots els anys. En ell participen molts pintors, artistes, particulars i empreses que donen regals que son despres sortejats entre el public que assistix al sopar. El sopar de 1989²⁵⁷ es celebrà en la Sala Canal de Pinedo, acodint mes de 250 persones. El Sopar de Sant Donis dels anys 1996, 1997, 1998 i

²⁵² *Bolleti Lo Rat Penat*, març-abril 1989, p. 5.

²⁵³ *Llibre d’Actes de Lo Rat Penat 1985-1990*. Acta Junta de Govern, 27 d’abril de 1989. Full 149.

²⁵⁴ *Llibre d’Actes de Lo Rat Penat 1985-1990*. Acta Junta de Govern, 29 de maig de 1989. Full 151-b.

²⁵⁵ *Bolleti Lo Rat Penat*, maig-juny 1989, p. 11.

²⁵⁶ *Llibre d’Actes de Lo Rat Penat 1985-1990*. Acta Junta de Govern, 6 de juliol de 1989. Full 154.

²⁵⁷ *Llibre d’Actes de Lo Rat Penat 1985-1990*. Acta Junta de Govern, 11 d’octubre de 1989. Full 158-b.

1999²⁵⁸ es celebrà en l'històric marc del Monasteri d'El Puig, oficiant-se previament un *Te Deum* davant de l'imatge de Santa M^a d'El Puig, presidit per la Real Senyera de Lo Rat Penat.

5.3.14. LES FALLES ADOPTEN LES NORMES D'EL PUIG.

El Congrés Faller²⁵⁹ aprovà l'utilisació de la normativa ortogràfica de la ACV i Lo Rat Penat envià una carta oberta felicitant al mon faller per tan important decisió:

“...manifestar-vos la nostra enhorabona per la decisió d'adoptar les normes de l'Acadèmia de cultura Valenciana per a tot quant pertany a l'escriptura de la llengua valenciana.

La vostra decisió té més importància de lo que a simple vista pareix. Una vegada més vos heu constituït en els capdavanters de la lluita per la defensa de la llengua que es com defensar la personalitat valenciana. Una vegada més els fallers valencians han sabut estar en el lloc que els correspon defenent la nostra llengua valenciana.”²⁶⁰

La Junta de Govern felicita a Emili Camps per les seues magnífiques intervencions en el Congrés Faller per a que s'adoptara la normativa ortogràfica valenciana.²⁶¹

“Novament les falles, representants d'una gran majoria del poble valencià, han deixat ben clara la seua postura de valencianitat, davant els continuats atacs del catalanisme que troba en els organismes oficials, tota classe de facilitats i ajudes. El ¡NO! a la política lingüística de les nostres autoritats, ha seguit d'una rotunditat impressionant. El poble rebusca sense por ni indiferències una forma de parlar (i més d'escriure) que no es la seua. I com de res valgueren multitudinàries manifestacions, ni denúncies, ni protestes, ha expressat, a través de les falles, la seua voluntat i el seu inqüestionable propòsit de mantindre ben alt el pabelló de la Llengua Valenciana.”²⁶²

Leopold Penyarroja publica el llibre *El Mozárabe de Valencia*²⁶³ i des de la revista *Lo Rat* es fa una ressenya en els següents termes:

“L'autor, Leopold Penyarroja, que es professor de Llengua Espanyola, doctor en Història i membre del Consell Valencià de Cultura, nos presenta una monografia, per mig de la qual desmonta l'hipòtesis dogmàtica de la suplantació lingüística a raïl de la reconquesta pel mètode científic dels mètodes, demostrar l'hipòtesis contrària. Es a dir, que n'hi hague una llengua protovalenciana parlada en el Regne de València en l'època musulmana, les característiques fonètiques de la qual són convergents en la fisonomia de la llengua del primer període llatí.

²⁵⁸ *Las Provincias*, 2-10-99, p. 39. El Sopar de Sant Donis de 1999, es celebrà el dia 1 d'octubre, divendres, ja que el dia 8-10-99 les JJ.RR. celebraren en la Sala Canal de Pinedo la 2ª edició dels premis Lo Rat, oferint-se un homenatge a Antonio Ubieta Arteta.

²⁵⁹ L'utilisació de les Normes d'El Puig fon aprovat pel Ple del Congrés Faller de data 20-9-90. Posteriorment, s'aprovaria el Reglament Faller pel Ple de l'Excm. Ajuntament de València el dia 9-5-91, i el dia 21-8-91 seria publicat en el BOP de València.

²⁶⁰ *Bolletí Lo Rat Penat*, juliol-agost 1989, p. 8.

²⁶¹ *Llibre d'Actes de Lo Rat Penat 1985-1990*. Acta Junta de Govern, 29 de juny de 1989. Full 153-b.

²⁶² *Bolletí Lo Rat Penat*, juliol-agost 1989, p. 11.

²⁶³ Leopold PEÑARROJA TORREJÓN: *El Mozárabe de Valencia*, Ed. Gredos, Madrid, 1989.

Trobe que el Dr. Penyarroja fa en este tractac una aportacio solida, coherent i exhaustiva, no sols a la reconstruccio del romanç valencià prejaumi sino tambe de la globalitat dels parlars mossaraps de l'orient peninsular; en un criteri científic puríssim, en un tractament cabdal de les fonts i un abrumador torrent de materials, que fan d'este estudi fita inexcusable per a qualsevol analisis de futur, tant sobre la geografia dialectal d'El Sharq Al-Andalus com sobre l'història de la Llengua Valenciana.”²⁶⁴

El 9 d'octubre, lo Rat Penat llança el tradicional manifest del Dia de la Patria Valenciana:

“Enguany, coincidint en l'inauguracio oficial dels nous mijos de comunicacio (radio i televisio), hem d'estar contents per disposar d'elements propis par a potenciar, divulgar, informar i agermanar a totes les terres i gents que componen este Regne... Esperem que siguen els millors conreadors de la llengua valenciana, llengua oficial de Lo Rat Penat, sense dependencies forasteres pertorbadores...”²⁶⁵

Pero pronte començaran les protestes:

“...¿Tan difícil es trobar una dotzena de locutors que sapien parlar correctament?, la nostra entitat pot oferir-los en un domini de la nostra llengua valenciana, lògic i de naixença, netet de castellanismes innecessaris i de catalanismes estranys i malsonants. Es d'una tristesia que aborriona l'escotar dir terra i poble en e i o tancades al mateix locutor que t'amolla el “doncs, prohibeix, el que passa per lo que passa, dues, amb, etc.” i tantíssims arcaïsmes de l'antic idioma valencià, junt a invents que mai no s'han escoltat i que sonen com arrancats de la gola. La coentor d'utilisar a hores d'ara les eles geminades (en el punt volat enmig), l'abus de digraf tx inexistent i tants atres barbarismes regressius identifiquen als nous afrancesats d'una terra massa farta de conquistadors que l'han desunida, despersonalisant-la.”²⁶⁶

Anfos Ramón denuncia la falta d'ajuda institucional per a la centenaria festa dels Jocs Florals:

“...L'Ajuntament de Valencia, se cobrix patrocinant uns premis —dels que no toca un centim la Societat, perque van a mans dels autors—, cedint la Banda Municipal, guardies de gala, timbalers i adequacio de l'escenari. La Diputacio diu que ya fa prou proporcionant-nos el Teatre Principal. I la Conselleria de Cultura nos dona una “almoïna” per a que no digam, de vegonya. En quant a les Corporacions d'Alacant i Castello, normalment, no es dignen ni a contestar.

Clar que tota esta fobia encoberta, la causa nostra irreductible lluita en defensa de la Llengua Valenciana, que no es naturalment, la que ells estan introduint solapadament a traves d'escoles, mijos d'informacio i *propagandes*, que magnifiquen el dialecte català *rebutjat clara i constantment pel poble...*”²⁶⁷

²⁶⁴ Miquel CASTELLANO AROLAS, *Rev. Lo Rat*, nº 5, giner febrer 1991, p. 18.

²⁶⁵ *Bolleti Lo Rat Penat*, setembre-octubre 1989, p. 3.

²⁶⁶ Aureli LÓPEZ I MUÑOZ, “Un barrejat terbol”, *Bolleti Lo Rat Penat*, setembre-octubre 1989, p. 9.

²⁶⁷ Anfos RAMÓN I GARCÍA, “Els Jocs Florals per darrere”, *Bolleti Lo Rat Penat*, setembre-octubre 1989, p. 8.

El Grup Cultural Il·licità Regne de València li concedix la Palma Daurada a Lo Rat Penat en la seua X edició²⁶⁸ “...pels seues esforços i lluita constant en defensa de la llengua i cultura valenciana...”²⁶⁹ La Junta de Govern acorda felicitar a Antonia Vila d’Elig per la seua pagina dominical sobre la llengua valenciana en el diari *Elche*.²⁷⁰

Igualment, l’associació cultural Amics de l’Acadèmia, acorda concedir a Lo Rat Penat la I Medalla Colectiva Ausias March al mèrit cultural i científic “...en atenció a la gran labor cultural y de investigació realitzada durante más de 100 años en el campo de las Humanidades Valencianas...”²⁷¹

El Tribunal de les Aigües de la Vega de València, en la seua sessió del dijous 21 de juny de 1990, acorda tributar un homenatge a Lo Rat Penat “...per la seua llavor en constant defensa de les glòries de la Patria Valenciana...”²⁷², concedint la Medalla del Milenari del Tribunal a la centenaria Institució cultural.

El 25 de gener de 1990 es celebra la Junta General Ordinària de socis i es renova mija Junta de Govern, ocupant el càrrec de Secretari General Juli Moreno i Moreno, i entrant també Josep Mª Boluda i Sanambrosio com a vocal tercer, Joan Soler Luján com a vocal quint i Rafael Ferraro Sebastián com a Contador.

Gràcies a la consecució d’un poc de publicitat i a l’interès de Josep Lluís Ferri, l’humil *Bolleti Lo Rat Penat* es convertix en la revista *Lo Rat*. El n° 0 apareix com a Època V. Gener-Febrer de 1990, i continua publicant-se periòdicament fins ad estos moments, desembre de l’any 1999.

Lo Rat Penat prepara un informe sobre la llengua utilitzada per la Televisió Valenciana (Canal 9), que es edita i envia a tots els mitjans de comunicació, entitats representatives, agrupacions socio-culturals i polítiques. La primera edició s’escgota ràpidament i es realitza una segona edició.²⁷³

Per a la CVII edició dels Jocs Florals, La Junta de Govern designa regina a Victoria Eugènia Moreno i Ballester. L’acte de la “Demana” es celebrà el dia 27 de juliol en l’Ajuntament de Nules sent rebuda la Junta de Govern per l’Alcalde i la Corporació Municipal. L’acte fou cobert per la TVV. Els Jocs Florals es celebren el dia 25 de novembre de 1990²⁷⁴, en l’acostumat esplendor, actuant de mantenedor Ramon Ferrer Navarro i guanyant la Flor Natural Josep Melià Castelló. A l’acte assistí l’alcadesa de València, Clementina Ródenas²⁷⁵ acompanyada d’Enrique Real, qui els va presenciar des d’una naya del pis principal.

Durant l’any 1990, el Cor Popular celebra el seu X aniversari:

“...Si tinguérem que fer un balanç de lo que ha significat este Decim aniversari per al Cor Popular, podríem dir que ha segut una reafirmació clara i contundent de la nostra continuïtat... una injecció de vitamines i noves il·lusions per a continuar avant en la nostra llabor”²⁷⁶

Es celebren diversos actes, destacant una exposició, un recital en el Palau de la Música on “...el Cor recorre durant un programa de quasi dos hores les cançons més significatives en estos deu anys...”, una missa d’acció de gràcies cantada en llengua valenciana en la Basílica de la Mare de Déu dels Desamparats i la clausura en un sopar que tingue lloc en l’Hotel Reina Victoria “...al que assistiren amics i autoritats del món cultural valencià.”²⁷⁷

²⁶⁸ *Llibre d’Actes de Lo Rat Penat 1985-1990*. Acta Junta de Govern, 16 de novembre de 1989. Full 160-b.

²⁶⁹ Arxíu de Lo Rat Penat. Document de data 25-10-89, en el que el Grup Cultural Il·licita “Regne de València” concedix a Lo Rat Penat la X Palma Daurada.

²⁷⁰ *Llibre d’Actes de Lo Rat Penat 1985-1990*. Acta Junta de Govern, 18 de gener de 1990. Full 165.

²⁷¹ Arxíu de Lo Rat Penat. Document de data 25-2-90, en el que l’associació cultural Amics de l’Acadèmia concedix a Lo Rat Penat la I Medalla Colectiva Ausias March al mèrit cultural i científic.

²⁷² Arxíu de Lo Rat Penat. Document de data 21-6-90, en el que el Tribunal de les Aigües concedix a Lo Rat Penat la Medalla del Milenari.

²⁷³ *Llibre d’Actes de Lo Rat Penat 1985-1990*. Acta Junta de Govern, 8 de març de 1990. Full 172-b.

²⁷⁴ *Rev. Lo Rat*, n° 5, gener-febrer 1991, p. 6.

²⁷⁵ En la p. 184 del llibre *Lo Rat Penat* editat pel CVC l’any 1996 es pot veure la fotografia de Clementina Ródenas i Enrique Real en els CVII Jocs Florals.

²⁷⁶ Ana Pilar MARTÍN MATEU, “Cor Popular de Lo Rat Penat”, *Rev. Lo Rat*, n° 5, gener-febrer 1991, p. 8.

²⁷⁷ *Ibidem*.

Lo Rat Penat, en motiu del trasllat de les despulles d'Azorín des de Madrid al seu poble natal Monover, decidi oferir-li un homenage al gran escriptor valencià. Azorín mantingue una especial relacio en Lo Rat Penat, ya que fon amic de Teodor Llorente i acodi com a ilustre convidat als Jocs Florals de 1897 en els que va ser regina Josefina Llorente i Falcó. En la seua obra *Valencia*, dedica un capítul a parlar de la gran festa de les lletres valencianes “Els Jocs Florals” organitzats per Lo Rat Penat.

El 17 de novembre de 1991 la Junta de Govern de Lo Rat Penat, acompanyats per Rosalia Trullenque, regina CVI, Victoria Eugenia Moreno, regina CVII, acodiren a Monover, sent rebuts per l'Alcalde, pel Concejat de Cultura i pel Director de la Casa-Museu d'Azorín. La comitiva acodi al cementeri i deposità en el seu mausoleu una corona de llorer. Despres, en la Casa-Museu es feu donacio d'una placa de rajoles de Manises pintada per Rosalia Trullenque en la següent dedicatòria “La centenaria Institució Cultural Lo Rat Penat a José Martínez Ruiz, Azorín.”²⁷⁸

El Concurs de Llibrets de Falla de 1991 augmenta la seua dotacio economica gracies a la col·laboracio d'empreses, indústries i particulars, pero l'Ajuntament, encara que ya havia deixat de convocar el concurs paral·lel, no col·laborava en el seu tradicional patrocini:

“¿Quan l'ajuntament de Valencia tornarà a compartir la responsabilitat que li pertoca en este concurs? Recordem que fins que s'inventà el concurs “paral·lel”, que mori per molt que se'l volgue unflar i fer atractiu en subvencions d'escandal, patrocinava els palets.”²⁷⁹

En 1991 es firma el contracte de cessio de l'edifici del carrer Aparisi i Guijarro per a us de Lo Rat Penat, per part del President de la Diputacio, Francesc Blasco, i pel President de Lo Rat Penat “...en el compromís de reversio del be donat, en el supost de que el mateix no fora destinat als fins de l'Associacio o deixara de ser-ho posteriorment, i en el supost de dissolucio de l'Associacio”²⁸⁰. La donacio es acceptada per l'Assamblea General de Socis celebrada el dia 31 de gener de 1991.

Durant el mes de febrer de 1991, es celebra un nou cicle de conferencies sobre llengua i lliteratura en gran assistencia de public, i durant la semana del 15 al 19 d'abril es celebra un cicle d'intervencions politiques, en les quals intervenen el CDS, PP, PSRV i UV.

“...tots mostren un desacort en la politica cultural realitzada pel PSOE, la qual coincideix en calificar de DIRIGISTA i de SECTARIA perque ha primat als circuls que li han segut fidels en tots els seus plantejaments.”²⁸¹

Les eleccions de 1991 faran que UV obtinga el major recolzament de la seua historia. En l'Ajuntament de Valencia, el PP obtindra 9 regidors i UV 8, lo que fara que arriben a un pacte de govern i que Rita Barberá siga l'Alcadesa de Valencia. Les esperances del canvi obrin moltes expectatives per a la llengua valenciana, pero en les negociacions del pacte de govern, o no se va incloure l'adopcio per l'Ajuntament de Valencia de la normativa de la RACV, o no saberen exigir-li-la al PP. La deficient negociacio per part de UV d'esta fonamental reivindicacio —encara que des de les arees gestionades per UV sí s'utilisaren les Normes d'El Puig—, ocasionaria una gran decepcio entre els valencianistes que havien depositat en eixe partit la seua confiança. Des d'este moment, el recolzament electoral de UV aniria baixant fins al 13 de juny de 1999 en que pergue la representacio en les Corts Valencianes i en l'Ajuntament de Valencia.

²⁷⁸ *Rev. Lo Rat*, n° 5, gener-febrer 1991, p. 7.

²⁷⁹ *Rev. Lo Rat*, n° 6, març-abril 1991, p. 5.

²⁸⁰ Joan GIL BARBERÀ i altres: *Lo Rat Penat*, Ed. Consell Valencià de Cultura, Valencia 1996, p. 89.

²⁸¹ *Rev. Lo Rat*, n° 7, estiu 1991, p. 5.

PRESIDENT TRENTACINC

En Josep M.ª Boluda i Sanambrosio
(1992-1996)

5.3.15. LA NOVA SENYERA DE LO RAT PENAT.

“Enguany ha fet 68 anys que les Joventuts de Lo Rat Penat, en el seu esforç i esperit ilusionat, regalaren a la nostra Entitat una Senyera, replica fidel de la que es conserva des del s. XV en l'Archiu Municipal de Valencia.

...Ara, una notable familia valenciana, Trullenque-Dicenta, i especialment Rosalia, la nostra Regina CVI, preocupada pel mal estat de conservacio de la nostra ensenya, s'oferi per a confeccionar i donar a l'Entitat una nova Senyera replica fidedigna de la que poseim”²⁸²

El dissabte 5 d'octubre de 1991 es celebra la bendicio de la nova Senyera. L'acte religios es celebra en l'Iglesia de Sant Esteve, sent beneida per mossen Alminyana²⁸³, actuant de padrins Rosalia Dicenta Martínez i Julio Trullenque Sanjuán. Els cordons de la Senyera eren portats per Rosalia Trullenque Dicenta, Regina CVI, i per les seues germanes Carmen-Luisa, Marta i Laura.

Despres s'acodi en comitiva a la Llonja de Valencia, on es celebrà l'acte civic en el Salo columnari i on el Cor Popular i el Grup de Danses oferiren al public la seua actuacio, tancant-se les celebracions en un cocktail en el que participaren tots els assistents.

El 25 de novembre de 1991 es celebraren els CVIII Jocs Florals, ocupant la Cadira Daurada Ana Isabel Ribes Rosa, guanyant la Flor Natural el poeta Pere Delmonte i actuant de Mantenedor Leopold Penyarroja que pronuncià un magnific parlament:

“...Cert es que, fa dotze sigles, Valencia fon conquistada pels eixercits de l'islam. Pero cert, es tambe que l'islam no pogue despullar de l'antiga soca llatina les formes culturals creixcudes, des d'un mileni abans, en el solar valencià. Valencians hi hague en aquella hora, fidels a la fe cristiana i a les tradicions romaniques dels seues antepassats. I hi hague una llengua vernacula que, ans de la conquesta jaumina, en les planes litorals i en la serralta era parlada per tot arreu de la nostra terra...

Pero En Jaume, seduït ya per esta terra abans de la seua conquesta, no trobà una Valencia buida, ni una Valencia muda, ni una Valencia exenta de formes de cultura... 1238 es, en conseqüencia, l'acte de naiximent del nostre Regne, pero mai la partida de naiximent del poble valencià.”²⁸⁴

El 14 de decembre de 1991 es celebra en Valencia una nova gran manifestacio organisaada per les Entitats Culturals del Regne de Valencia. La participacio, encara que hi havia molts factors en contra, fon massiva.

“...Lo cert es que els valencians estagueren en el carrer suportant les inclemencies del temps²⁸⁵ per a fer patent el rebuig a la solapada activitat catalanisadora que encara hui es manté i es potencia des de distints llocs de poder, pero mes desgraciadament des de les escoles i en les aules on es formen els futurs valencians.

...tots saben que cap colectiu, fins ara, ha segut capaç de mobilisar a mes gent i traure-la al carrer...”²⁸⁶

Despres de mes d'onze anys al front de Lo Rat Penat, el 30 de giner de 1992, Joan Gil Barberá deixava la presidencia. La seua despedida fon emocionant i emotiva i una llarga ovacio premià la seua dedicacio i tots els seus desvels per dur avant —en uns anys tan dificils— la centenaria institucio. Josep M.ª Boluda era elegit nou president.

²⁸² *Rev. Lo Rat*, n° 8, setembre-octubre 1991, p. 5.

²⁸³ *Las Provincias*, 6-10-91.

²⁸⁴ *CVIII i CIX Jocs Florals de la Ciutat i Regne de Valencia*, p. 13, Ed. Lo Rat Penat, Valencia, 1993.

²⁸⁵ En les fotografies de la manifestacio es pot vore com plovia i milers de persones en els paraigües oberts.

²⁸⁶ Juli MORENO, “14-D Manifestacio per la llengua valenciana”, *Rev. Lo Rat*, n° 10, giner-febrer 1992, p. 15.

5.4. LES JOVENTUTS RATPENATISTES.

L'any 1985, baix la presidència del Dr. Gil Barberá, la joventut de la societat sent necessitat d'organitzar-se i prenen nou ale les Joventuts Ratpenatistes i tornen a reorganitzar-se dins del si de la societat en el patrocini de la mateixa, en tot el futur per davant i en l'herència de tota l'història passada que tantes fites importants marcà en la centenaria institució i que tant va influir en el govern de la corporació ratpenatista.

Sols recordar que la Senyera de Lo Rat Penat, que tantíssims actes patriòtics ha presidit²⁸⁷, fon regal de les JJ.RR. en l'any 1923²⁸⁸.

5.4.1. 1985. REVISCOLEN LES JJ.RR.

En la salutació de Nadal de 1985 podem llegir estes paraules del President de Lo Rat Penat:

“En l'any que deixem ha sorgit un nou brot, les Joventuts Rapenatistes, inyecció de vida i futur. Esperem que el proper any es consoliden les joventuts dins la nostra Societat, ya que son les arrels i el rent del futur, que es futur de Valencia.”²⁸⁹

L'any 1985 havia segut declarat l'Any Internacional de la Joventut i les JJ.RR. feren una crida a tota la joventut valencianista en este motiu:

“Esperem la vostra participació i el vostre compromís com a joves valencianistes per a que est Any Internacional de la Joventut ens unixca mes si cap en el projecte comú que es crear una Valencia mes lliure.”²⁹⁰

Entre atres activitats i per a animar als joves a participar en la societat, les JJ.RR. van celebrar un Concurs-Exposició de Fotografia i una Exposició col·lectiva d'Arts Plàstiques en la Galeria d'Art de Valencia-2000, en la que una trentena de quadros de joves pintors valencians oferiren al públic una mostra de les tendències de la pintura valenciana en aquells moments.²⁹¹

Una altra conseqüència de les activitats programades sera l'edició d'un llibre escrit i publicat per les JJ.RR., titulat *Aportacions* i compost per diversos articles que arrepleguen distins aspectes de la problemàtica social i cultural de la joventut.

5.4.2. LES JJ. RR. PARTICIPEN EN EXPOJOVE.

A mes, aquell any començaria una activitat que perdura fins als nostres dies: la participació en la fira EXPOJOVE. Del 26 de desembre de 1985 fins al dia 5 de gener de 1986, i per primera vegada, les JJ.RR., com a membres del Consell de la Joventut de Valencia participaren en la fira juvenil.

²⁸⁷ En l'era autonòmica, i durant els anys de govern del PSOE en l'Ajuntament de Valencia en que varen suspendre l'assistència de la Real Senyera al tradicional *Tedeum* d'acció de gràcies en la Catedral el 9 d'Octubre, Lo Rat Penat va mantindre la celebració religiosa convocant a tots els valencians i sent presidit en tots els honors per la Senyera de Lo Rat Penat.

²⁸⁸ Es interessant llegir les cròniques del dia de la benedicció de la Senyera en *Las Provincias* del dia 8-5-23 i en el *Diario de Valencia* del 9-5-23, que es troben les dos arreplegades en el llibre *I Centenari dels Jocs Florals de la Ciutat i Regne de Valencia*, Ed. Lo Rat Penat, Valencia, 1983.

²⁸⁹ *Bolleti Lo Rat Penat*, nº 37, novembre-desembre 1985.

²⁹⁰ *Bolleti Lo Rat Penat*, abril-maig 1985.

²⁹¹ Pasqual MONTESINOS, “Any Internacional...”, *Bolleti Lo Rat Penat*, nº 38, gener 1986.

La fira es tots els anys un exit d'assistència i participació on acodixen milers de joves i chiquets i també majors que els acompanyen, per a distraure's en els dies de les vacances escolars de Nadal.

“Si, ha segut una sorpresa per a molts, i donaven fe d'ella les cares que posava la gent quan passava per davant del nostre lloc. Ha segut una sorpresa tant per a propis..., com per a estranys, perquè no esperavem trobar-nos allí on impera l'oficialitat.

... El balanç de la nostra participació en EXPOJOVE, en opinió de tots els que hem ates i informat als visitants ha segut molt positiu, encara que solament es tinga en conte l'afluència de gent.”²⁹²

En el stand es van repartir tríptics on es donava a conèixer Lo Rat Penat i les seues activitats, aixina com a les JJ.RR. i s'exposaren totes les edicions de la societat: llibres i gravacions musicals del Cor Popular i del Grup de Danses.

L'any 1986, i a banda d'altres activitats, les JJ.RR. celebren el II Concurs de Fotografia, el qual fou un exit de participació. Però el problema vindria a l'hora de tornar a participar en Expojove 86. Les JJ.RR. havien dedicat bona part de les seues forces per a preparar la seua presència en la fira, realitzant pegatines, fulls de divulgació cultural i una sèrie de publicacions per a arribar a la Joventut. A última hora se'ls denega la participació:

“Pareix ser que al Consell [de la Joventut de València] no li feu molta gràcia que les JOVENTUTS RATPENATISTES forem una de les associacions que més moviment tinguerem l'any passat, i enguany ha posat totes les pegues hagudes i per haver que han pogut; impedit així que una vegada més les JOVENTUTS RATPENATISTES poguerem contactar en la resta dels joves valencians.

...es evident que entre els joves també hi ha enveges i afany de protagonisme, cosa que no entenem perquè la finalitat de les JOVENTUTS RATPENATISTES no es atra que mantindre viva la cultura valenciana entre els joves, sense fer mal a ningú i treballant durament.”²⁹³

La Junta de Govern de Lo Rat Penat hagué de fer l'oportuna protesta en els mitjans de comunicació per les traves que se'ls posava a les JJ.RR.²⁹⁴

L'any 1987, i en motiu de l'entrega de premis del II Concurs d'Obres de Teatre en llengua valenciana, el Grup de Teatre, integrat per membres de les joventuts, posen en escena l'obra “L'erotíssima donya Ines” de Joan Gil Albors, en el Teatre Talia de València.²⁹⁵

Igualment es celebra el III Concurs de Fotografia i es torna a participar en gran exit en Expojove, superant totes les complicacions que es posaren, en un stand dins del lloc destinat al Consell de la Joventut de la Comunitat Valenciana. L'Ajuntament va cedir un altre stand a Lo Rat Penat com a entitat cultural, i en ell varen estar representades totes les Seccions de la casa i es va disposar una chicoteta exposició d'indumentaria tradicional valenciana pel Grup de Danses.²⁹⁶

L'anima de les JJ.RR. d'estos anys foren la seua Presidenta Ana Pilar Martín Mateu i el seu Secretari Pasqual Montesinos.

²⁹² Pasqual MONTESINOS, “Expojove 85”, *Bolletí Lo Rat Penat*, nº 38, gener 1986.

²⁹³ *Bolletí Lo Rat Penat*, nº 44, gener-febrer-març 1987, p. 15.

²⁹⁴ *Ibidem*, p. 2.

²⁹⁵ *Bolletí Lo Rat Penat*, nº 47, juliol-agost 1987, p. 2.

²⁹⁶ Ana Pilar MARTÍN MATEU, “Expojove 87”, *Bolletí Lo Rat Penat*, gener-febrer 1988.

5.4.3. LES JJ. RR. DE GANDIA.

Paralelament, i com a conseqüència de la vida que per eixos anys alcançà la Delegació de Lo Rat Penat en Gandia —arribant inclus a editar-se un bolleti²⁹⁷—, les JJ.RR. d'eixa ciutat celebren el I Concurs de Llibret Infantil en Llengua Valenciana que es falla en la Societat de Foment de Gandia, i l'acte d'entrega de premis es presidit per la Fallera Major de Gandia i pel President de la Junta Local Fallera, en l'assistència de distintes personalitats del mon faller i cultural de la ciutat.²⁹⁸

5.4.4. LA PRESIDENCIA D'ARTUR AHUIR.

L'últim trimestre de 1988 es fa carrec de les JJ.RR. Artur Ahuir, qui des del seu nomenament els donaria un nou impuls i duria a terme molts dels seus projectes en la participació dels joves de la societat.²⁹⁹

En la seua salutació com a nou President de les JJ.RR. justifica la no participació aquell any en Expojove per problemes d'organització interna i per la falta de dotació econòmica per part de la Diputació, Consell i Ajuntament, tots en mans del PSPV-PSOE.³⁰⁰

Eixos dies morien en un inesperat i desgraciat accident Fede Feases i Angels Brull, dos activíssims joves que col·laboraven en distintes associacions culturals i que la mala fortuna s'endugue sense poder acabar tots els projectes de futur que Fede Feases tenia en marxa per a organitzar a la joventut dins del moviment valencianista.

La seua inesperada mort va impressionar al mon cultural valencianista i molt especialment a les joventuts que compartien en ell els mateixos anhels.

“Federic era metòdic, organitzat, pacient, conscient sobre tot. Ell volia alligonar als que ades (fins fa molt poc) l'alligonaven. La raó científica —dia ell— es la que triuflarà. Portava camí de ser professor.

...Ell sempre dia que no volia vencer a cap, mes convencer a tots. Federic era un model d'actuació humana. Als 21 anys nos deixa una novela acabada, unes quantes escomençades, un grapat de projectes mampresos, treballs científics, articles, poesies, teatre, comics, no se quantes idees i activitats de profit huma i social, una carrera i comportament d'estudiant brillants i un esperit que acompanyarà per sempre l'anima de tots els que el coneixiem i que nos donarà força per a lluitar per allo que ell, nosatros els seus amics i la major part dels valencians volem.”³⁰¹

La Junta de Govern de Lo Rat Penat acordà concedir-los a títol postum la Medalla del Centenari de Lo Rat Penat.³⁰²

Les JJ.RR. entren en uns anys d'intensa activitat: s'organisen les conegudes tertulies, sessions de cine, concursos de musica, concursos de fotografia, excursions i es torna a participar en Expojove.³⁰³

²⁹⁷ *Bolleti Lo Rat Penat*, novembre- desembre 1988, p. 4.

²⁹⁸ *Bolleti Lo Rat Penat*, març-abril 1988, p. 12.

²⁹⁹ *Ibidem*.

³⁰⁰ *Bolleti Lo Rat Penat*, giner-febrer 1989, p. 3.

³⁰¹ Josep Lluís FERRI, “Quant el vent s'emporta...”, *Bolleti Lo Rat Penat*, març-abril 1989.

³⁰² *Bolleti Lo Rat Penat*, març-abril 1989, p. 2.

³⁰³ *Bolleti Lo Rat Penat*, novembre-desembre 1989, p. 16.

5.4.5. LES TERTULIES DE LES JJ.RR.

Les Tertulies de les Joventuts Ratpenatistes que normalment venien celebrant-se el segon divendres de cada mes, i en els que varen participar importants personalitats i que van tindre gran repercusió i transcendència entre la joventut valencianista. Els joves omplien el Saló de Regines i passaven la velada al voltant del personatge convidat escoltant-lo i raonant en ell.

La primera tertulia es celebrà el 14 d'abril de 1989, tenint com a convidats a Chimo Lanuza i a Emili Ridocci que com a guanyadors els dos de la Flor Natural parlaren del present i futur de la Poesia Valenciana.

Entre altres, també hi participaren Xavier Marí d'Esquerra Nacionalista Valenciana i Mª Angels Ramón-Llin de UV.³⁰⁴

Durant l'any 1990 Artur Ahuir i el seu equip de JJ.RR. du a gent tan interessant i en concepcions tan diverses com Amadeu Fabregat, Xavier Casp o Ricart Pérez Casado.³⁰⁵

En 1991 acodia com a convidat Damià Mollà, coautor del llibre *De impura Natione*.

“Damià Mollà va exposar quins varen ser els errors comesos pel catalanisme tradicional i com, segons ell, es deuria de caminar cap a una unió dels valencians si lo que volem es un poble fort. El públic assistent retrucà en ganes algunes de les propostes del Sr. Mollà i donà la raó a moltes altres. Si alguna cosa quedà clara es l'imprescindible valencianitat com a punt de partida per a la reconstrucció del nostre poble.”³⁰⁶

Igualment van participar en les tertulies Leopold Ortiz (eurodiputat del PP), Hector Villalba de UV i Leopold Penyarroja que acabava de publicar *El mozárabe de Valencia* en l'Ed. Gredos i que “...venia a canviar l'espectre d'acció de la romanística tradicional des de Menéndez Pidal als nostres dies.”³⁰⁷

Continuaren, entre altres, les de Joan Gil Barberá, ex-president ja de Lo Rat Penat, la del President Nacional de UV, Miquel Ramón Izquierdo i la del Rector de l'Universitat Lliterària de Valencia, Ramón Lapiedra.

“...la més sorprenent de totes i la que més reso tingue en la premsa nacional fon l'última de les tertulies, la de Ramón Lapiedra, que quedà gratament sorpres per l'ambient que trobà en nostre for de debat: gent que sap argumentar, discrepar, expressar les seues pors i temors, denunciar sempre en una correctíssima educació i per supòsit sempre en valencianitat”.³⁰⁸

Baix la presidència d'Artur Ahuir, les Joventuts Ratpenatistes desenvoluparen una gran activitat, i en l'èxit de les tertulies aconseguiren un gran protagonisme, donant una imatge oberta i plural en rebre, escoltar i raonar no sols en importantíssimes personalitats del món cultural, econòmic i social, sino també en destacats panca-tanistes.

En estes circumstàncies i en estos moments de gran activitat en les joventuts, el IVAJ, llavors en mans del PSOE, concedix una mínima subvenció a les peticions de patrocini per part de les JJ.RR., les quals li contesten durament des de la revista Lo Rat, i que vullc transcriure perquè son un bon exemple de la discriminació que ha patit Lo Rat Penat durant els anys del conegut com a “rodillo socialiste”.

³⁰⁴ Bolleti Lo Rat Penat, març-abril 1989.

³⁰⁵ Artur AHUIR, “Tertulies Joventuts”, *Rev. Lo Rat*, nº 6, març-abril 1991, p. 6.

³⁰⁶ *Ibidem*

³⁰⁷ *Ibidem*

³⁰⁸ Felip BENS, “Tertulies de JJ.RR. enamorats del dialecte”, *Rev. Lo Rat*, nº 12, extra d'Estiu, 1992, p. 21.

“L’inclit director de l’IVAJ, Joan Calabuig, després que l’institució que dirigix donara una almoina vergonyosa en forma de subvenció a les JJ.RR., s’atreuï a comentar que l’incidència social de les JJ.RR. era pràcticament nula. Estem en atres marcs, farts de vore com des d’institucions semblants se destinen pressuposts importants per a montar actes que generalment no tenen mes repercusió que un sopar d’amics que han fet us de l’erari públic per a la fartada. I a mes son un rotunt fracàs. I aci, no ho sap el senyor Calabuig això, en uns cacaus, uns tramussos i uns cubates, en el Saló de Regines de Lo Rat Penat quasi tots els divendres se junten al voltant d’un convidat vora el centenar de joves per a canviar impressions, comentar pensaments, expressar inquietuts i raonar de mil temes sense mes arma que la paraula.”³⁰⁹

³⁰⁹ Felip BENS, “Tertulies de JJ.RR, enamorats del dialecte”, Rev. *Lo Rat*, n° 12, extra d’Estiu, 1992, pag. 20.